

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Aneta Brožková

UNIVERZITA PARDUBICE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV HISTORICKÝCH VĚD

Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Černožicích
(okr. Hradec Králové) v kontextu mladoneolitického
osídlení labského pravobřeží

2017

Brožková Aneta

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Aneta Brožková

Osobní číslo: H12067

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obory: Historie (dvouoborové)

Ochrana hmotných památek (dvouoborové)

Název tématu: Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Černožicích
(okr. Hradec Králové) v kontextu mladoneolitického
osídlení labského břehu

Zásady pro vypracování:

Popis a vyhodnocení archeologických situací, analýza materiálu, zasazení do regionálního
kontextu a kresebná a fotografická dokumentace

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná / elektronická

Seznam odborné literatury:

Davidová, T. 2009: Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Horkách nad Jizerou, okr. Mladá Boleslav. Praehistorica XXVIII, Univerzita Karlova v Praze. Řídký, J. - Kovačiková, L. - Půlpán, M. 2013: Chronologie mladoneolitických objektů a soubor kosterních zvířecích pozůstatků ze sídelního areálu s rondelem ve Vchynicích (okr. Litoměřice). Archeologické rozhledy 65, 227-284. Řídký, J. a kol. 2012: Analýza a interpretace nálezů z příkopu neolitického rondelu ve Vchynicích (okr. Litoměřice). Archeologické rozhledy 64, 628-694. Řídký, J. - Stolz, D. - Zápotocká, M. 2009: Neolitické osídlení v Černém Vole (Praha-západ). Formy objektů, keramika a štípaná industrie z výzkumů 1975-77 a 1914. Praehistorica XXVIII, Univerzita Karlova v Praze, 177-236. Šumberová, R. 1996: Neolithic underground storage features - Neolitické podzemní zásobní objekty, Památky archeologické LXXXVII, 61-103. Zápotocká, M. 1978: Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace. Archeologické rozhledy 30, 504-534. Zápotocká, M. 2009: Neolitické sídelní regiony v Čechách (5300 - 4400 př. Kr.): Litoměřicko. Praha ASM 18.

Vedoucí práce: PhDr. Jan Jílek, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: 26. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. 6. 2017

L. S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph. D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. 6. 2017

Prohlašuji:

Práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 6. 2017

Aneta Brožková

Ráda bych poděkovala PhDr. Janu Jílkovi, Ph. D. za vedení mé bakalářské práce, konzultace a veškeré rady, které mi poskytl. Dále bych ráda poděkovala Miroslavovi Novákovi, Ph.D., nynějšímu vedoucímu AO MVČ, za zpřístupnění archeologického materiálu. Také paní Marcele Klapkové za poskytnutí dokumentace a veškeré literatury v knihovně Muzea východních Čech v Gajerových kasárnách. V neposlední řadě chci poděkovat panu Mgr. Pavlu Burgertovi za konzultace nad datací archeologického materiálu a rady při jeho zpracování (kresby a zpracování tabulek). Také bych chtěla poděkovat panu Dr. Vítu Vokolkovi za poskytnutí situační zprávy výzkumu.

Anotace:

Základem mé bakalářské práce je zpracování a vyhodnocení archeologického materiálu z výzkumu tří objektů datovaných do mladšího období neolitu, zkoumaných záchranným archeologickým v roce 1988 v Černožicích (okr. Hradec Králové). Archeologický materiál byl srovnán s nálezy ze sídlišť, které se nacházejí na břehu řeky Labe ve východních Čechách.

Klíčová slova:

Černožice, mladší neolit, vypíchaná kultura, keramika, objekt, břeh Labe.

Title:

Housing estate culture Stroked ceramics in Černožice (dist. Hradec Kralove) in the context of a young Neolithic Elbe bank settlement.

Annotation:

The basis of my thesis is the processing and interpretation of archaeological material from three objects dating to the younger Neolithic period, studied archaeological rescue in 1988 Černožice (dist. Hradec Kralove). The archaeological material was compared with findings from settlements situated on the banks of the Elbe River in eastern Bohemia.

Key words:

Černožice, younger Neolithic, stroked culture, ceramics, objects, bank of the Elbe.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Přírodní podmínky v Černožicích (okr. Hradec Králové)	9
2. 1. Geomorfologie	9
2. 2. Poloha lokality a vztah k vodnímu zdroji	10
3. Dějiny bádání	11
4. Metoda zpracování.....	19
5. Průběh výzkumu	21
6. Popis archeologických objektů	22
7. Interpretace objektů	25
8. Rozbor a datace nálezů	26
8. 1. Keramický materiál.....	26
8. 1. 1. Typy nádob ve sledovaném souboru	26
8. 1. 2. Výzdoba	27
8. 1. 3. Základní kvantitativní vyhodnocení provedené z keramických fragmentů.....	30
8. 1. 4. Kameny	38
8. 1. 5. Osteologický materiál	39
8. 1. 6. Mazanice	39
9. Chronologický rozbor	40
10. Obecná charakteristika období.....	42
10. 1. Keramické tvary.....	43
11. Osídlení východních Čech v mladším stupni kultury s vypíchanou keramikou.....	47
11. 1. Okres Náchod	47
11. 2. Okres Hradec Králové	48
11. 3. Okres Pardubice	50
11. 4. Okres Chrudim.....	51
12. Závěr	53
13. Resume.....	55
14. Použité zdroje	57
15. Přílohy.....	64

1. Úvod

Cílem této práce bylo zpracování a vyhodnocení archeologických nálezů ze tří neolitických objektů z výzkumu, který byl proveden na katastru Černožice (okr. Hradec Králové) na parcele 504/01 (tab. č. 1) v Královéhradeckém kraji. Dílčím úkolem bylo také seznámení s veškerými ZAV na katastru Černožic, a jejich kulturnímu zařazení.

Dalším cílem bylo předvést a pojednat o dosud nezpracovaném výzkumu z roku 1988. Akce byla záchranným archeologickým výzkumem pro další stavbu haly konzervárny, neboli „marmeládovny“, v Černožicích. Výzkum byl uskutečněn pod vedením doktora Víta Vokolka. Samotná exkavace nálezů probíhala v několika dnech (12., 13., 19. a 21. 9. 1988). Podle nálezové zprávy¹ byly prozkoumány všechny archeologické situace. Až během bádání bylo zjištěno, že objekt (obj. č. 1) zasahoval do vedlejší parcely, a SV oblouk objektu č. 2 byl ponechán na místě, protože pokračoval do vedlejší zahrady. Této problematice se věnuji v kapitole 7 - Interpretace objektů. I přes tento fakt byl započat výzkum souboru. Díky prozkoumání získaného keramického materiálu bylo zjištěno, že toto naleziště představuje jeden z důležitých bodů neolitického osídlení východních Čech.

Stěžejní část práce se tedy zabývá analýzou keramického materiálu, bez kterého bychom tento soubor nemohli zařadit do jemnějšího úseku neolitického období, a to díky jeho výzdobnému stylu a tvarovému rozlišení. Na jeho základě bylo vytvořeno kvantitativní vyhodnocení keramiky vypočítané z keramických fragmentů. Pomocí grafů bylo zjištěno procentuální zastoupení materiálu, ornamentace, plastické výzdoby, a v neposlední řadě typů nádob, které byly zjištěny na základě průměru okrajů a sklonu fragmentů. Pro lepší přehlednost o neolitické kultuře byla vytvořena také kapitola zabývající se všeobecnou charakteristikou období.

Posledním, a také hlavním úkolem, bylo přesné datování souboru a jeho srovnání s obdobnými lokalitami. Zasazením do širších souvislostí byla vypracována rekonstrukce neolitického osídlení labského břehu od Jaroměře (okr. Náchod), přes okr. Hradec Králové, do Chrudimi (okr. Pardubice). O této problematice pojednává kapitola 11 - Osídlení východních Čech v mladším stupni kultury s vypíchanou keramikou.

¹ VOKOLEK, Vít. Záchranný výzkum 1988, Černožice – Havlíčkova ulice, parc. č. 504/1. Archiv nálezových zpráv Muzea východních Čech v Hradci Králové.

2. Přírodní podmínky v Černožicích (okr. Hradec Králové)

Katastr Černožice se nachází v Královéhradeckém kraji, v okrese Hradec Králové. Leží přibližně 15 km od krajského města Hradec Králové a 5 km od Jaroměře, a to uprostřed rovinnatého východu Polabí. Nachází se na padesáté rovnoběžce severní šířky ve výšce 254 – 256 m nad mořem.²

Celý název obce zní Černožice nad Labem. Toto pojmenování vystihuje polohu obce, která je situována na pravém břehu řeky Labe, asi 10 m na vyvýšené a zvlněné sprašové terase.³ Tato řeka byla důležitou součástí osidlování v této krajině už od pravěku, jak se již dozvíme v následující kapitole zvané Dějiny bádání.

2. 1. Geomorfologie

Geologicky je katastr monotónní (tab. č. 2). Podkladem jsou jemnozrné svrchnokřídové sedimenty české křídové pánve. Reliéf současné krajiny je vytvořen akumulací říčních naplavenin a erozní činností řeky Labe a jeho přítoků. Povrch katastru, a také sledovaný břeh řeky Labe, se skládá z pleistocenní spraše a sprašové hlíny.⁴ Územím obce protéká potok zvaný Mlýnský náhon, který ústí do řeky až ve vedlejší obci zvané Smiřice, avšak pramení v Černožicích.

Vlastní naleziště (tab. č. 1) se nachází na labském pravobřeží. Geomorfologicky zapadá do Východočeské tabule, jejímž podcelkem je Česká tabule. Východočeská tabule je plochá až členitá pahorkatina s vrchovitým územím převážně v JV části. Nachází se převážně v povodí řeky Labe a jeho přítoků (Úpy, Metuje, Orlice, Loučné, Chrudimky, Cidlina a Svitavy⁵), které vytváří osu České tabule. Je tvořena převážně křídovitými horninami.

² NĚMEČKOVÁ, Věra – SEJBAL, Jiří. Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic. Hradec Králové, 2006, s. 42.

³ NĚMEČEK, Jan a kol. Půdoznalecký průzkum půd ČSSR – Půdní mapa okresu Hradec Králové 1 : 50000. Praha, 1996.

⁴ FALTYSOVÁ, Helena - MACKOVČIN, Peter - SEDLÁČEK, Miroslav a kol., Královéhradecko, In: P. MACKOVČIN – M. SEDLÁČEK (eds.): Chráněná území ČR. Královéhradecko, svazek V. Praha 2002, s. 59.

⁵ DEMEK, Jaromír (ed.). Hory a nížiny. Brno, 2006, s. 504.

2. 2. Poloha lokality a vztah k vodnímu zdroji

V této kapitole se budeme věnovat především vzdálenosti sídliště od současného vodního zdroje, která byla u lokalit odečítána z pracovních map 1 : 50 000. Tyto údaje byly nadále kontrolovány podle map 1. vojenského mapování.

Touto problematikou se již zabýval J. Rulf. Ten sestavil tabulku, která ukazuje, že mezi jednotlivými kulturami neolitu nejsou téměř žádné rozdíly.⁶ Proto můžeme použít data, získaná ze sídlišť z kultury s lineární keramikou. Tuto hypotézu také podpořili I. Pavlů a M. Zápotocká⁷. Přesněji napsali, že se v mladším neolitu pramenná základna příliš neliší od staršího neolitu. Také to můžeme doložit i novějším průzkumem M. Končelové⁸. V této studii autorka uváděla geomorfologické parametry sídlišť kultury s lineární keramikou. Jak již víme, tyto údaje můžeme použít i na osídlení kultury s vypíchanou keramikou. Poukazovala na fakt, že 93% sídlišť leželo do 100 m od zdroje vody a 54% do 30 m.⁹ P. Burgert to více specifikuje na 332 m,¹⁰ který čerpal ze studie od M. Končelové. Naše sledované naleziště se nachází přibližně 600 m od řeky pěší trasou (tab. č. 3). Podobné charakteristické rysy můžeme sledovat na lokalitě Loděnice (okr. Beroun), která je vzdušnou čarou cca 200 m od zdroje vody od stejnojmenné řeky Loděnice.¹¹ Podobné to je i u naleziště v Jaroměři (okr. Náchod), které se nachází cca 130 m daleko vzdušnou čarou od Doleckého rybníka.¹²

V úvodu této kapitoly jsme se již dozvěděli, že sledovaný katastr Černožice leží na sprašové terase. V blízkosti neolitických sídlišť bývá dostatek úrodných půd a podle orientačního mapování na mapě 1:500 000 víme, že cca 49 % lokalit bývá na sprašovém území.¹³ Domnívám se tedy, že umístění sledovaného sídliště v Černožicích se nijak výrazně neodlišuje od klasických sídlišť StK.

⁶ RULF, Jan. Přírodní prostředí a kultury českého neolitu. In PA 74, 1983, s. 35 – 95.

⁷ PAVLŮ, Ivan – ZÁPOTOCKÁ, Marie. Archeologie pravěkých Čech 3. Praha, 2007. ISBN 978-80-86124-71-1.

⁸ KONČELOVÁ, Markéta. Struktura osídlení lidu s lineární keramikou ve východních Čechách. In AR 57, 2005, s. 651-706.

⁹ Tamtéž, s. 664.

¹⁰ BURGERT, Pavel. K vnitřní chronologii sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Libišanech (okr. Pardubice). In AVČ 4, 2012, s. 9.

¹¹ ZÁPOTOCKÁ, Marie. Loděnice, okres Beroun: Objekty z doby kultury s vypíchanou keramikou a začátek fáze StK IVb. In Archeologie ve středních Čechách 5, 2001, s. 41-105.

¹² BURGERT, Pavel. Sídlíště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta Filozofická.

¹³ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 52.

3. Dějiny bádání

Studovaný katastr Černožice, a jeho bezprostřední okolí, je z hlediska archeologických výzkumů značně frekventovaný. Osídlení kultury s vypíchanou keramikou je však poněkud řidší. Chybí zde nálezy ze starší fáze I a IIa, a také málo lokalit patří do fáze II – III. Nejvíce je doložen mladší a pozdní stupeň kultury s vypíchanou keramikou, a to jak v počtu sídlišť, pohřebišť, tak i rondelů.¹⁴

Rozsah osídlení byl podmíněn přírodními faktory, a to říčními toky, kvalitou půdy a výškovou hranicí okolo 400 m. n. m. Samostatné sídelní regiony vznikaly většinou v polohách, kde se v úsecích soutoků vytvořila uzavřená území, která byla ohraničena pásmem hor či pahorkatin.¹⁵ Ve východních Čechách bylo zaznamenáno takovýchto lokalit 159, a z toho je zpracovaných pouhých 77.¹⁶

Následně bych se věnovala historii výzkumů a nálezů na katastru Černožic, zajištěné již od 19. století do dnešních dob.

K prvnímu zaznamenanému objevení kultury s vypíchanou keramikou došlo v letech 1871 – 1873, a to při stavbě cukrovaru. Byl zde nalezen kamenný mlat stavitelem panem Janem Fričem. Dále bylo objeveno 8 zlomků mlatů a jeden nedovrtaný, který do náspu pracovníci zaházeli. Půda byla promíchána s fragmenty nádob z kultury popelnicových polí a také s písčítými kameny a kusy pazourků, které byly asi 12 cm dlouhé a 5 cm široké. Jelikož byly vybroušené po stranách a dole hrubě zakulacené, domnívám se, že to byly spíše brousky.¹⁷

Další doložený nález pochází z roku 1875. Při rozšiřování cesty do Holohlav bylo zjištěno pohřebišťe kultury popelnicových polí. Tyto nádoby získal tehdejší majitel panství a po jeho smrti byly odevzdány do Hradeckého muzea. V inventárním seznamu byly zapsány čtyři nádoby, dva bronzové kroužky a štípaná industrie (pazourek).¹⁸

Při dalším rozšiřování cesty z Holohlav do Černožic v roce 1902 byl nalezen hrob, který ležel vedle děkanské zahrady směrem ke hřbitovu. Obsahoval nádoby z kultury popelnicových polí se spálenými pozůstatky a další čtyři nádoby. V jedné

¹⁴ ZÁPOTOCKÁ, Marie. Neolitické sídelní regiony v Čechách (cca. 5300 – 4400 př. Kr.). Region Litoměřicko. Praha, 2009, s. 102. ISBN 978-80-87365-25-0.

¹⁵ PAVLŮ, Ivan – ZÁPOTOCKÁ, Marie. Současný stav a úkoly studia neolitu v Čechách. In PA 70, 1979, č. 2, s. 281 – 318.

¹⁶ ANÝŽ, Roman a kol. Praveké osídlení krajiny východních Čech. In Živá archeologie 7/2006, s. 25 – 34.

¹⁷ ANONYM. Zprávy. Schůze archeologického sboru Musea království Českého. PA 9, 1873, s. 476.

nádobě, která byla pravděpodobně také z kultury popelnicových polí, byl bronzový vypouklý knoflík, který měl 3 cm v průměru. Tato nádoba je uložena v Jaroměřském muzeu. Vedle tohoto hrobu byl nalezen druhý a o něco dál byl třetí. Nálezy z těchto hrobů byly získány pro muzeum v Hradci Králové. V inventáři byl zapsán hrneček s uchem, dvě zdobené osudí, koflík, zlomky dvou misek a střepy zdobené svíslými, paprskovitě vedenými rýhami, a také žlábký.¹⁹

Skoro o 50 let později, v roce 1951, byl zaznamenán objev, který se konal při výkopu nového řečiště řeky Labe u Černožic. V blízkosti mostu byla nalezena dlabaná dubová laténská loď číslo 2 (délka - 610 cm, vrchní šířka u přídě - 40 cm, u zádě - 57 cm a dno - 7 cm silné). Na její zádi se nachází dva otvory a na přídi jeden. Loď je uchovaná v Muzeu města Jaroměře pod č. j. 4651/51. Je to zatím nejsevernější doklad o splavnosti horního toku Labe.²⁰ Ve stejném roce byla nalezena další dubová dlabaná loď číslo 1, a to na trase řeky Labe mezi Černožicemi a Smiřicemi, asi 3 km jižněji po toku řeky Labe. Ta je však silně poškozená. Vrchní část boků jí úplně schází a oba konce jsou zničeny. Délka člunu je 4 m a 60 cm, šířka v největším místě měří 56 cm a dno je 4 – 5 cm silné. Příčky na přídi a zádi jsou masivní (cca 10 cm široké) a slouží jako vyztužení. Dnes je uložena v Muzeu Východních Čech pod č. j. 4552/51.²¹

Další výzkum probíhal v roce 1956 při hloubení kanalizace u nových bytovek. V hloubce 60 – 100 cm byla nalezena slezskoplatěnická keramika II. stupně, kterou zachránil J. Sochor a v roce 1960 ji předal muzeu v Hradci Králové.²²

O dva roky později, v roce 1958, při další výstavbě bytovek, bylo nalezeno sídliště kultury lužické. Při výkopu kanalizace porušili dělníci sídlištní objekty. Byly tedy prozkoumány jen zbytky tmavých zásypů, ve kterých se nacházel keramický materiál. Do inventárního seznamu byly také napsány části jeleních parohů, které byly silně kalcifikovány a na sobě měly známky záseků. Podle autora vznikly patrně snahou po rozštípaní. Ve stěnách objektů se nacházely uhlíky a střepy užitkových nádob. Popis provedl Vladimír Sakař.²³

V roce 1960 byl při stavbě kulturního domu narušen pravěký objekt. Než byl

¹⁸ DOMEČKA, Ludvík. Předhistorické nálezy v severo-východních Čechách. In PA 20, č. 1, 1902 - 1903, s. 207 – 214.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ NĚMEČKOVÁ, Věra. Mezi Hradcem (Králové) a Jaroměří – studie k dějinám středověku. In Východočeské listy historické, č. 21 – 22, 2003 – 2004, s. 22.

²¹ NOVOTNÝ Bohuslav. Soupis zpráv. In Nálezové zprávy StAÚ 1919 – 1952, 1992, s. 29.

²² TICHÝ, Radomír. Dlabané čluny. Příspěvek experimentální archeologie k poznání dávné vnitrozemské plavby. In (Re) konstrukce a experiment v archeologii, č. 3, Hradec Králové 2002, s. 40 – 71.

nález ohlášen, byl již zabetonován. Při návštěvě, 20. 8. 1960, tedy musel být vybetonován. Z profilu tohoto objektu byl však zjištěn druhý objekt, který byl také vyplněný betonem. Až po vyzdění, 29. 8. 1960, mohl být objekt prozkoumán. Z těchto dvou objektů byly vybrány artefakty z kultury s vypíchanou keramikou a z kultury slezskoplatěnickou. Naleziště leželo v blízkosti trati na parcele číslo 534. Nálezovou zprávu sepsal doktor Vít Vokolek.²⁴

Následující nález byl zjištěn v roce 1972 při průkopu před domy čp. 44 a 171 v Nádražní ulici. Byly zde objeveny střepy kultury s vypíchanou keramikou. Záchranný výzkum provedl M. Vávra. Ve dvou objektech se nacházely keramické fragmenty, štípaná industrie, zlomky kamenných nástrojů, zlomky hliněné plastiky a mazanice. Nálezy jsou uloženy v Muzeu východních Čech pod přípustkovým číslem 83-84/72.²⁵

O rok později, v roce 1973, byl na parcelách 528/ 1 – 2 jižně od kulturního domu narušen objekt ze slezskoplatěnické kultury (číslo 4/73) při stavbě základů samoobsluhy. Zprávu o ZAV sepsal M. Vávra. V objektu byl nalezen úlomek drtidla a fragmenty. Nálezy jsou uloženy v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.²⁶

Další výzkum byl proveden v roce 1977 v Hradecké ulici. Při kanalizačním průkopu byly narušeny čtyři objekty, které obsahovaly keramické úlomky z kultury s vypíchanou keramikou a z kultury slezskoplatěnické. Objekt 5/77 byl nalezen v hloubce 34 cm od povrchu vozovky. Byly v něm objeveny zlomky mazanice. Jeho délka na západní straně průkopu byla 100 cm. Druhý objekt 6/77 byl zachycen v hloubce 160 cm od povrchu vozovky. Jeho výplň byla jednotná, černošedá a s nálezem slezskoplatěnického keramického fragmentu. Z jeho profilu byly získány střepy z kultury vypíchané keramiky, mazanice, dva železné hřeby (nejspíše středověk) a zlomek bronzové suroviny. Neolitický objekt byl narušen slezskoplatěnickým objektem a poté dalším, středověkým. Další objekt 7/77 byl bez nálezů. Objekt 8/77 obsahoval střepy z pozdní doby halštatské, přepálené kůstky a mazanici. Nálezy jsou uloženy v Muzeu východních Čech pod př. č. 67 – 69/77.²⁷

V roce 1979 vyšel článek v regionálním tisku *Pochodeň, Hradec Králové ze dne 14. 6. 1979*, který obsahuje informace o nálezů mincí. Autorem byl Dr. Jaroslav Šůla, tehdejší numismatik Muzea východních Čech. Archiv pro registraci používá jen tento

²³ Nálezová zpráva v Archivu AÚ ČSAV č. j. 5412/57 ze dne 29. 11. 1958 – autor Sakař V.

²⁴ Nálezová zpráva v Archivu AÚ ČSAV č. j. 2792/61 ze dne 29. 5. 1961 – autor Vokolek V.

²⁵ VÁVRA, Miloš. Neolitická plastika z Černožic. In AR XLV, 1993, s. 212 – 219.

²⁶ VÁVRA Miloš. Registrace terénních akcí. In Výzkumy v Čechách 1973, 1975, s. 25.

²⁷ VÁVRA Miloš. Registrace terénních akcí. In Výzkumy v Čechách 1976 – 7, 1981, s. 21.

článek, jelikož nález nebyl oznámen.²⁸ Následný rozbor provedla V. Němečková ve své knize²⁹.

Při výstavbě roku 1986 byly nalezeny objekty kultury lužické, laténské a slezskoplatěnické (3. stupeň), a také doby hradištní a středověké, a to na parcelách č. 586, 587, 588, 589/1 a 3, 591, 600/1. Obsahovaly pouze keramiku a mazanici. Obsah je uložen v Muzeu východních Čech pod př. č. 74/87. Při další výstavbě rodinných domků na par. č. 188 byly nalezeny artefakty (střepy a mazanice) z kultury slezskoplatěnické a z doby středověké. Také jsou uloženy v MVČ pod př. č. 46/87. Za domy čp. 68 a 69, na parcele č. 186, byly nalezeny středověké střepy. Obsah je též uložen v MVČ pod př. č. 75/87. Nálezy v tomto roce zpracoval J. Boček.³⁰

Další stavební aktivity jsou známé z června roku 1986. Záchranný archeologický výzkum byl dokončen 9. 9. 1987. První etapa probíhala pomocí autobagru a zasahovala do hloubky 50 – 60 cm. Povrch tvořila černohnědá ornice, a proto musela být plocha ještě začištěna 10 – 15cm hluboko. V sondě I byl nalezen zbytek pece, a tudíž byla sonda ještě rozšířena. Ve středu sondy se v hloubce 63 cm nacházel horní okraj nepravidelného oválu spodní části pece o rozměrech 100 x 90 cm, s mazanicovými a kónicky ke dnu se sbíhajícími stěnami. Na povrchu byla opálena do černa a drobila se. Pod nimi byla země do červena spálena. Stupeň vypálení pece značil, že se zde vypalovalo ve vysokých teplotách. V jihovýchodním okraji pece bylo zjištěno, že pec byla narušena kůlovou jamkou, jejíž výplň tvořily atypické střepy slezskoplatěnické kultury. V rozšířené sondě bylo nalezeno dalších 17 kůlových jamek, které se nacházely v blízkosti pece, a které byly skoro bez nálezů. Značí to, že pec mohla mít okolo sebe kůlovou konstrukci. V sondě III bylo nalezeno několik dalších kůlových jamek, které byly orientované S – J. Ve 3 – 6 metrech od S konce této sondy byla zjištěna trojice kůlových jamek, zahloubených do výplně staršího objektu. V sondě IIIb bylo nalezeno několik kůlových jamek, které naznačují objekt. Sonda IV navázala na sondu II. Obě sondy prokázaly, že by se mohlo jednat o dva porušené půdorysy domů s kůlovou konstrukcí, orientované na SV - JZ. Z nalezených jamek lze vyvodit, že se na ploše nacházely dva porušené půdorysy domů s nosnou kůlovou konstrukcí po obvodu. Sonda

²⁸ Nálezová zpráva v Archivu AÚ ČSA č. j. 4945/79 ze dne 25. 7. 1979 – výstřižek z regionálního tisku Pochodeň – autor dr. Spurný V.

²⁹ NĚMEČKOVÁ, V. Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic: peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny.

³⁰ KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří – VOKOLEK, Vít. Přírůstky archeologické sbírky KMVČ 1986. In Zpravodaj KMVČ XIV/1, 1987, s. 5.

V měla na své ploše také kúlové jamky. V její západní části byl objeven také systém žlabů a na JZ od ní byla nalezena zřícená pec. Kúlové jámy tedy tvořily část nosné konstrukce domu orientovaného V - Z, uvnitř kterého se nacházela destrukce pece, která byla datována díky zlomku misky do kultury slezskoplatěnické. Pokud si to shrneme, podařilo se zachytit zbytky dvou pecí, několika chat, tří hliníků a spousty kúlových jamek. Povrchovými sběry z odkryté plochy bylo doloženo, že skrývkou byly zničeny objekty středověké, pravděpodobně i laténské a slovanské.³¹

Další výzkum proběhl v roce 1987 při záchranné akci na parc. č. 14/1, pod domem čp. 37, pod vedením Jana Bočka. Byla zde nalezena část pravěké nádoby a střepy ze středověku (13. stol.). Nálezy jsou uloženy pod přírůstkovým číslem 11/90 v Muzeu východních Čech.³²

V tomto roce byl také objeven kostrový hrob z mladší doby hradištní, který našli při výkopu kanalizační přípojky k novostavbě domu p. Černého na parc. č. 11. Hrob byl silně poškozen bagrem, avšak zbytek ponechali stavebníci na místě. Kostra ležela na zádech, hlavou na JZZ a dolní část trupu k SVV. Ruce měla zkřížené na prsou a nohy bohužel odbagrovány. Nacházel se v hloubce 105 cm. K pohřbu přijel i lékař, který datoval kostru, která podle něj byla starší 50 let a více. Nálezová zpráva byla sepsána J. Bočkem. Skelet je uložen na AO MVČ Hradce Králové.³³

Další výzkum, který byl proveden v tomto roce, byl vykonán při nálezů ve vodovodní rýze v ulici Na Štěpánku, kde bylo objeveno 5 objektů datovaných do kultury slezskoplatěnické. Sběrem v okolí výzkumu, na parc. č. 187 a 188, byly zjištěny další nálezy kultury slezskoplatěnické, a slovanské doby.³⁴

O rok později, v roce 1988, probíhal záchranný výzkum v úseku silnice z obce Semonice do Černožic, která je souběžná s železniční tratí Jaroměř – Hradec Králové. Stavba byla ohlášena až po objevení pravěkých objektů. Některé objekty už bohužel nebyly rozpoznatelné a některé hliníky byly pouze zaměřeny. Podařilo se zachránit jen 50 % objektů.

Na zkoumané ploše bylo nalezeno 57 objektů, které patřily převážně neolitickému osídlení. Ojedinele byl zde nalezen objekt kultury lengyelské,

³¹ BOČEK, Jan. Záchranný výzkum v Černožicích. In Zpravodaj KMVČ XV, 1988, s. 34 – 41.

³² KALFERST, Jiří – VOKOLEK, Vít – SIGL, Jiří. Archeologické přírůstky v Muzeu východních Čech v Hradci Králové 1990 – 1991. In Zpravodaj KMVČ 18, 1991 – 1992, s. 9.

³³ KALFEST, Jíří – SIGL, Jiří – VOKOLEK, Vít. Nové archeologické přírůstky KMVČ v Hradci Králové v roce 1989. In Zpravodaj KMVČ XVII, 1990, s. 5.

³⁴ Tamtéž.

nálevkovitých pohárů, slezskoplatěnické, a také pozdně římské doby. Díky technickým důvodům nebyla možnost začistit okolí zkoumaných objektů. Mezi objekty byly nalezeny jen 4 kúlové jamky, stavební jámy a hliníky.

Nejvíce objektů patřilo kultuře s lineární keramikou, kterých bylo celkem 34. Patrně k této pravěké etapě náleží i další 2 malé jámy, které byly bez nálezů. Většinou to byly hliníky nebo stavební jámy, tudíž celkem běžné objekty, které se nacházejí na neolitických sídlištích. Byly objeveny také 2 pece, které byly nalezeny v okrajích hliníků, které měly stejnou konstrukci. Základ tvořilo do červena vypálené dno, které bylo z opukových desek a říčních valounů, a které byly obaleny jílovitou hlínou. Obě byly široké 120 cm. V jejich blízkosti se nacházely nádoby, buď celé, nebo jen jejich velké střepy.

Na zkoumané ploše byl také nalezen kostrový hrob, který porušil sídlištní objekt. Jeho orientace byla SZ – JV. Kostra byla odvápněna, po ní se zachoval jen obrys rozpadajících se kostí. Ležela na P boku, s lebkou na V, s nohama mírně pokrčenýma a rukama podél hrudního koše, které směřovaly k bradě. U nohou byla umístěná nádoba a u lebky také. Při začišťování v její blízkosti bylo nalezeno několik pravidelných mělkých jamek, které byly bez nálezů, anebo obsahovaly štípanou industrii. Je možné, že to byly pozůstatky dětských hrobů, avšak kostry nebyly nalezeny. Zkoumané objekty (i hrob) patří k mladšímu stupni kultury s lineární keramikou a k šáreckému stupni.

Ke kultuře s vypíchanou keramikou patřily nejméně 3 hliníky, které byly však zničeny. Objekty byly buď bez nálezů, nebo obsahovaly málo keramických fragmentů. V hojné míře však obsahovaly štípanou industrii z pazourků nebo porcelanitu.³⁵

V témže roce, dne 15. 7. 1988, byl proveden sběr na parcele č. 556/2. Proběhl pod vedením Jana Bočka a Víta Vokolka. Byly zde sesbírány střepy ze středověku (13. – 14. stol.), které jsou uloženy pod přírůstkovým číslem 82/89 v Muzeu východních Čech.³⁶ Na rozhraní parcel č. 188 a 192/1, na hraně terasy nad Labem, byla nalezena štípaná industrie z mezolitu. Sběr proběhl na jaře pod vedením pana Fišmana. Nálezy jsou umístěny pod přírůstkovým číslem 117/89 v Muzeu východních Čech.³⁷

Toho samého roku byla v Hradecké ulici buldozerem vybrána parc. č. 504, která

³⁵ VOKOLEK, Vít. Záchraný výzkum na trase silnice v Semonících a Černožicích. In Zpravodaj KMVČ 16, 1989, s. 20 – 25.

³⁶ KALFEST, Jiří. – SIGL, Jiří. – VOKOLEK, Vít. Nové archeologické přírůstky KMVČ v Hradci Králové v roce 1989. In Zpravodaj XVII, 1990, s. 5.

³⁷ KALFEST, J. – SIGL, J. – VOKOLEK, V. Nové archeologické přírůstky KMVČ v Hradci Králové v roce 1989, s. 6.

leží vedle Východočeských konzerváren a lihovarů. Toto místo bylo připravováno pro skladovací haly. V její SZ části byl narušen objekt č. 1 a hned vedle ní byly nalezeny další dva objekty (č. 2 a č. 3). Na nalezišti byla odebrána skrývka 50 cm do hloubky. Podloží tvořila světlehnědá odvápněná spraš. Sběrem byly získány střepy z kultury s vypíchanou keramikou a jeden středověký (13. stol.). Objekt č. 1 byla oválná menší jáma, která zasahovala do sousední parcely. Dalším, objekt č. 2, byl rozsáhlý hliník, který obsahoval velké množství střepů, štípané industrie (cca 300 ks), zlomky broušených nástrojů, mazanici a kusy drtidel. Objekt č. 3 byla kůlová jamka bez nálezů. Prozkoumané nálezy patří ke kultuře s vypíchanou keramikou, přesněji do mladší fáze. Výzkum byl proveden pod vedením Dr. Víta Vokolka.³⁸

Po dlouhé pauze, v roce 2006³⁹, byl proveden výzkum při kabelizaci na křižovatce ulic Generála L. Svobody a Revoluční, která se nachází před domem čp. 60. Sběr před samotnou exkavací byl vykonán pod vedením Radka Bláhy dne 11. 12. 2006. Byla zde objevena středověká keramika, která je uložena pod přírůstkovým číslem 180/2007 v Muzeu východních Čech. Další výzkum v tomto roce proběhl před kabelizací na č. p. 30 a 31, kde byly odhaleny středověké i pravěké nálezy. Mezi č. p. 27 a 140 byly nalezeny pravěké nálezy.⁴⁰

O dva roky později, v roce 2008, byl realizován výzkum při stavbě rodinného domu. V řezu pro základy domu byl zachycen vanovitý objekt o průměru 2 m a hluboký 50 cm. Byla zde nalezena slezskoplatěnická keramika.⁴¹

V roce 2009 proběhly čtyři výzkumy. První z nich byl vykonán při kabelizaci v Sehnoutkově ulici, přímo v historickém jádru obce. Byl zde zachycen vanovitý objekt dlouhý cca 185 cm a hluboký 80 cm. Ve tmavé výplni byly objeveny úlomky keramiky z vrcholného středověku (13. století). Druhý proběhl při příležitosti přístavby na zahradě domova důchodců, při ulici Na Stezkách, kde byly odhaleny dva objekty. Obsahovaly nálezy z kultury s vypíchanou keramikou, štípanou industrii, mazanici a zvířecí kosti. Třetí proběhl při stavbě rodinného domu a garáže. Byly v něm nalezeny keramické středověké zlomky jen v ornici. Poslední, v pořadí čtvrtý, byl proveden při přípojce kanalizace. Byl široký 1 m a hluboký 1,8 m. Zde byly zachyceny tři rozsáhlé

³⁸ KALFEST, J. – SIGL, J. – VOKOLEK, V. Nové archeologické přírůstky K MVČ v Hradci Králové v roce 1989, s. 6.

³⁹ BLÁHA, Radek - KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří. Přírůstky archeologické sbírky MVČ Hradec Králové v roce 2007. In Zpravodaj MVČ 34, 2008 – 2009, s. 4

⁴⁰ NOVÁK, Miroslav. Registrace terénních akcí v roce 2006. In Výzkumy v Čechách 2006, 2009, s. 28.

⁴¹ BLÁHA, Radek. Terénní akce registrované v archivu ARÚP do konce roku 2009. In Výzkumy v Čechách 2008, 2011, s. 34.

objekty. Jeden z nich byl zaniklý, pozdně středověký či raně novověký suterén domu. Nalezly se zde zlomky keramických kachlí a keramiky. Všechny tyto nálezy jsou uloženy v MVČ.⁴²

V roce 2010 byl proveden výkop pro kabel v ulici K Čáslavkám, kde byla nalezena novověká keramická kachle z 15. – 16. století, která je uložena v MVČ.⁴³

⁴² BLÁHA, Radek. Terénní akce registrované v archivu ARÚP do konce roku 2010. In *Výzkumy v Čechách 2009, 2012*, s. 27 – 28.

⁴³ BLÁHA, Radek. Terénní akce registrované v archivu ARÚP do konce roku 2011. In *Výzkumy v Čechách 2010, 2013*, s. 25.

4. Metoda zpracování

V této kapitole popisují svoji metodu práce. Pro začátek bychom si měli říci, že v této práci nechybí tabelární přehled materiálu, do kterého jsem zaznamenávala nálezy (tab. č. 4. – 7). Dále také nepostrádáme vysvětlení kvantitativního vyhodnocení keramiky. Cílem bylo vyhodnotit nálezy z výzkumu v Černožicích a zařadit soubor do kontextu neolitického osídlení východních Čech.

Existuje mnoho způsobů, jak zaznamenat a popsat archeologické nálezy. Kromě slov a čísel můžeme použít logické ano/ne, popřípadě grafy. Každý popis však musí končit analýzou, která pomůže dalším badatelům.⁴⁴ Popis se odvíjí od toho, co chceme z rozboru vyvodit.⁴⁵ Pro tento soubor byl vybrán systém katalogizace archeologických nálezů z lokality Černožice (okr. Hradec Králové), který je zpracován formou tabelárního systému.⁴⁶ Důvodem této volby byla jeho přehlednost. Soubor obsahoval velký počet keramického materiálu, který byl jasně zařaditelný do kultur. Tabulky (č. 4 – 7) jsou rozděleny do několika na několik sektorů a také po jednotlivých objektech.

V první části nalezneme základní informace o umístění materiálu. V tomto případě to jsou číselně rozříděné krabice a čísla sáčků. Zde nesmí chybět informace, které byly zaznamenány na sáčku, na němž bychom našli číslo objektu, sektor, vrstvu, datum výzkumu a samozřejmě materiál. Sáčky byly vždy označené pořadovým číslem, které bylo v rámci krabice. Až po jemnějším prozkoumání jim bylo přiřazeno číslo, které bylo v rámci celého souboru. Pytlíky obsahovaly také identifikační číslo, které získaly během terénních prací. To vždy obsahovalo číslo parcely (205) a rok zpracování (1989 – jen 89). Dále byly jednotlivé keramické fragmenty rozloženy a byli z nich později vytvořeni jedinci, kteří byli poté spočítáni. Obsah sáčku byl také zvážen, a to v gramech. Vážené jsou kvůli jejich případnému rozbití, jelikož i tak váží stejně. Jedinci byli vytvořeni spojením fragmentů, které měly stejný materiál, sílu a výzdobný prvek. Fragmenty nemusely pasovat přímo k sobě, avšak mohly být z jedné nádoby. Všechny tyto informace o keramickém materiálu, které se nacházely na sáčku, jsou povinné.⁴⁷

Další kategorií v tabulce je materiál. Zde byl rozlišován na jemný a hrubý.

⁴⁴ NEÚSTUPNÝ, Evžen. *Metoda archeologie*. Plzeň, 2007, s. 106. ISBN 978-80-7380-075-8.

⁴⁵ KŘEPINSKÁ, Veronika. *Dva objekty z doby laténské v Malých Čičovicích (okr. Praha – západ) v kontextu dalších laténských nálezů v regionu*. Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická.

⁴⁶ Zde bych chtěla poděkovat Mgr. P. Burgetovi za doporučení, ohledně způsobu zpracování keramického materiálu.

⁴⁷ Návrh vedení evidence sbírkových předmětů v MVČ v Hradci Králové. Struktura evidenčního záznamu v citovaném zákoně č. 122/200, paragraf 9, odstavec 1, písmeno d.

Jemná keramika se skládala z plavené či jemně písčitého hmoty, která občas obsahovala drobné kamínky. Hrubý byl složen z písčitého či z jemnějšího materiálu, avšak s většími přísadami.

Nejvíce sledovanou částí byla výzdoba fragmentů, kterou lze rozdělit do několika skupin. V tomto případě byl vymezen druh vpichu a plastické výčnělky. Jelikož středoevropský neolit byl v mladém stupni kultury s vypíchanou keramikou v největším rozkvětu ve zdobení keramiky (podíl zdobené keramiky představoval až 70%), a proto se zaměřuji nejvíce na výzdobu. Ta se na neolitických nádobách rozděluje na hlavní, která se nachází na výduti či těle nádoby, a vedlejší, která je tzv. doplňková.⁴⁸ Vpich, který nám zřetelně umožňuje dataci, rozřazujeme podle podrobné kódové tabulky, kterou sepsala M. Zápotocká.⁴⁹ Ta nám umožňuje zrychlit dokumentaci. Pro vysvětlení, kód, který začíná na číslo dvě, značí dvojpich. Pokud na číslo tři, víme, že to je trojpich.

Pro základní popis jednotlivých keramických fragmentů jsem vždy sledovala tato kritéria. Jeho umístění v nádobě (okraj, dno a fragment z těla nádoby), typ nádoby (pokud to fragment dovolil) a průměr okraje nádoby, který jsem měřila podle tabulky „měření zachování okrajových střepů“.

Kromě tabelárního zápisu jsem také provedla grafické znázornění, které zobrazuje procentuální zastoupení různých znaků, které se nacházely na keramickém materiálu. Byl sledován materiál, ornamentace, plastická výzdoba, morfologie a také typ nádob. Metodu přípravy se pokusím vysvětlit. V každé kategorii jsem vždy spočítala střepy v jednotlivých objektech, rozřadila je podle potřeby (př. úpravy povrchu, zdobení fragmentů apod.), a pak z počtu vytvořila grafy, které jsou rozřazené podle objektů. V našem případě byly vytvořené jen z objektu č. 2, ze kterého bylo získáno nejvíce typického keramického materiálu. Všechny tyto kategorie mi dopomohly k dataci souboru.

V kresebné dokumentaci byly zakresleny všechny střepy, které byly vyzdobeny technikou vpichu, anebo obsahovaly plastický výzdobný prvek. Také všechna dna a okraje, které jsou zakresleny jen z profilu. V případě materiálu byly naznačeny v kresbě v profilu střepu.

⁴⁸ RULF, Jan. K výzdobě české neolitické keramiky. In AR 50, 1998, s. 21.

⁴⁹ ZÁPOTOCKÁ, Marie. Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace. In AR 30, 1978, s. 531.

5. Průběh výzkumu

Z nálezové zprávy víme, že tento výzkum v Černožicích (o. Hradec Králové) byl proveden v Hradecké ulici. Tato dosud volná parcela č. 504/1, ležící v těsné blízkosti Východočeských konzerváren a lihovaru, byla připravena pro výstavbu další skladovací haly na ovoce. Sběr ze sledované plochy byl proveden 6. a 12. 9. Bylo zde nalezeno 27 fragmentů, které převážně patřily do StK. Jeden, který pocházel ze středověku, byl datován do 13. století.

Odkryt této plochy byl realizován buldozerem. Na ploše naleziště byla skryta ornice a podbrázdí do hloubky 50 cm. Část podbrázdí, která byla silná 10 – 15 cm, zůstala na podloží. Skládala se ze světlehnědé spraše a byla zcela odvápněná.

Na této parcele v její SV části byla zachycena pravidelná jáma, která byla pojmenována jako obj. č. 1. Ta však nebyla vybrána celá, jelikož zasahovala do vedlejší parcely. Na této ploše byl proveden výzkum 12. 9. 1989. Byly zde nalezeny keramické fragmenty z kultury s vypíchanou keramikou. Na SV od objektu č. 1 byly objeveny další dva objekty, obj. č. 2 a 3, kde byl záchranný archeologický výzkum proveden 13., 19. a 21. 9. 1988. Objekt č. 2 byl interpretován jako obrovský hliník, a objekt č. 3 jako kůlová jamka, která byla bez nálezů. V průběhu výzkumu bylo zjištěno, že hliník také nebyl vybrán celý. Byl ponechán blok na SV straně, jelikož zasahoval do vedlejší zahrady. Popisu těchto objektů byla věnována následující kapitola číslo 6 a interpretace objektů byla vysvětlena v kapitole číslo 7.

Bohužel nemáme další informace o tomto výzkumu. Tento popis byl napsán rukou pana doktora Vokolka v soukromém sdělení, které je dnes bráno jako nálezová zpráva. Ta je uložena v Archivu nálezových zpráv MVČ.⁵⁰

⁵⁰ VOKOLEK, V. Záchranný výzkum 1988, Černožice – Havlíčkova ulice, parc. č. 504/1.

6. Popis archeologických objektů

Tento popis byl napsán v soukromém sdělení psaném rukou doktora Víta Vokolka, která je dnes uložena v archivu nálezových zpráv Muzea východních Čech.⁵¹ Dnes je brána jako nálezová zpráva, jelikož přináší dostatečné informace.

Obj. č. 1

Byla to malá oválná jáma, která zasahovala do vedlejší parcely. Nacházela se v SV části výkopu, který byl připravován pro další stavbu haly konzervárny. Stěny měla pravidelně zešíkmené, dno ploché a mírně nahnuté na JV. Výplň obsahovala černošedý jíl s fragmenty keramiky. Její délka byla 84 cm na SZ – JV a šířka ve směru SV – JZ 106 cm. Dno se nacházelo v hloubce 48 cm (tab. č. 8).

V objektu bylo objeveno 7 fragmentů keramiky, bez možných jedinců, vážící 152 g a 1 kámen vážící 28 g.

Obj. č. 2

Nepravidelný objekt, který byl interpretován jako rozsáhlý hliník, měl delší osu ve směru SV – JZ. Jeho odkryv probíhal ve dvou částech. Nejprve byla odkryta JV část, která se skládala ze dvou prohlubní. Profil AB byl směřován na SZ – JV a měřil 480 cm. Na SV byl nalezen lalok pod hroudou hlíny (tab. č. 9). Na JV byla zachycena nepravidelná jáma v šířce 173 cm a byla orientovaná na SV – JZ (tab. č. 9 - A – B). Její stěny byly pravidelně šikmé do hloubky 40 cm (tab. č. 9 - d). Uprostřed se svažovala do hloubky 50 cm (tab. č. 9 - c). Dále se oble rozšiřovala do strany a zasahovala do hloubky až o 30 cm (tab. č. 9 - e). Dno obou laloků bylo ploché, mírně se svažující na S. Oblá jáma měla dno ve hloubce 78 – 80 cm (tab. č. 9 - e). Na J straně byl nalezen malý schůdek s plochým dnem, který se nacházel ve hloubce 51 cm (tab. č. 9 - f).

V SZ části jáma navazovala na SV část objektu, který představovala oválná jáma s delší osou S – J. Její délka byla 250 cm a šířka 176 cm. Na východní straně byl mezi

⁵¹ VOKOLEK, V. Záchranný výzkum 1988, Černožice – Havlíčkova ulice, parc. č. 504/1.

jámami vybrán 40 cm široký výkop. Zde byl nalezen plochý hrob, který se nacházel ve hloubce 25 cm. Stěny měl šikmo skloněné na S a S okraj zahlobeniny byl srdčitě prohnut. Uprostřed dna byla objevena jamka, která byla na Z – V dlouhá 126 cm a na S – J široká 114 cm. Měla šikmé stěny a dno ploché ve hloubce 50 cm. Na S byla nalezena další jáma (s profilem AB), která byla vybrána z technických důvodů jen do hloubky 45 cm a odkryta v šířce 30 cm. Stěny objektu byly šikmé. Výplň měl jílovitou a černou. Objekt obsahoval střepey, štípanou industrii a mazanici. Zpráva byla sepsána ve dnech 12. – 13. 9. 1989.

Výzkum pokračoval odkryvem 2 m širokým, který navazoval na předchozí část výzkumu. Byl však ponechán blok na SV straně, protože pokračoval do vedlejší zahrady. SZ část představovala úzká oválná jáma, která nebyla celá vybrána. Ta měla vanovitý tvar, jejíž delší osa S – Z byla dlouhá 340 cm a široká 123 cm. Objekt nebyl vybrán až na dno. Její delší stěny se šikmo skláněly do hloubky 15 cm a potom se rozšiřovaly o 4 – 10 cm do stran. Kratší SZ strana se také šikmo skláněla přímo k plochému dnu (tab. č. 9 - g). Na této straně byl nalezen schůdek ve hloubce 30 cm.

Na SZ stěně byl nalezen obloukovitý lalok. Od S rohu kolmo do hloubky měřil 55 – 68 cm, kde se nacházelo prohnuté dno (tab. č. 9 - h). Uprostřed dna byla nalezena oválná jamka, jejíž delší osa Z – V měřila 126 cm a byla široká 87 cm na S – J. Stěny měla šikmé, ve V části mírněji, a její dno se nacházelo ve hloubce 66 cm (tab. č. 9 - ch). Dále k JV byla nalezena nepatrně nepravidelná obdélníková plocha široká 100 cm na SZ – JV, která byla odkryta v délce 98 cm směrem na SV – JZ. Tato plocha byla vybrána do hloubky 50 cm a byla šikmo jižním směrem (tab. č. 9 - i). Na SZ byla vytvořena nižší plocha v hloubce 58 cm (tab. č. 9 - j).

JV část hliníku byla tvořena 2 hlavními jámami. Její JZ část byla oválná s delší osou na Z – V, která byla hluboká 100 cm, a která měla oblý výběžek na V straně. Její šířka byla 168 cm na S – J. Stěny měla šikmé a dno prohnuté (tab. č. 9 - k). V výběžek byl hluboký 92 cm a široký 65 cm s plochým dnem (tab. č. 9 - l). Na její SV část byla hluboká jáma, o které můžeme díky profilu říci, že je pravděpodobně nejmladší. Stěny měla šikmé, na SZ šikmější. Její ploché dno se nacházelo v hloubce 106 cm. V J rohu se nacházel výběžek ve směru V – Z, na Z končící ve 100 cm (tab. č. 9 - m).

Na V byla objevena prohnutá kulová jáma, která měřila ve směru SZ – JV 78 cm, a na SV – JZ 60 cm. Její SZ stěna byla velmi šikmá, a její JV část byla zahnutá až o 30 cm. Dno měla protáhlé a v hloubce 101 cm. V její hlavní stěně se nacházely 2 schůdky s trojúhelníkovitými hranami. Na Z byly dlouhé 45 cm a široké 20 cm. Byly umístěny

v hloubce 58 cm. Na V byly dlouhé 62 cm a široké 15 cm se dnem v téže hloubce. Mezi objekty byla nalezena nora, která měla stěnu dole zahloubenou do strany (tab. č. 9 - n).

Celková šíře na profilu CD byla 630 cm a EF 495 cm. Odkrytá délka ve směru SV – JZ měřila 485 cm. Výplň byla jednolitá a šedočerná, avšak místy na dně a bocích smíchaná se spraší. Nad objektem byla skryta vrstva ornice (5 – 15 cm). Výjimku tvořila nejmladší jáma ve V rohu (tab. č. 9 - m), která měla výplň nahoře černou, ve středu sytě černou a ve spodní části byla šedočerná. Vespod prorážela výplň ostatních laloků, a tím pádem můžeme usuzovat, že byla pravděpodobně nejmladší. Ve 4 vrstvě se nacházely střepy z kultury s lineární keramikou.

Výplň tvořilo velké množství střepů (1 063 fragmentů z toho 126 jedinců, vážící 10 311 g), štípané industrie (bohužel není v současné době k dispozici), 18 zlomků broušených nástrojů, zlomků mazanice (2 204 g) a 24 g kostí.

Obj. č. 3

Na SZ od hliníku byla zachycena kúlová jamka, která měla stěny šikmé a dno ploché. Výplň byla šedočerná a bez nálezů. Její délka byla 62 cm na SZ – JV a široká 35 cm. Dno se nacházelo ve hloubce 28 cm.

7. Interpretace objektů

Rozlišujeme objekty funkční, jako byly kúlové jámy (obj. č. 3), zásobnicové⁵² jámy, které mají většinou kruhový půdorys, stěny kónicky nebo hruškovitě se rozšiřující směrem dolů a rovné dno. Také objekty, které sloužily sekundárně, protože jejich prvotní účelem bylo sloužit k vyhloubení materiálu.⁵³ Vznikaly při vykopávání hlíny určené pro výrobu keramiky a na stavbu domů. Také objekty dělíme podle velikostí. Buď to jsou jamky a kúlové jamky, které mají průměr do 1,5 m, malé a velké jámy, anebo komplex jam neboli soujámí.⁵⁴

První objekt je obtížné interpretovat. Nebyl vybrán celý, jelikož zasahoval do vedlejší parcely. Měl však patrný oválný tvar a malé rozměry. Stěny byly sešikmené a dno ploché. Výplň byla šedočerná, s nálezy fragmentů keramiky a jednoho kamene. Podle popisu se domnívám, že by to mohla být typická malá sídlištní jáma.

Do kategorie funkčních objektů také patří hliníky různé velikosti a tvarů, které jsou známé v celém období neolitu.⁵⁵ Pod tuto kategorii náleží jistě objekt č. 2. I když nebyl vybrán celý, jeho tvar a velikost odpovídá typickému hliníku. Jak jsem již zmiňovala, primárním účelem těchto objektů bylo zpracování hlíny k výrobě keramiky. Sekundárně se v nich nacházejí polotovary, odpad z kamenné industrie, kostěné nástroje a střepy rozbitých nádob.⁵⁶ Tyto objekty a jim podobné nalezneme na každém nalezišti, vždy alespoň jeden, jelikož jsou velmi běžné. Podobný tomuto sledovanému hliníku nalezneme například v Bylanech (okr. Kutná Hora), přesněji objekt č. 869⁵⁷.

Třetím objektem byla podle velikosti (62 cm) a podle pravidelného oválného tvaru pravděpodobně kúlová jamka, která byla bez nálezů. Tento objekt mohl vzniknout tak, že byl vyhlouben výkop, do kterého byl posléze zasazen dřevěný prvek, poté došlo k zasypání a udusání hlíny. Další možností bylo přímé zatlučení svislého prvku do země. Nedostatečné je i označení „kúlová jamka“ pro dřevěné prvky větších rozměrů, zde se už nejedná o kúl, nýbrž o sloup, na místě je označení „sloupová jáma“.⁵⁸

⁵² VINŠOVÁ, Zuzana. Sídlíště únětického lidu ve Šlapanicích. Brno, 2006. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta filozofická.

⁵³ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech, s. 58.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ SKLENÁŘ, Karel. – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana. – SLABINA, Miloslav. Encyklopedie pravěku v Čechách a na Moravě. Praha, 2002, s. 128.

⁵⁷ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech, s. 57, obr. 26.

⁵⁸ BLÁHOVÁ, Zuzana. Možnosti a problémy rekonstrukce pravěkých obytných staveb. In Rekonstrukce a experiment v archeologii 4, 2003, s. 11 – 39.

8. Rozbor a datace nálezů

8. 1. Keramický materiál

Keramický inventář z výzkumu v Černožicích, který byl proveden na parcele č. 504/1, je poměrně rozsáhlý. Celý soubor obsahuje 1 097 fragmentů (10 463g), z toho 126 jedinců. Jedinci vznikají z fragmentů, které bylo možné fyzicky spojit (tab. č. 26:1, 2 - 8), a to na základě materiálu a výzdoby. V tomto případě mezi jedince bylo počítáno i s fragmenty, které byly již spojené.

Ze sběru bylo získáno 27 fragmentů. Jeden z nich byl středověký, datovaný do 13. století. Ostatní materiálně a výzdobou odpovídají kultuře s vypíchanou keramikou. Z objektu č. 1 pochází 7 fragmentů a z objektu č. 2 pochází 126 jedinců, složených z 1 063 keramických fragmentů. Objekt č. 3 byl bez nálezů. Objekt č. 2 tedy obsahoval nejvíce materiálu.

Nálezy z objektu č. 1 jsou vypracovány z hrubého materiálu (4) a z jemného materiálu (3), který je převážně nezdobený. Převažují tedy keramické fragmenty, které obsahují hrubé přísady. Na rozdíl od toho, z objektu číslo 2 je více jemného materiálu (graf. č. 2), který byl zdoben typickým zdobením vypíchané keramiky (graf č. 3).

8. 1. 1. Typy nádob ve sledovaném souboru

Tvarová interpretace keramiky byla provedena jen na základě keramických zlomků z objektu č. 2. Ze sběru a z objektu č. 1 a 3 nám materiál neumožnil klasifikovat tvary nádob. To, aby byly nádoby rozpoznány, záviselo zvláště na průměru, který byl změřen pomocí tabulky „měření zachování okrajových střepů“, a sklonu fragmentu. Dalším faktorem k určení tvarosloví byla také ozdobná i plastická výzdoba. Po prozkoumání těchto znaků už můžeme rozpoznat typ nádoby.

Zdobené hruškovité nádoby (obr. č. 2) v celém souboru byly objeveny jen ve zlomcích (tab. č. 33:2). Vyskytují se zde také vysoké nádoby s nízkou posazenou výdutí, a také s lomenou výdutí (tab. č. 26:8). Příkladem pro srovnání jsou nádoby z Libišan (obj. č. 142), kde střep pochází ze soujámí.⁵⁹ V kresebné příloze lze nalézt hruškovité nádoby s rozšířeným hrdlem, jako jsou například v Libišanech (obj. 141),

⁵⁹ BURGERT, Pavel. Neolitické osídlení v katastru Libišan. Okres Pardubice. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická, tab. 26:3.

které se nacházely v hliníku.⁶⁰

Dalším typem, který byl rozpoznán, jsou pohárovité tvary (obr. č. 5). Zde měly již ostřejší profilaci (tab. č. 26:4 – 7), jejich hrdlo mělo stejný průměr jako výduť (tab. č. 15:5; 21:1; 24:1,3,6). Příkladem vhodným pro srovnání jsou poháry z Prahy – Sedlec,⁶¹ které byly autorem datovány na základě souboru z Loděnic. Mohou mít buď mírně prohnuté stěny jako v Horoměřicích – Chotole (obj. č. 34),⁶² anebo rovné či válcovité jako v Loděnicích.⁶³ Dále také s rovnými kuželovitými, ke konci zúženými stěnami a rovným dnem.

Posledním typem nádoby, který byl vyráběn z jemného materiálu, byly mísy (obr. č. 4). Měly jemně prohnuté strany a jejich okraje hrdla byly mírně zahnuté (tab. č. 27:4 – 6). Takovéto nádoby bychom mohli také vidět v inventáři z výzkumu z Lochenic, kde byly fragmenty objeveny při rozšiřování železniční tratě Hradec Králové – Jaroměř.⁶⁴ Někdy se vyskytovala mísa členěná ostrým profilováním těla, jako například v Bylanech okr. Kutná Hora⁶⁵.

Z hrubých nádob zde nalézáme kotlovité tvary (obr. č. 6) s téměř rovnými stěnami (tab. č. 12:7), jako v Rouchovanech (obj. č. 500).⁶⁶ Rozpoznány byly také hrncovité tvary s esovitými stěnami (tab. č. 16:8; obr. č. 5:1), jako v Horoměřicích Chotol (obj. č. 34).⁶⁷ Na tomto typu nádob se nejčastěji vyskytují hrotité nebo podlouhlé pupky, které leží buď pod okrajem, nebo na výduť (tab. č. 18:5, 7). Zdobené i nezdobené nádobky mají často přesekávaný okraj (tab. č. 19:1; 24:9; 25:9), anebo je přesekávaný lom⁶⁸ (tab. 26:8 – ukázka na jemné keramice).

8. 1. 2. Výzdoba

Základním prvkem pro kulturu s vypíchanou keramikou je vpich, který nám

⁶⁰ BURGERT, Pavel. Neolitické osídlení v katastru Libišan. Okres Pardubice. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická, tab. 18:2.

⁶¹ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 47, obr. 18:1-2.

⁶² ŘÍDKÝ, Jaroslav. Rondely a struktura sídelních areálů v mladoneolitickém období. Praha, 2008. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou, obr. 65:6, 7.

⁶³ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 47, obr. 18:10.

⁶⁴ SIGL, Jiří – WOLF, Vladimír. Záchranný výzkum v Lochenicích /II. část/. In Zpravodaj K MVČ VIII, 1981, tab. XVI:5, 6; tab. XIX:2.

⁶⁵ PLEINER, Radomír. – RYBOVÁ, Alena. Pravěké dějiny Čech. Praha, 1978, s. 208, obr. 46:14.

⁶⁶ HOLUB, Miroslav – KOČÁR, Petr – KOČÁROVÁ, Romana a kol. Nové sídliště lidu kultury s vypíchanou keramikou v Rouchovanech na Třebíčsku. In: Archeologie západních Čech 6, 2013, s. 6, obr. 4:1 – 2.

⁶⁷ ŘÍDKÝ, J. Rondely a struktura sídelních areálů v mladoneolitickém období, obr. 63:5.

⁶⁸ STEKLÁ, Marie. Třídění vypíchané keramiky. In AR 11, 1959, s. 211 – 260.

zřetelně umožňuje dataci keramického materiálu. U výzdoby české neolitické keramiky pozorujeme základní dva pojmy - vlastní ornament a techniku jeho provedení. Podle techniky výzdoby je dělíme na vhloubenou (tj. rytou, kolkovanou), malovanou a plastickou.⁶⁹ Touto problematikou se již zabývala M. Zápotocká,⁷⁰ a také J. Rulf.⁷¹ Pokud však chceme tento sledovaný soubor zařadit do kontextu neolitického období, musíme se detailněji podívat na současný stav poznání.

Kulturu s vypíchanou keramikou rozdělujeme na dva stupně, a to starší a mladší, které dále rozdělujeme do tří fází. Starší stupeň navazuje na kulturu s lineární keramikou a mladší se sblíží s lengyelským okruhem. Charakteristika jednotlivých fází nemůže být stanovena jen na základě zastoupených výzdobných prvků. Stejnou roli hrají i motivy, systém výzdoby a zastoupení tvarů, které v některých fázích hrají důležitou roli. V tomto případě budeme sledovat fázi IV (vysvětlení je popsáno v kapitole 9. Chronologický rozbor). Hlavní stavebním prvkem výzdoby je motiv, který se teoreticky dá rozložit na oblouk a lomenou úsečku, jako svou zjednodušenou podobu.⁷²

Dochází také ke změně tvarů zdobení. Krokvicovitá výzdoba se již nepoužívá. Často se však setkáváme se samostatnými šikmými nebo svislými pásy (tab. č. 15:4; 18:2), horizontálními (tab. č. 26:3 – 8) či vodorovnými, z nichž vytvářely trojúhelníky (tab. č. 14:12; 17:6; 15:8). Jedna nádoba může být pokryta i několika druhy výzdoby.

Na hrubých nádobách se vyskytují hrotité (tab. č. 13:7) a podlouhlé pupky (tab. č. 17:8) po čtyřech pod okrajem nádoby (tab. č. 18:7; 28:5), anebo na výduti (tab. č. 33:1; 31:11). V souboru se také objevují zobákovité pupky (tab. č. 33:2), které v této fázi dosahují velkých rozměrů. Dalším zdobením je tzv. přesekávaná páska pod okrajem (obr. č. 5:2 - 3). Nezdobené i zdobené nádobky mají také často přesekávaný okraj (tab. č. 19:1; 24:9; 25:9) či ostrý lom (tab. č. 11:12; 16:7; 26:4 – 5,8).

8. 1. 2. 1. Technika výzdoby

Pokud chceme hovořit o technice výzdoby, musíme si něco říci o jejím postupu výroby. Dvojpich, což jsou kódy vpichů, které začínají na číslo 2, vznikl tím, že

⁶⁹ RULF, J. K výzdobě české neolitické keramiky, s. 20 – 34.

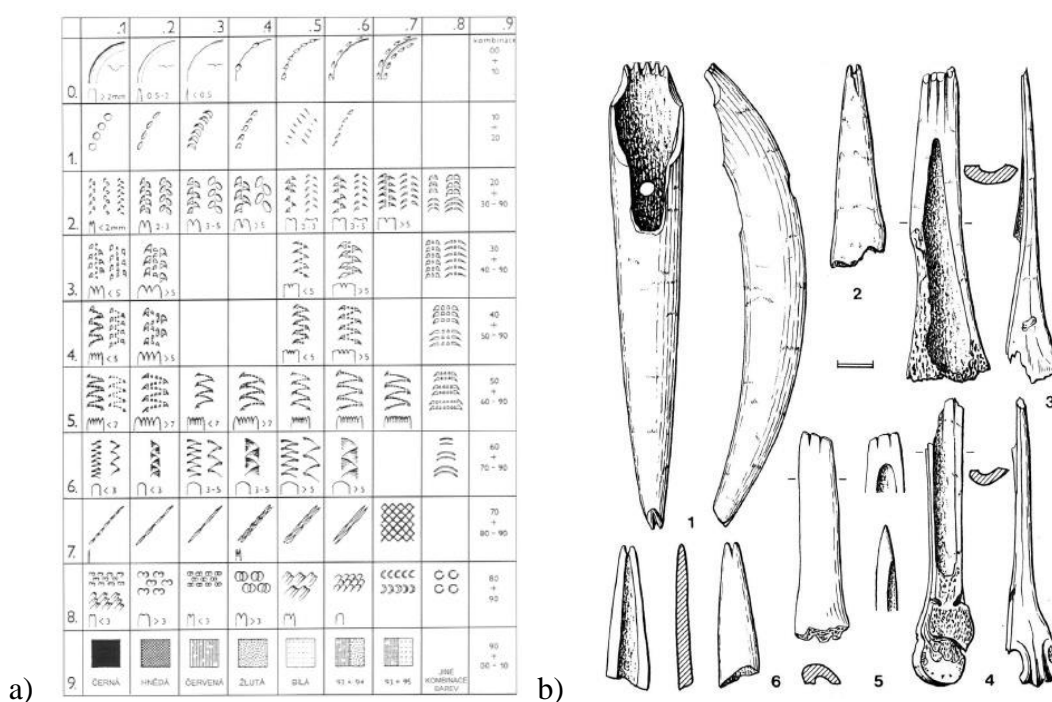
⁷⁰ ZÁPOTOCKÁ, M. Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace, s. 504 – 534.

⁷¹ RULF, J. K výzdobě české neolitické keramiky, s. 20 – 34.

⁷² Tamtéž, s. 24.

nástroj byl střídavě zahlubován do nevypálené nádoby. Každý vpich byl předsunut před ten další, a tím vznikla střídavá řada. Velikost těchto otisků záležela na šířce nástroje. Nástroj byl postaven šikmo. Tato technika byla zde používána nejčastěji.

Technika výzdoby byla prováděna kostěnými nástroji ve tvaru šídla (obr. č. 1 – b), které je ukončené různým počtem hrotů. V našem případě půjde o dva, nebo tři hroty. Je možné, že byly vyráběné ze dřeva, i když pro to není přímý důkaz. K výrobě byly použity hlavně kosti domácích zvířat, jako je koza, nejvíce ovce, poté tur, a také kosti divokých zvířat, jako jsou jeleni, srnci, či i bobr. Byly vyráběny z dutých a dlouhých kostí. Jsou důkazy, že jsou vyrobené ze zubů, žeber či parohu.⁷³

⁷³ ZÁPOTOCKÁ, M. Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace, s. 508.

⁷⁴ Tamtéž, s. 531.

⁷⁵ Tamtéž, s. 509.

8. 1. 3. Základní kvantitativní vyhodnocení provedené z keramických fragmentů

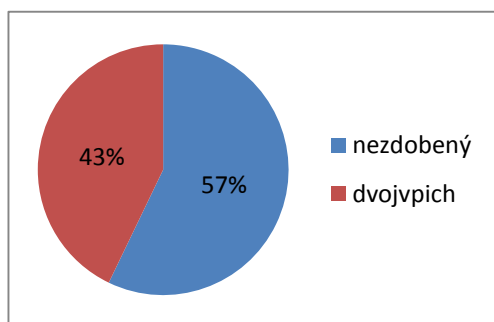
8. 1. 3. 1. Sběr

Ze systematického sběru z plochy, který byl proveden ve dnech 6. a 12. září roku 1988, bylo celkem získáno 27 keramických fragmentů. Materiálově i vzhledově patří převážně kultuře s vypíchanou keramikou. Až na jeden, který byl po konzultaci zařazen do středověku, přesněji do 13. století.

Po prozkoumání keramických fragmentů bylo zjištěno, že jsou všechny atypické. To znamená, že nedokážeme určit jejich umístění v nádobě, tudíž pochází z těl či výdutí nádob. Kulturně zařaditelné byly pouze dva fragmenty. Jeden ze středověku a jeden pocházel z kultury s vypíchanou keramikou fáze IVb. K dataci úlomku nám dopomohlo rohaté ucho (tab. č. 36:2), které je typické pro mladší fázi StK. Typy nádob a průměr nádob nebyly rozpoznatelné. Z jemného materiálu bylo vyrobeno 8 fragmentů a z hrubého 19 zlomků.

8. 1. 3. 2. Objekt č. 1

Objekt č. 1 byla malá oválná jáma, která zasahovala dále do zahrady. Z ní bylo celkem získáno 7 keramických fragmentů. V následujícím grafu č. 1 můžete vidět, že většina fragmentů nebyla zdobená. K dataci nám však dopomohl keramický materiál, který byl po prozkoumání stejný jako z obj. č. 2. Můžeme tedy říci, že tento objekt patří mezi sídlištní objekty kultury s vypíchanou keramikou.

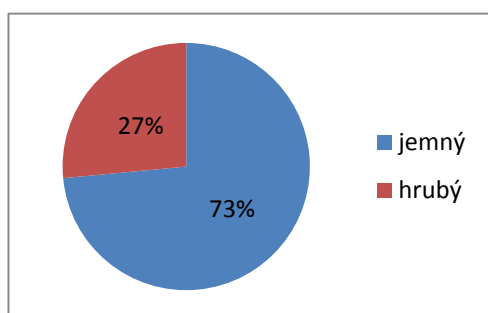
Graf č. 1. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 1. Výzdoba střepů

8. 1. 3. 3. Objekt č. 2

Objekt číslo 2, který byl interpretován jako rozsáhlý hliník, obsahoval celkem

1 063 keramických fragmentů, z nichž bylo složeno 126 jedinců. Jedinci vznikají spojením fragmentů, které k sobě materiálem a výzdobou pasují. Zde byli započítáni i jedinci, kteří již byly slepeni. Z tohoto celku bylo rozpoznáno 344 zlomků z hrubého materiálu a 718 z jemného materiálu.

Díky grafu č. 2 vidíme, že nejvíce vyráběly jemné nádoby, které byly vyrobeny z plaveného či jemně písčitého materiálu, který občas obsahoval kamínky. Díky sprašovému podloží, na kterém byla vždy neolitická sídliště stavěna, měli materiál vždy v blízkosti.⁷⁶

Graf č. 2. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Zastoupení materiálu.

Rozdíl s předchozími fázemi StK je v úpravě povrchu a v kvalitě vypálení. Keramika je v tomto období vypálena do tvrda a na povrchu jak hlazena, tak ve většině případů i leštěna.⁷⁷

Ze souboru bylo celkem rozpoznáno 66 leštěných fragmentů a 582 nezdobených. Leštěné keramické střepy byly vyrobeny z jemného materiálu. Leštění nebylo na některých nádobách přímo zaznamenáno. Tato skutečnost je jistě dána špatným dochováním střepů, a proto pro tyto znaky nebyl zhotoven graf. Dále bych se zabývala zastoupením zdobení.

Důležitým bodem, podle kterého poznáme vypíchanou keramiku, je vpich, který nám zřetelně pomůže s datací keramického materiálu. U něho vyhledáváme velikost a počet hrotů, který nástroj zanechal. To umožňuje zařazení do fází a stupňů. Vysvětlení dále v kapitole 8. 1. 2. Výzdoba. Zároveň můžeme popsat výzdobu keramiky v kódech (obr. č. 1 - a), a to díky M. Zápotocké.⁷⁸ Tento systém nám umožňuje urychlení

⁷⁶ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 52.

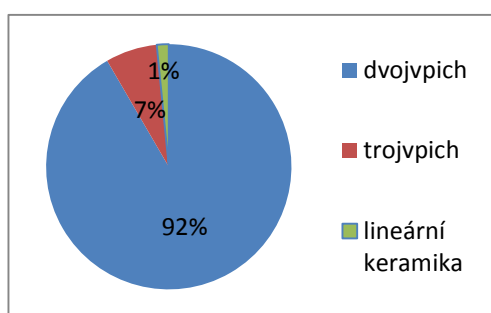
⁷⁷ STEKLÁ, M. Třídění vypíchané keramiky, s. 229.

⁷⁸ ZÁPOTOCKÁ, M. Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace, s. 531.

dokumentace při sběru materiálu i v jeho pozdější publikaci.

Z objektu č. 2 bylo získáno 350 keramických fragmentů, které byly zdobeny dvojpichem (tab. č. 11: 1-11, 13 – 14). Další prvkem, trojvpichem, bylo vyzdobeno 26 fragmentů (tab. č. 18:2; 20:2 - 3). Při výzkumu střepů bylo nalezeno i 6 fragmentů lineární keramiky (tab. č. 16: 1; 35:10).

Díky grafu č. 3 vidíme správné zařazení keramiky do kultury s vypíchanou keramikou IVb. Za prvé v tomto období ubývá vícenásobných vpichů,⁷⁹ tedy trojvpichů. Dalším znakem, podle kterého bezpečně poznáme fázi StK, je výskyt malého počtu fragmentů z kultury s lineární keramikou. Fragmenty byly ve značně špatném stavu, avšak jejich přítomnost není žádnou výjimkou. Ve sledované oblasti již bylo nalezeno osídlení kultury s LnK.

Graf č. 3. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Zastoupení zdobení.

Jak jsem již zmiňovala, popisný systém keramiky byl vypracován k zjednodušení dokumentace. České třídění vypíchané keramiky bylo rozpracováno na druhy vpichů a jejich techniky. Druhy vpichů a kódy jsou kresebně uvedeny v obr. č. 1a od Marie Zápotocké.⁸⁰

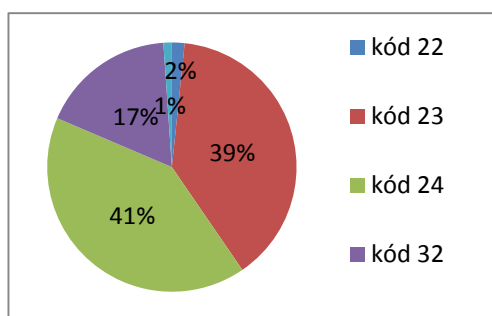
Po důkladném prozkoumání souboru bylo zjištěno, že se nejvíce objevuje kód 24, přesněji na 75 fragmentech (tab. č. 17: 2, 7; 19: 14 – 15). To znamená, že vpich měl na šířku více jak 5 mm. Dalším vyskytujícím se kódem byl 23, který se nacházel na 71 střepích (tab. č. 15: 4 – 5). Tento vpich má šířku 3 – 5 mm. Nejméně se objevoval kód 32, který zde byl odhalen na 32 fragmentech (tab. č. 11: 5, 14; 16: 6). To znamená, že nástroj, kterým byla výzdoba zhotovena, měl tři hroty. Ve výsledku měl na šířku víc, jak 5 mm. Nejméně objevovaným byl kód 22, který měl 2 – 3 mm (tab. č. 13: 2; 19: 13). V souboru byly také nalezeny 2 střepy, které na sobě nesly zdobení kultury s lineární

⁷⁹ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 44.

⁸⁰ Tamtéž.

keramikou (tab. č. 13: 1).

Díky tomuto sledování můžeme doložit, že tento soubor patří jistě do neolitického období, přesněji do mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou fáze IV. Po celý mladý stupeň zde převažuje velký dvojpich (kód 23 a 24), a také pomalu ustupuje vícenásobných vpichů.⁸¹ Díky koncentraci malého počtu fragmentů kultury s lineární keramikou můžeme říci, že sídliště bylo vytvořeno na místě již osídleném.

Graf č. 4. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Zastoupení ornamentace keramiky

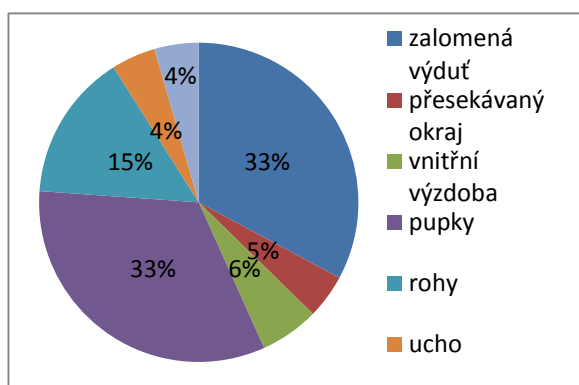
Další graf č. 5 obsahuje údaje o plastické výzdobě, která se nachází na keramice. Nejvíce zde byla zastoupena zalomená výduť, a to na 22 fragmentech (tab. 14: 11 – 12, 13: 11). Se stejným počtem byly objeveny pupky (tab. 11 :10; 19: 12, 19). V souboru se dále vyskytovalo 10 rohů (tab. č. 17:8). Byla zde také objevena vnitřní výzdoba, která se vyskytuje málo, která je typický znak pro mladší fázi StK. Nalezena byla na 4 fragmentech (tab. č. 17:10; 22: 5). Ty byly zdobeny vpichy, a to jak dvojpichy (tab. č. 17: 10), tak trojvpichy (tab. č. 22: 5). Ojediněle, přesněji na 3 střepech, byl objeven přesekávaný okraj (tab. 24: 9; 25: 9), který je dalším jasným znakem mladšího období vypíchané keramiky fáze IV. Ve stejném počtu byla zastoupena ucha a reparační otvory (tab. č. 22: 10). Tento graf nám tedy podporuje zařazení souboru do mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou. Díky těmto znakům můžeme upřesnit jemnější zařazení.

Zde se také můžeme pozastavit nad reparačními otvory,⁸² jelikož jich nenacházíme velmi mnoho. Jsou to otvory, které se nacházejí ve stěnách keramických nádob. Zde mají přibližně stejné velikosti, do průměru 6 mm. V tomto případě sloužily k opravě z důvodu poškození nádob. Jsou to klasické kruhové kónické průduchy

⁸¹ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 44.

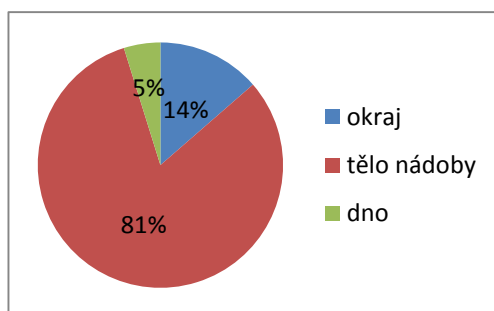
⁸² LIČKA, Milan. Otvory ve stěnách nádob kultury s lineární keramikou v Kosoři, okr. Praha – západ. In Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity 14 – 15, 2009 – 2010, s. 131 – 148.

vytvořené vrtáním či broušením. Vrtákem byly vybroušeny z jedné strany typickou neolitickou technikou, pomocí dutého vrtáku a za podsypávání vrtaného místa pískem, jehož výsledkem je postupně se zužující kónický tvar otvoru.⁸³ Prostrčením šňůrky těmito otvory a jejich utažením mohla být znovu sestavena nádoba. Mohla sloužit dále, avšak ne na tekutiny. Doplnovací spojení probíhalo za pomoci smolného lepidla. Dokladem tohoto způsobu opravy je torzo z Kosoře, na kterém jsou pod okrajem kónické reparační otvory, a v jejich blízkosti byly nalezeny zbytky černého smolného nálepu.⁸⁴

Graf č. 5. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Zastoupení plastické výzdoby.

V tomto grafu č. 6 vidíme procentuální výskyt fragmentů. Keramické střepy, které mohly být bezpečně umístěny do nádoby, nebylo mnoho. Bylo nalezeno 147 okrajů a 52 den. Nejvíce se však objevovaly fragmenty, které se nepodařilo bezpečně určit (881 ks). Jednalo se o pouhé fragmenty z těla nádob. To však není neobvyklé.

Graf č. 6. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Morfologické zařazení fragmentů.

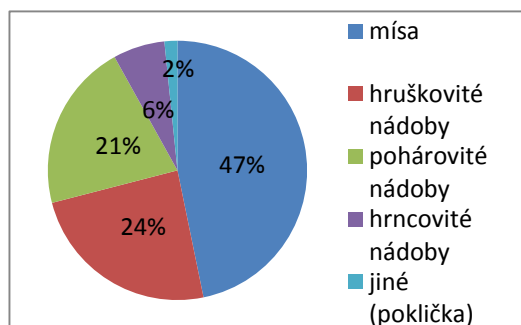
⁸³ VENCL, Slavomil. Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě. In Sborník Národního muzea - řada A, XIV, 1960, s. 1 – 91.

⁸⁴ LIČKA, M. Otvory ve stěnách nádob kultury s lineární keramikou v Kosoři, s. 133.

Rozpoznání typů nádob nebylo jednoduché. Na střepech byl pozorován nejprve průměr nádoby, ale také sklon keramického fragmentu. Pomocnými znaky byla i výzdoba a plastické typické znaky. Podle grafu č. 7 víme, že největším zastoupením v souboru byly fragmenty z misek (tab. 12: 1 – 3, 6; 18:8 - 9). Toto zjištění není abnormální, jelikož tento typ se ve větším množství vyskytuje ve všech kulturách.

Soubor byl však datován do kultury s vypíchanou keramikou, fáze IVb, díky pohárovitým nádobám (tab. č. 15: 5; 24: 1 - 6), na kterých můžeme vidět typické znaky pro toto období. Jde o zalomenou výduť, výskyt rohů, také zužování, díky kterému mají stejný průměr hrdla s výduť. Výzkum byl datován také podle hruškovitých nádob, které na sobě měly nejčastěji plastické zdobení v podobě rohů (tab. č. 16:8; 14:11). Většinou byly ulomené, avšak zachoval se jeden fragment s celým rohem.

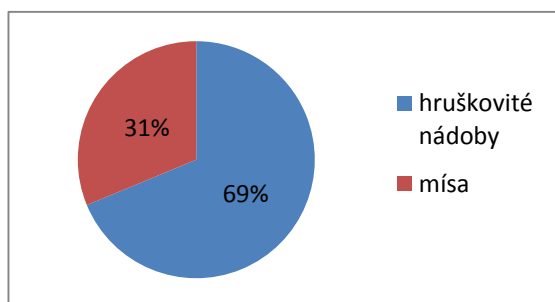
Z jemného materiálu tu jsou zastoupeny fragmenty mís, kterých bylo 58, dále střepy z hruškovitých nádob, kterých bylo 30. Fragmenty z pohárků bylo 26 a z hrncovitých nádob 8. Byly tu také 2 pokličky.⁸⁵ Jak jsem již zmiňovala, z jemného materiálu je nejvíce fragmentů. Zde vidíme, že to platí i pro typy nádob. Svá sídliště stavěli hlavně na sprašovém podloží, tudíž měli materiál ve své blízkosti.

Graf. č. 7. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Zastoupení typů nádob z jemného materiálu

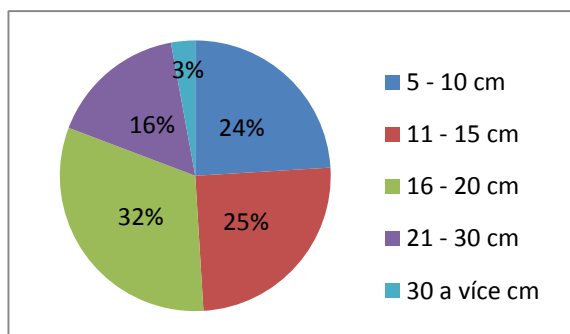
Z hrubého materiálu zde bylo rozpoznáno 5 mís a 11 hruškovitých nádob. Podle stop na keramice se domnívám, že tato keramika byla nejvíce používána pro domácí potřeby. Důkazy byly viděny i na materiálu, který byl vypálen do tvrda.

⁸⁵ Zde bych chtěla poděkovat P. Burgertovi za pomoc při určení tvarů nádob.

Graf. č. 8. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Zastoupení typů nádob z hrubého materiálu

Díky tabulce na měření okrajů byl vyměřen průměr nádoby. Avšak jen z okrajových fragmentů, které byly měřitelné. Díky tomu mohly být kresebně vyobrazeny pro lepší představivost. Po důsledném bádání bylo zjištěno, že v souboru se nacházelo celkem 25 fragmentů nádob, které měly průměr 5 – 10 cm. Byly to především pohárovité tvary. Dále bylo rozpoznáno 26 střepů nádob s průměrem 11 – 15 cm, což byly především hrncovité, kotlovité a hruškovité nádoby. Nádob s průměrem 16 – 20 cm bylo 33 a s průměrem 21 – 30 cm 17. Tyto dva průměry zahrnují ve většině případů mísy. Nejméně jich bylo s průměrem 30 a více cm, a to jen 3 nádoby. Byly to misky, které byly vyrobené z hrubého materiálu. Tento graf mi umožnil určit typy nádob.

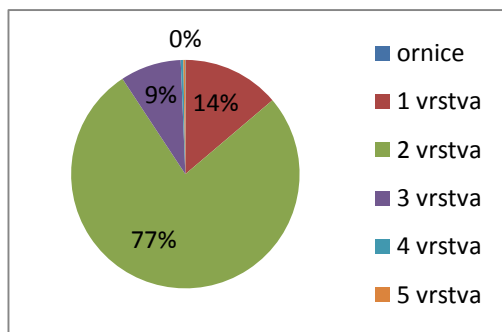

Graf č. 9. Černožice (okr. Hradec Králové), objekt číslo 2. Průměr zastoupených nádob.

Graf č. 10 nám znázorňuje procenta počtů střepů ze všech vrstev ze sledovaného souboru. V ornici byly nalezeny jen 2 střepy, v první vrstvě 294, ve druhé vrstvě 1 649, třetí vrstvě 185, čtvrté 8 a v páté vrstvě 6 střepů. Jsou zde sečteny všechny střepy, jak typické, tak atypické. Umožňuje nám to rozpoznat, jak byl hliník zaplňován. Víme, že primárně poskytoval hlínu pro výrobu keramiky, stavbu domů či jiné účely. Hliník však

může plnit funkci rituální, kdy tedy mohl sloužit i k odkládání „zemřelé“ keramiky.⁸⁶ Nás však zajímá sekundární plnění, kdy se v něm nacházely polotovary, keramické materiály, jednoduše řečeno „odpad“. Ten byl vytvářen bez zvláštních pravidel činností komunity a byl vždy součástí sídelního areálu, zpravidla v blízkosti domu. Bývá složen z „kulturního“ odpadu všeho druhu, který většinou překážel v areálu.⁸⁷ E. Neústupný se domnívá, že většinu odpadků tvořil starý nepotřebný stavební materiál, především hlína.⁸⁸ Objekty byly plněny také podle toho, co daná kultura preferovala.⁸⁹ V tomto případě vidíme, že kultura StK upřednostňovala keramiku, zvláště její výzdobu.

Díky grafu č. 10 zjišťujeme, že sledovaný hliník byl nejvíce plněn ve 2 vrstvách. Můžeme to vysvětlit tím, že buď došlo k prostorové transformaci, při které dochází k přemístění artefaktu přírodními silami nebo člověkem. Jsou to tzv. předdepoziční procesy, které vznikly při přestěhování majitele anebo změna v krajině.⁹⁰ Mohlo to být také ovlivněno i tzv. procesy postdepozičními neboli tafonomickými. Tyto procesy nebyly ovlivněny původní kulturou a jsou ovlivněny přírodními činiteli popřípadě lidskými z jiné kultury.⁹¹

Graf č. 10. Černožice (okr. Hradec Králové). Zastoupení keramického materiálu ve vrstvách.

⁸⁶ NEÚSTUPNÝ, E. Metoda archeologie, s. 69.

⁸⁷ Tamtéž, s. 67.

⁸⁸ Tamtéž, s. 69.

⁸⁹ KUNA, Martin (ed-) atd. Archeologie pravěkých Čech 1. Praha, 2007, s. 99. ISBN 978-80-86124-75-9.

⁹⁰ NEÚSTUPNÝ, E. Metoda archeologie, s. 54.

⁹¹ KUNA, Martin (ed-) atd. Archeologie pravěkých Čech 1, s. 100.

8. 1. 4. Kameny

Oproti rozsahu zkoumaného materiálu není soubor kamenných artefaktů příliš veliký. Jedná se o 19 kusů (2 232 g). Většina (14 kusů) byla vždy některým způsobem opracována.

V objektu č. 1 byl nalezen pouze jeden kámen, který vážil 28g (tab. č. 38). V objektu č. 2 bylo nalezeno 14 rozbitých fragmentů z toho bylo složeno 11 jedinců. Váha těchto kamenů byla 1 422g (tab. č. 39).

Nestačí však kameny spočítat, musíme je prozkoumat. Při jemnějším bádání kamení v podobě mlýnků rozlišujeme na dolní a horní kameny, které v tomto případě byly rozeznány díky stopám a orientaci dlouhé osy. V tomto souboru se nacházely převážně mlýnky horní (9 fragmentů složených ze 3 jedinců). V některých případech však nebylo možno určit polohu mlýnku. Ve dvou případech byl objeven brousek (2 jedinci).

Součástí studia neolitické kamenné industrie je i určování surovin, z nichž byly vyrobeny. Většinou se jedná o usazené úlomkovité zpevněné horniny, a také o místní suroviny, především pískovce, který je vždy ze vzdálenosti nejvýše 25 km od sídliště.⁹² Potvrzuje to nález 3 jedinců pískovců bez pracovní plochy. Dalším druhem, který byl zde objeven, je slepenec bez pracovní plochy. Tento druh kamenné industrie vznikl spojením jednotlivých úlomků pomocí písčitého až jílovito-písčitého tmelu⁹³.

	jedinců	fragmentů	váha (g)
mlýnek horní	3	9	1136
mlýnek spodní	0	0	0
mlýnek neurčený	2	2	71
brousek	2	0	16
pískovec bez p.p.	3	0	85
slepenec bez p.p.	1	3	114

Tab. A. Ostatní kamenná industrie v objektu č. 2

⁹² PAVLŮ, Ivan. Obživa v neolitu na základě studia mlýnů. In: Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník příspěvků z 19. pracovního setkání badatelů zaměřených na výzkum neolitu a eneolitu České a Slovenské republiky. Plzeň 9. - 12. 10. 2000. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2001 s. 118-122.

8. 1. 5. Osteologický materiál

V objektu číslo 2 bylo nalezeno 26 g zvířecích kostí, mezi nimiž bylo 7 zlomků zubů. Osteologický materiál nebyl bohužel pro své malé množství dále zkoumán.

vrstva	Sektor	váha (g)
1	V	2
3	V	24

Tab. B Osteologický materiál ze souboru

8. 1. 6. Mazanice

Celkem soubor obsahoval 1 252 g a nacházel se pouze v objektu č. 2. V první vrstvě bylo nejvíce nálezů (670 g), což je 54%. V druhé vrstvě se nacházelo 244 g (18 %), ve třetí 268 g (22 %), ve čtvrté 30 g (3 %) a v páté 40 g (3%).

Po detailním přezkoumání byly mezi nálezy odhaleny na pár jedincích známky otisků a zarovnění. Byly to stopy po obilných klasech.⁹⁴ Můžeme se tedy domnívat, že šlo o mazanici, která byla použita jako technická. To znamená, že byla použita na obložení domu nebo pece. Celé okolí nebylo však prozkoumáno, a proto to jsou pouze domněnky. Ostatní úlomky měly malé rozměry.

Vrstva	Sektor	váha (g)
1	Z	670
2	Z	74
2	V	170
3	V	140
3	Z	128
4	V – J jáma	30
5	V – J jáma	40

Tab. C. Mazanice ze souboru

⁹³ ZUBROVÁ, VLADISLAVA. Usazené horniny – úlomkovité [online]. All rights reserved [cit. 2. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <http://slideplayer.cz/slide/3017604/>

⁹⁴ Zde bych chtěla poděkovat P. Burgertovi za určení.

9. Chronologický rozbor

V této kapitole se budeme zabývat relativní chronologií. Pokusíme se však nastínit i absolutní. Jemnější, neboli relativní chronologie, byla vypracována na základě detailního rozboru keramického materiálu.

Za prvé byl zkoumán vpich. Fragmenty byly vyzdobeny dvojpichem (350 fragmentů) a trojvpichem (26 fragmentů). Dvojpich tu byl zaznamenán v podobě kódů 22 – 24 a trojvpich ve formě kódu 32. Nejvíce však kód 23 a 24, což je charakteristický znak pro mladý stupeň kultury s vypíchanou keramikou. Dalším typickým znakem pro tento stupeň je i ubývání vícenásobného vpichu, v tomto případě kód 32.⁹⁵ Příkladem vhodným pro srovnání je zpracované sídliště kultury s vypíchanou keramikou mladšího stupně v Jaroměři, které je autorem přesněji datováno do fáze IV.⁹⁶

Za druhé byly zkoumány keramické tvary. Ke konkrétním typům nádob bylo možné přiřadit 116 fragmentů. Nejčastěji zastoupeným tvarem byla mísa (58 kusů). Druhým tvarem hruškovitá nádoba (30 kusů). Pohárovité tvary (26 kusů) byly v tomto souboru s prohnutými stěnami (obr. č. 5:2), u nichž se objevila profilace výdutě (tab. č. 15: 3, 5; 26: 4 - 5). Zajímavým nálezem jsou zde pokličky (2 kusy), které dokazují, že soubor může být datován do mladšího stupně s vypíchanou keramikou. V tomto stupni vývoje se projevuje vliv lengyelského prostředí, právě těmito rozmanitými tvary, které stále nesou typickou techniku výzdoby vpichy.⁹⁷ Toto tvarové spektrum nádob vykazuje typické mladé znaky, jako je ostrá profilace, plastické prvky na okraji nádob (přesekávaný okraj) a plastické prvky (rohatá ucha, pupky). Tyto znaky bychom našly také v souboru z Libišan, který je autorem datován do kultury s vypíchanou keramikou mladšího stupně fáze IV.⁹⁸

Pro celkové srovnání sledovaného výzkumu s jiným se nám nabízí soubor z Jaroměře.⁹⁹ Keramika z tohoto souboru je datována do tří rozlišených skupin. Nás však zajímá nejmladší zachycený IV. stupeň, zvláště pak jeho subfáze IVb1. Objevují se zde také znaky, jako jsou lomené tvary nádob, přesekávaná výduť, stejně jako v našem

⁹⁵ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 44.

⁹⁶ BURGERT, P. Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu

⁹⁷ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech, s. 43.

⁹⁸ BURGERT, P. K vnitřní chronologii sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Libišanech (okr. Pardubice), s. 21.

⁹⁹ Tamtéž.

souboru. Převažuje zde střídavý dvojvpich a velikost vpichu se zvětšuje. Nebudeme se zabývat všemi typickými znaky, zdůrazníme jen jeden, a to přesekávaná výduť. Je to velice mladý prvek, který patří do závěru IV. až V. stupně a který se na fragmentech objevuje společně s vypíchanou výzdobou (tabulka č. 26). Další podobný soubor, se kterým také můžeme porovnat sledované naleziště, je zpracovaný výzkum z Libišan (okr. Pardubice), jehož nálezy byly datovány do III a IV stupně StK.¹⁰⁰

Zde bychom také měli zmínit výzkum z Loděnic (okr. Beroun), na jehož základu stojí chronologické schéma kultury s vypíchanou keramikou fáze IVb1.¹⁰¹ Díky ZAV bylo objeveno kromě laténských také 6 objektů s keramikou vypíchanou. Většina objektů nebyla interpretována, až na objekt č. 8. Byl to rozsáhlý hliník, který druhotně využili jako odpadní jámu, a který obsahoval velké množství keramiky (3 352 keramických fragmentů).¹⁰² Právě rozbor tohoto nezvykle bohatého souboru nám umožnil vymezit subfázi StK IVb1.¹⁰³

Relativní chronologie by měla být podpořena absolutními daty. V Černožicích (okr. Hradec Králové) se podařilo získat z výplní dvou objektů mnoho keramického materiálu, který nám dopomohl k přesnému relativnímu datování. Zde jsme tedy odkázáni na jeho výsledky, které jsme podle charakteristických znaků a tvarů zařadili do mladší StK fáze IVb, která spadá do úseku cca 4 400 – 4 200 let př. n. l.¹⁰⁴

¹⁰⁰ BURGERT, P. Neolitické osídlení v katastru Libišan (okr. Pardubice).

¹⁰¹ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 27.

¹⁰² ZÁPOTOCKÁ, Marie. Loděnice, okres Beroun: Objekty z doby kultury s vypíchanou keramikou a začátek fáze StK IVb, s. 41-105.

¹⁰³ ZÁPOTOCKÁ, M. K interpretaci dílenského odpadu v neolitických objektech. In Archeologie nenalézaného, 2002, s. 291.

¹⁰⁴ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 27, obr. 5.

10. Obecná charakteristika období

Vývoj neolitického bádání ve 20. století velmi pokročil. Byl již shrnut v mnoha přehledech. Nastíníme si tedy základní syntézy, které se týkají neolitického období, a jeho rozdělení.

Kultura s vypíchanou keramikou byla samostatně vyčleněna již koncem 19. století (1891), a to Ludvíkem Šnajdrem.¹⁰⁵ Hned na počátku 20. století bylo rozpoznáno její postavení vůči kultuře s lineární keramikou. Byl to právě Jaroslav Palliardi, který v roce 1914 rozdělil neolit na tři stupně, a to starší a mladší lineární keramiku, vypíchanou keramiku a moravskou malovanou keramiku. Ve 20. a 30. letech začalo vznikat první třídění. Hlavní kniha vyšla v roce 1926 od Albína Stockého s názvem *Pravěk země české díl I. Věk kamenný*, ve které poprvé roztřídil vypíchaný materiál do tří skupin.¹⁰⁶

Samostatného zpracování se StK dočkala v poválečném období (po druhé světové válce). Umožnily to organizační změny a nástup nové generace do Archeologického ústavu v Praze, které znamenaly velký vzestup v terénních aktivitách a v realizacích projektů.¹⁰⁷ Projevilo se to v knize od Jana Filipa *Pravěké Československo*, které vyšlo roku 1948, a ve které vytvořil nové třídění keramického materiálu. Rozdělil StK na starší a mladší. Střední byla pouze hypotetická a vypracovaná podle některých nálezů moravských.¹⁰⁸

Vzniklo také několik „podrobných“ prací na určité regiony. Pro Čechy to byla právě práce M. Zápotocké – Steklé z roku 1959, ve které vytvořila 5 fází StK. Do této doby byl neolit značně opomíjen. V Německu vyšlo jen zpracování menších regionálních úseků a výzkumů bez nároku na podrobnější zpracování, nebo byla otázka neolitu řešena jen v souborných pracích.¹⁰⁹ Jak jsem již psala, v tomto článku autorka uvedla 5 vývojových fází, které používáme do dnes. První fáze byla přechodná, mezi volutovou a vypíchanou keramikou. Druhá fáze starší, třetí střední, čtvrtá mladší a pátá pozdní StK. Vždy představila typické keramické tvary, výzdobu a materiál, který se používal, a také naleziště pro určitou fázi.

¹⁰⁵ ŠNAJDR, Ludvík. Počátkové předhistorického místopisu země české. Pardubice, 1891.

¹⁰⁶ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech 3, s. 12.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 10.

¹⁰⁸ FILIP, Jan. Pravěké Československo. Praha, 1948.

¹⁰⁹ STEKLÁ, M. Třídění vypíchané keramiky, s. 211 – 260.

Na sklonku 20. století byl zaznamenán útlum terénních aktivit. Nejprve kvůli finančním důvodům, a po 90. letech kvůli vlivu nových archeologických teorií, které preferovaly nedestruktivní výzkum. Poté začaly převažovat zjišťovací výzkumy a projekty menších rozsahů. Také investorské výzkumy, díky kterým máme ve východních Čechách zpracovaná a vyhodnocená naleziště,¹¹⁰ například nález v Holohlavech¹¹¹. Mezitím se začaly také zpracovávat i nashromážděné nálezy (př. Březno, Holohlavy, Plotičtětě). Díky těmto výzkumům byl také dotvořen i bylanský katalog.¹¹² Vznikaly tedy práce, které se specializovaly na shromáždění a vyhodnocení nálezů. Výpis těchto výzkumů, které byly doposud ve východních Čechách probádány, můžeme vidět v práci V. Vokolka.¹¹³ Z kultury s vypíchanou keramikou je zde zmíněno sídliště v Plotičtětích n. L, které bylo zkoumáno o rozloze 1 ha v letech 1961 – 1970.¹¹⁴

Od 21. století jde především o bádání investorských výzkumů. Ve východních Čechách byla takto prozkoumána malá i velká naleziště. Příkladem toho je i lokalita Jaroměř, kterou zpracoval P. Burgert ve své diplomové práci.¹¹⁵ V této práci vypracoval veškeré nálezy ze sídliště kultury s vypíchanou keramikou z naleziště u Kimberly - Clark, a vytvořil tak jeho vnitřní sídelní chronologii. Dále bylo také zpracováno naleziště v Libišanech. Zde bylo nejvíce objektů (přesněji 38) z období kultury s vypíchanou keramikou, které obsahovaly 312 jedinců zdobených vpichy, a které tvarově odpovídaly střednímu a mladšímu stupni.¹¹⁶

10. 1. Keramické tvary

V kapitole 8. 1. 1. Typy nádob ve sledovaném souboru jsme si představili keramické tvary jen ze sledovaného souboru. V této kapitole si však vykreslíme typologii všech keramických tvarů, které můžeme nalézt v mladším stupni kultury s vypíchanou keramikou, do kterého je soubor datován. U každé kategorie mám také názorná vyobrazení pro lepší představu jejich postupného vývoje.

¹¹⁰ PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech, s. 12.

¹¹¹ PAVLŮ, Ivan. – VOKOLEK, Vít. The Neolithic Settlement at Holohlavy (Hradec Králové). In PA 87, 1996, s. 5 – 60.

¹¹² PAVLŮ, I. – ZÁPOTOCKÁ, M. Archeologie pravěkých Čech, s. 12.

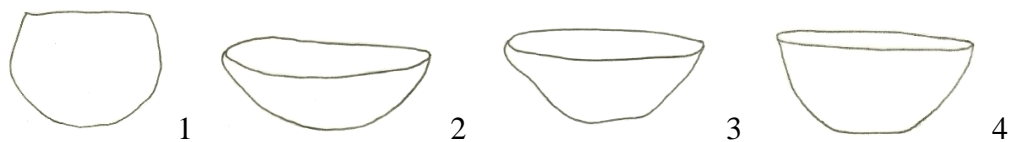
¹¹³ VOKOLEK, Vít. Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové, 1993.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 17 – 22.

¹¹⁵ BURGERT, P. Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu.

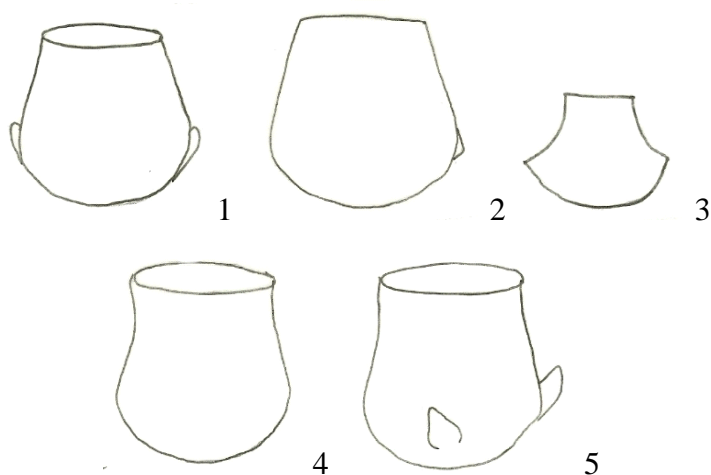
¹¹⁶ BURGERT, P. Neolitické osídlení v katastru Libišan (okr. Pardubice).

Prvním typem, kterému se budu věnovat, jsou bombovité nádoby. Na obrázku č. 2 si povšimnete, že mají často zlom na výduti (obr. č. 2:1). Dále jsou znázorněny typické polokulovité (obr. č. 2:2) a kuželové mísy (obr. č. 2:3). Bombovité nádoby mají ještě oblou spodní část, která se časem zplošťuje, a vzniká tím tak pravé dno (obr. č. 2:4).

Obr. č. 2. Vyobrazení bombovitých nádob¹¹⁷

Další, které se v mladém stupni kultury s vypíchanou keramikou vyskytují velmi zřídka, jsou hruškovité nádoby. Z nálezů jsou těžko zrekonstruovatelné. Pomáhají nám však zobákovité výčnělky, které se nachází na těle nádoby. Příkladem vhodným pro srovnání je nádoba z Předměřic.¹¹⁸ Tyto typy nádob připomínají šárecký typ, avšak jsou protáhlejší a stěny mají prohnutější (obr. č. 3:1). Tyto protáhlejší tvary se však vyskytují vzácně. Většinou na těle nádoby mají malé bradavkovité výčnělky (obr. č. 3:2). Do této skupiny také patří nízké válcovité pohárky s mírným lomem nad oblou částí těla (obr. č. 3:3). Nejhojněji se však vyskytují štíhlé hruškovité nádoby s více či méně prohnutými stěnami a rozšířeným hrdlem (obr. č. 3:4). Mají na sobě prstové výčnělky, které dosahují značné délky. Jsou buď bez výčnělků, anebo jen s bradavkovitými či jazykovitými plastikami, které jsou zúžené, hrodité, nebo zakroucené vzhůru (obr. č. 3:5).

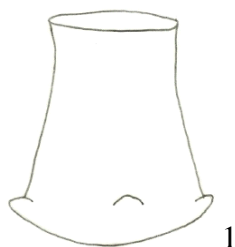
Obr. č. 3. Vyobrazení hruškovitých nádob¹¹⁹

¹¹⁷ STOCKÝ, Albín. Pravěk země české. Díl I, Věk kamenný. Praha, 1926, s. 64 – 71.

¹¹⁸ STEKLÁ, M. Třídění vypíchané keramiky, s. 226.

¹¹⁹ STOCKÝ, A. Pravěk země české, s. 64 – 71.

V mladším období kultury s vypíchanou keramikou se hrdla hruškovitých nádob více rozevírají, stěny jsou prohnuté a v části, kde je nádoba nejvíce baňatá, vzniká lom. Tyto tvary mívají na lomu několik bradavkovitých výčnělků (obr. č. 4:1).

1

Obr. č. 4. Vyobrazení hruškovitých nádob v mladším období¹²⁰

Dalším tvarem kultury s vypíchanou keramikou jsou poháry. Jsou buď válcovité s oblým dnem a rovnými stěnami (obr. č. 5:1), anebo hrncovité s prohnutými stěnami (obr. č. 5:2). U nich se v mladším období StK objevuje ostřejší profilace břicha a také se zplošťuje spodek, díky nemuž vzniká pravé dno (obr. č. 5:3). Jejich průměr bývá do 10 cm.

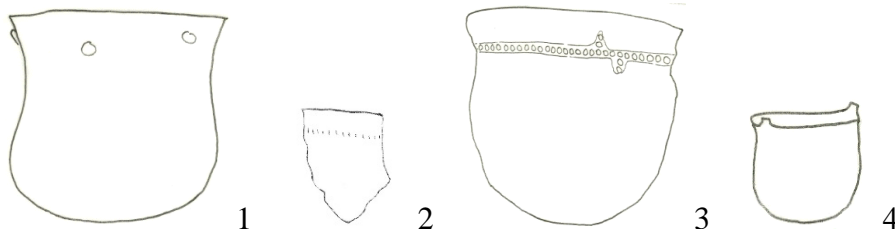
1

2

3

Obr. č. 5. Vyobrazení pohárovitých tvarů¹²¹

V mladším období kultury s vypíchanou keramikou se vyskytují také kotlovité a hrncovité nádoby, které se více rozšířily. Z pravidla jsou nezdobené (obr. č. 6:1) nebo mají pod hrdlem pásku, která je „dubkována“ prstem (obr. č. 6:2). Nezdobené kotlovité nádoby mají rovné stěny a zdobené mají mírně naznačené hrdlo, které je zdobeno nápodobou šňůry s „konci“ (obr. č. 6:3). Kotlovité tvary mají okraje jazykovitě povytažené (obr. č. 6:4), ve kterých bývá občas otvor.

1

2

3

4

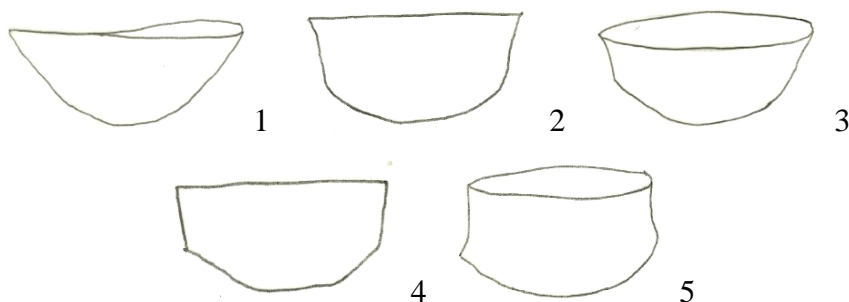
Obr. č. 6. Vyobrazení kotlovitých a hrncovitých nádob¹²²

¹²⁰ STOCKÝ, A. Pravěk země české, s. 64 – 71.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

Ostrá profilace se objevuje také u kuželovitých mís. Ze začátku mají nepatrně rozšířený okraj (obr. č. 7:1), později mají esovité tělo (obr. č. 7:2), které se dále vyvíjí v ostrý lom (obr. č. 7:3). Lomené mísy mají buď rovné (obr. č. 7:4), nebo prohnuté stěny, u kterých se zužuje okraj (obr. č. 7:5).

Obr. č. 7. Vyobrazení kuželovitých mís¹²³

V sídlištních jámách se vyskytují i zlomky nožek, které bývají na hruškovitých a hrncovitých nádobách. Dalším znakem jsou dvojitá ucha a také špičatá, vzhůru zdvižená ucha se svislým otvorem (tab. č. 32:6).

¹²³ STOCKÝ, A. Pravěk země české, s. 64 – 71.

11. Osídlení východních Čech v mladším stupni kultury s vypíchanou keramikou

Současný stav bádání neolitu ve východních Čechách lze popsat jako souvislou archeologickou činnost navazující na činnost Krajského muzea v Hradci Králové spolu s novými archeologickými pracovišti.¹²⁴ V úvodu této práce byl zadán úkol, a to srovnat studovaný soubor s obdobnými lokalitami. Pro zasazení do širších souvislostí byla tedy vypracována rekonstrukce osídlení labského břehu od Jaroměře (okr. Náchod), před okres Hradec Králové po Chrudim (okr. Chrudim) (tab. č. 40 - 41). Zahrnuta byla největší a nejzásadnější naleziště StK, která se nacházela v okolí řeky Labe.

11. 1. Okres Náchod

Náš výzkum tedy započne na nalezišti v Jaroměři (tab. č. 40), které je zásadní pro osídlení neolitické kultury v okrese Náchod. Na jaroměřský katastr byla již sepsána práce P. Burgerta.¹²⁵ Neolitické osídlení se zde objevuje ve značné míře, pokud mezi ně počítáme také samostatné nálezy broušení a štípané industrie.¹²⁶ Největší naleziště StK mladší fáze IVb bylo objeveno při výstavbě výrobního areálu Kimberly – Clark (dříve Zisoft – Bobi s. r. o.) a jeho přístavbami. Archeologický výzkum probíhal s přestávkami v letech 1995 až 2013. Areál leží na JV okraji města, na Z od silnice Hradec Králové – Jaromeř. Odkryvy byly prováděny Archeologickým oddělením Muzea východních Čech v Hradci Králové a Univerzitou v Hradci Králové. Většina zahloubených objektů náleží StK, pouze menší část kultuře slezskoplatěnické. Ojedinelým nálezem byl hrob z doby stěhování národů.¹²⁷ Výjimečným nálezem v rámci StK je soubor 22 dlouhých domů, což je největší soubor mladoneolitických staveb v Čechách.¹²⁸

¹²⁴ PAVLŮ, Ivan. Současný stav bádání neolitu ve východních Čechách. In *Praehistorica* XXXIII, č. 1-2, 2016, s. 307 – 312.

¹²⁵ BURGERT, P. Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu.

¹²⁶ KALFERST, Jiří – NOVÁK, Miroslav. Podklady pro archeologickou památkovou péči. Správní obec Jaromeř. Rukopis uložený v archivu AO MVČ Hradec Králové, 2005.

¹²⁷ VOKOLEK, Vít. – SIGL, Jiří. Záchranný archeologický výzkum na „přístavbě výrobního závodu Kimberly Clark a. s.“ v Jaroměři v r. 2000. In *Zpravodaj Muzea v Hradci Králové* 27, 2001, s. 73 - 80.

¹²⁸ BURGERT, P. Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu.

11. 2. Okres Hradec Králové

Současný stav bádání v okrese Hradec Králové nám nabízí spoustu probádaných, ale jen hrstku zpracovaných výzkumů. Zde budou uvedeny jen ty nejdůležitější, které nám dopomohly k rekonstrukci neolitického osídlení po toku řeky Labe.

První takové naleziště nalezneme na katastru Semonice (tab. č. 40), kde největším neolitickým výzkumem byl ZAV v úseku silnice z obce Semonice – Černožice, která vede podél železniční tratě Jaroměř – Hradec Králové. Bylo zde nalezeno převážně neolitické osídlení, jen ojediněle jiné. V okolí zkoumaných objektů nebylo možno terén z technických důvodů začistit. Objekty StK se soustřeďovaly na SV břeh a přecházely dále přes silnici na svah dalšího návrší, kde byly zaznamenány dva objekty a nejméně tři zničené hliníky. Sídliště pokračuje dále jižním směrem. Bylo nalezeno 11 zahloubených objektů. Obsahovaly málo početný materiál, v rozsáhlých hlinících bylo více nálezů, ty však byly z technických důvodů zkoumány jen úzkou sondou.¹²⁹

Dalším neolitickým nalezištěm na pravém břehu řeky Labe jsou Holohlavy (tab. č. 40). Výzkum byl prováděn ve dvou fázích. V první byl sondami zkoumán hliník patřící StK a v druhé byl zkoumán kruhovitý příkop. V hliníku byl materiál rozptýlený, avšak měl nápadně stejnou kumulaci nálezů ve vyšších vrstvách jako sledovaný soubor z Černožic. Na základě shromážděných nálezů byl autorem datován do StK, a to do mladšího stupně.¹³⁰ Kruhový objekt převážně obsahoval nevýrazné atypické zlomky keramiky StK a kumulaci pískovcových zlomků, které byly následně sesazeny do několika drtidel.¹³¹

Na Holohlavy navazuje katastr Smiřic (tab. č. 40). Na tomto území bylo provedeno mnoho výzkumů, avšak nebyly zpracovány, až na jeden. V r. 1973 (18. – 30. květen) byl v Hankově ulici čp. 56 na parcele č. 6 proveden ZAV, při kterém byly dokumentovány a vzorkovány profily dvou narušených jam ve sprašové plošině. Objekt označený jako 1/73 byl autorem datován do mladého stupně StK a druhý 2/73 patřil LnK. Budeme tedy sledovat objekt č. 1/73. Podle nálezové zprávy víme, že šlo pravděpodobně o větší hliník. V jižním profilu jámy bylo zachyceno 5 zlomků

¹²⁹ VOKOLEK, V. Záchranný výzkum na trase silnice v Semonicích a Černožicích, s. 20 – 25.

¹³⁰ KALFERST, Jiří. Neolitický kruhovitý příkop v Holohlavech okr. Hradec Králové. In Zpravodaj K MVČ X, 1983, s. 12 – 14.

¹³¹ KALFERST, Jiří. Druhá sezóna neolitického kulturního areálu v Holohlavech. In Zpravodaj K MVČ XI, 1984, s. 13 – 18.

keramiky, část vyvrtaného broušeného nástroje, zlomek čepelky tmavě šedé barvy a dva zlomky drtel. Ze severního profilu byly získány 2 keramické fragmenty, které podle povrchové úpravy a barvy patří do mladého stupně StK. K datování objektu také pomohla část broušeného a vrtaného nástroje.¹³²

Sousední Lochenice (tab. č. 40) jsou též bohaté na nálezy StK. V roce 1975 zde probíhal ZAV kvůli výstavbě železniční tratě Hradec Králové – Jaroměř. Objektů, které náležely kultuře s vypíchanou keramikou, bylo 6. Byly to především stavební jámy. Byly nalezeny keramické střepy, které s jistotou můžeme zařadit do mladší fáze StK. Obsahovaly typické znaky, jako jsou lomené výdutě.¹³³

Jako poslední budeme sledovat neolitické osídlení v Plotištích nad Labem (tab. č. 40), kde v letech 1961 – 1970 probíhal systematický výzkum. Tato lokalita ležela na rozhraní s katastrem Předměřice nad Labem, ve kterém osídlení StK nebylo zpracováno. Toto místo nálezů známe již z přelomu 19. – 20. stol. kdy byly objeveny žárové hroby z doby římské a objekty z StK. Lokalita se nachází přibližně 1 km východně od řeky Labe. Na základě průzkumu starších map lze předpokládat, že labské koryto leželo blíže, přibližně 300 m.¹³⁴ Tento průzkum prokázal bohaté pravěké osídlení. Vyskytovalo se zde sídliště a pohřebiště StK, sídliště a pohřebiště kultury nálevkovitých pohárů, sídliště únětické kultury a pohřebiště a sídliště slezkoplatěnické kultury. Hroby StK byly již publikovány M. Zápotockou a V. Vokolkem. Jde o nález 16 birituálních hrobů, datovaných do mladšího neolitu.¹³⁵ Rozbor fragmentů prokázal, že hroby patří do šesti různých fází. Největší počet patřil do fáze IVb, IVb2 a V. Pro shrnutí, výzkum prokázal rituální pohřby v sídlištních objektech, pohřbívání v areálech, výjimečně dětské hroby s ozdobami, a také potvrdil birituální pohřbívání¹³⁶.

¹³² VÁVRA, Miloš. Dva neolitické objekty ze Smiřic. In *Praehistorica* XXXIII, č. 1-2, 2016, s. 435 – 440.

¹³³ VOKOLEK, Vít. Záchraný výzkum v Lochenicích, část I. In *Zpravodaj K MVČ VII*, č. 1 – 2, 1980, s. 29 – 64.

¹³⁴ BURGERT, Pavel – VOKOLEK, Vít – ŘÍDKÝ, Jaroslav. Prostorová analýza a datace dvou ohrazení v sídelním areálu z mladšího neolitu v Plotištích nad Labem, okr. Hradec Králové. In *Archeologie ve středních Čechách* 20, 2016, s. 925 – 933.

¹³⁵ VOKOLEK, Vít. – ZÁPOTOCKÁ, Marie. Neolithische Gräber und Gräberfelder in Plotiště n. L. und Předměřice n. L., Bezirk Hradec Králové. In *PA LXXXVIII*, 1997, s. 5 – 55.

¹³⁶ Tamtéž, s. 53.

11. 3. Okres Pardubice

K souvislejšímu osídlení okresu Pardubice dochází až v mladší fázi neolitu, tedy v době s StK.¹³⁷ Dosud ojedinělé nálezy tohoto období naznačují důležitost vodních toků,¹³⁸ jako to bylo v okrese Hradec Králové. Proto budeme pokračovat ve výzkumu důležitých nalezišť po toku řeky Labe.

Prvním podstatným katastrem neolitického osídlení jsou Libišany (tab. č. 41).¹³⁹ Na lokalitě byly provedeny během roku 2008 celkem čtyři záchranné výzkumy různého charakteru.¹⁴⁰ Nalezený neolitický materiál byl datován do tří různých chronologických horizontů. Nejstarší byla kultura LnK, druhý stupeň patřil pozdnímu stupni LnK, přesněji šáreckému stupni, a zbytek souboru náleží StK IV. fáze.¹⁴¹ Na tomto katastru proběhly další výzkumy. V roce 2010 na parcele č. 837/22 bylo skrývkou objeveno 14 archeologických situací.¹⁴² Většina z nich neobsahovala dostatečné množství materiálu, které by umožnilo dataci. Jen materiál ze 4 objektů, které autor připsal StK.¹⁴³ Nesl na sobě známky kódu 22 a 23, stopově pak kód 24.¹⁴⁴ Z posledních zaznamenaných ZAV na parcelách rodinných domků v r. 2013 máme celkem čtyři záznamy. První výzkum proběhl na parcele č. 838/1. Zde byly objeveny 3 objekty, které ovšem nebylo možné interpretovat, jelikož byla archeologická situace omezena na základové pasy. Z těchto situací nás však zajímá objekt č. 3, který obsahoval materiál StK. Po jemnějším zkoumání bylo zjištěno, že vpich spadá pod kód 24. Při druhém výzkumu bylo nalezeno 25 archeologických situací, z nichž objekty č. 5, 6, 8, 22, 24 a sonda 1 byly datovány pomocí keramických střepů do StK. Tyto fragmenty nesly kód 23 a 24.¹⁴⁵ Výzkum těchto archeologických situací nám potvrdil přítomnost osídlení StK mladšího stupně fáze IV.

¹³⁷ VOKOLEK, Vít. Pravěk. In ŠEBEK, František a kol. Dějiny Pardubic. I díl. Pardubice, 1990, s. 13.

¹³⁸ Tamtéž, s. 16.

¹³⁹ BURGERT, P. Neolitické osídlení v katastru Libišan. Okres Pardubice.

¹⁴⁰ BURGERT, Pavel – KAŠPÁREK, František. Příspěvek k neolitickému osídlení v katastru Libišan (okr. Pardubice). In Východočeský sborník historický 16, 2009, s. 6.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 25.

¹⁴² BURGERT, P. Kvnitřní chronologii sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Libišanech (okr. Pardubice), s. 11.

¹⁴³ Tamtéž, s. 14

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 21.

¹⁴⁵ BŘÍZOVÁ, Veronika. Neolitické sídlištní situace a nálezy z parcel č. 838/1 a 837/21 v Libišanech. Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická.

Další naleziště StK, které se nachází po toku řeky Labe, náleží katastru Starých Jesenčan (tab. č. 41). Na tomto území proběhlo několik ZAV a také povrchových sběrů, které byly podrobeny rozboru.¹⁴⁶ První z výzkumů byl proveden v září roku 2011, při kterém bylo zachyceno 19 archeologických situací. Kultura s vypíchanou keramikou se nacházela v objektu č. 5 (sídlištní jáma), č. 19 (kúlová jamka) a také v ornici. Po důkladnějším výzkumu keramického materiálu z objektu č. 5 bylo zjištěno, že náleží do mladšího stupně StK. Byl datován podle širokého dvojpichu (kód 24) a charakteristických tvarů nádob, jako byla například hruškovitá nádoba s rohovitými výčnělky. V objektu č. 19 to bylo obdobné. Keramika na sobě nesla dvojpich (převážně kód 24). Obsah poskytl pohár s vyhnutým okrajem a hliněné kolečko (interpretováno jako přeslen). Další charakteristický StK keramický střep pocházel z výzkumu č. 3, který byl nalezen při začišťování plochy.¹⁴⁷ Při výzkumu č. 4, který probíhal v září 2012, byly též objeveny keramické střepy, které byly datovány do mladšího stupně StK. Nesly známky středního a velkého dvojpichu (kód 23 a 24), také kódu 32 a plastické výzdoby, která byla objevena na kotlovité nádobě s mírně vyhnutým okrajem.

Nesmíme zapomenout na samotné město Pardubice (tab. č. 41). Zde proběhlo mnoho archeologickým výzkumů, my si však připomene jeden, a to průzkum lokality „V úzkém“.¹⁴⁸ Na tomto místě byla již zaznamenána v r. 1943 neolitická kulturní vrstva, patrně z období StK. Dále také v r. 1970 při výstavbě jezu na Labi. Malé množství nálezů z obou výzkumů, absence kostí, drtidel a uhlíků nám umožňují interpretovat toto místo jako dočasnou stanici u brodu přes Labe.¹⁴⁹

11. 4. Okres Chrudim

Dále bychom se zabývali neolitickým osídlením v okrese Chrudim. Tímto okresem ovšem neprotéká řeka Labe, avšak v této úrodné oblasti se nachází většina známých pravěkých nalezišť.¹⁵⁰ Z StK bylo evidováno ve 25 polohách 14 lokalit, z nichž bylo 13 bylo interpretováno jako sídliště a zbytek nebyl rozpoznán.¹⁵¹

¹⁴⁶ BURGERT, Pavel. Sídlní areál kultury s vypíchanou keramikou ve Starých Jesenčanech, okr. Pardubice. In *Archeologie východních Čech* 5, 2013, s. 5 – 45.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 39, tab. č. 13:2..

¹⁴⁸ BURGERT, Pavel. Stanice kultury s vypíchanou keramikou v Pardubicích „V úzkém“. In *Východočeský sborník historický* 15, 2008, s. 3 – 37.

¹⁴⁹ Tamtéž, 6.

¹⁵⁰ KVĚTINA, Petr. Neolitické osídlení Chrudimska. In *AR* LIII, 2001, s. 682.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 684.

Výzkumem bylo zjištěno, že nejkoncentrovanější je osídlení okolo řeky Chrudimky, která se poté vlévá do řeky Labe.¹⁵² Tyto lokality se nacházejí ve vzdálenosti do 500 m od vodního toku (cca 60%).¹⁵³ Opět se zaměříme jen na ty nejzásadnější naleziště StK mladšího stupně.

První katastr, na kterém bylo objeveno důležité neolitické osídlení StK mladšího stupně, byly Úhřetice (tab. č. 41). Zaměříme se na nálezy objevené v okolí Kopistovy cihelny, kde byl proveden výzkum v letech 1961 a 1971. Většinu objektů nebylo možné datovat. Pouze 4 bylo možno kulturně zařadit. Dva byly již datovány L. Skružným v r. 1961, z nichž jeden (objekt č. 2/1971) byl datován do období StK.¹⁵⁴

Současným centrem oblasti je město Chrudim (tab. č. 41). Kultura s vypíchanou keramikou tam byla zjištěna na některých lokalitách. Na poli jižně od polohy Pumberka na parcele č. 749.¹⁵⁵ Dále také na cihelně pana Veselého pod Pumberkou, kde byl výzkum prováděn v letech 1955 – 1957.¹⁵⁶ Dva objekty byly také objeveny při rozšiřování silnice na parcele č. 1195 roku 1985. Keramické nálezy byly také získány například při výkopu pro vodovodní potrubí v Topolské ulici.¹⁵⁷ Větší výzkum probíhal v letech 1979 – 1980 na poloze „Pod požární zbrojnicí“. Zde byly narušeny pozůstatky neolitického sídliště. Na cca 3 ha se podařilo prozkoumat 50 sídlištních objektů a 7 hrobů z LnK a StK. Podrobným rozbořem byly zařazeny do přelomu fází Iva2 a IVb1 české StK. Zásadním objevem na této lokalitě bylo rozpoznání keramických importů z malopolské oblasti z prostředí malické kultury.¹⁵⁸

¹⁵² KVĚTINA, Petr. Neolitické osídlení Chrudimska. In AR LIII, 2001, s. 688.

¹⁵³ Tamtéž, s. 690.

¹⁵⁴ ŠVIHÁLKOVÁ, Kateřina. Pravěké osídlení Úhřetic (okres Chrudim) (zpracování materiálu ze záchranného archeologického výzkumu 1961 a 1971). Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická, s. 86.

¹⁵⁵ HABRMAN, Filip. Eneolitické osídlení Chrudimi. Pardubice, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická, s. 12.

¹⁵⁶ VÁVRA, Miloš. Pozdně neolitické sídliště v Chrudimi. In AR 33, 1981, s. 241 – 257.

¹⁵⁷ HABRMAN, F. Eneolitické osídlení Chrudimi. Pardubice, 2013, s. 12.

¹⁵⁸ ZÁPOTOCKÁ, Marie. Chrudim. Příspěvek ke vztahu české skupiny kultury s vypíchanou keramikou v malopolské skupině Samborzec-Opatów. In AR LVI, 2004, s. 3 – 55.

12. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vyhodnocení archeologického materiálu ze tří neolitických objektů, patřících do mladšího období kultury s vypíchanou keramikou. Byly zkoumány záchranným archeologickým výzkumem v roce 1988 v Černožicích (okr. Hradec Králové) před stavbou haly konzervárny. Vedoucím výzkumu byl Dr. Vít Vokolek, tehdejší vedoucí archeologického oddělení MVČ.

V nálezové zprávě nebyly objekty zařazeny do žádné z kultur, avšak díky typickým znakům, které se nacházely na keramickém materiálu, jsme je mohli zařadit do kultury s vypíchanou keramikou.

Na nalezišti byly zjištěny tři objekty, které byly jasně rozpoznatelné. Prvním byla malá oválná jáma, která zasahovala do vedlejší parcely. Druhý objekt byl rozsáhlý hliník, který obsahoval velké množství materiálu. Třetí objekt měl charakter kúlové jámy s absencí nálezů. Objekt č. 2, neboli rozsáhlý hliník, měl nepravidelný tvar a postrádal jakékoliv vnitřní uspořádání.

Naprostá většina archeologického materiálu pochází z objektu č. 2. Obsahoval velké množství střepů (1 063 fragmentů vážící 10 kg a 311 g), štípané industrie (bohužel nebyla navracena z předchozí výpůjčky), 18 zlomků kamenné industrie (mlýnky), zlomky mazanice (2 204 g) a 24 g kostí. Ze systematického sběru z plochy pochází 27 fragmentů. Všechny úlomky patřily k StK, až na jeden, který byl středověký. V objektu č. 1 se nacházelo 7 fragmentů střepů vážících 152 g, 1 kámen vážící 28 g, 2 g kostí a 670 g mazanice. Celý soubor představuje 1 097 keramických fragmentů (10 463 g). Velké množství z nich bylo možné fyzicky spojit s jiným fragmentem, anebo již byly slepeny. Byly připojeny na základě výzdoby, materiálu a barvy.

V objektech 1, 2. a 3 převažuje jemný materiál (obj. č. 1: 100 %, obj. č. 2: 73 %). V menší míře je zastoupen hrubý materiál (obj. č. 1: 0 %, obj. č. 2: 27%). Zastoupení fragmentů zdobených dvojpíchem je poměrně veliké (obj. č. 1: 100 %, obj. č. 2: 93 %), oproti tomu byl trojvých v malém množství (obj. č. 1: 0 %, obj. č. 2: 7 %).

Povrch nádob je nejčastěji nezdobený, méně leštěný. Leštění bylo na nádobách špatně dochováno, avšak na některých fragmentech bylo rozpoznáno (pouze na 9 % bylo znatelné, že nádoba z jemného materiálu byla hlazená).

V objektu č. 2 byl v nepatrné míře nalezen pozůstatek keramiky kultury s lineární keramikou (obj. č. 2: 1 %). Fragменты byly ve značně špatném stavu. Jejich přítomnost není žádnou výjimkou. Ve sledované oblasti již bylo nalezeno osídlení LnK.

Mezi tvary nádob převládají fragmenty mís (44 %). U hruškovitých tvarů bylo těžké rozpoznat tvar nádoby, i přesto bylo v souboru rozpoznáno velké množství (27%). Dalším nejčastějším tvarem byly pohárovité tvary (19 %). Nejméně bylo fragmentů hrncovitých a kotlovitých nádob (8 %).

Sledovaný soubor obsahuje 2 232 g kamenů, z toho 28 g pochází z objektu č. 1 (1 %) a 2 204 g z objektu č. 2 (99 %). Dále 26 g kostí z objektu č. 2 (1 vrstva 8 % a 3 vrstva 92 %).

Mazanícový materiál se nacházel pouze v objektu č. 2 a vážil celkem 1 252 g. Nejvíce leželo v první vrstvě, a to 670 g (54%). V druhé vrstvě se nacházelo 244 g (18 %), ve třetí 268 g (22 %), ve čtvrté 30 g (3 %) a v páté 40 g (3%).

Na katastru známe více nalezišť StK (tab. č. 42). První z nich se nachází na parcele č. 534, druhé v Nádražní ulici před domy čp. 44 a 171, třetí v Hradecké ulici. Dále při ZAV v úseku silnice obce Semonice – Černožice, která je souběžná s železniční tratí Jaroměř – Hradec Králové, byly nalezeny objekty a nejméně tři hliníky, které bohužel byly zničeny. V poslední řadě byla StK nalezena při příležitosti přístavby na zahradě domova důchodců, při ulici Na Stezkách. Byly to objekty sídlištní, není doklad o pohřebišti, avšak díky shodné dataci můžeme předpokládat vzájemné kontakty.

Z dalších archeologických nálezů můžeme kromě keramických fragmentů jmenovat dvě pokličky, a neopracované kameny.

Sledovaný soubor je poměrně velký, co do počtu keramických stěpů, z nichž bylo možné určit konkrétní nádoby. Nejvíce se objevovaly mísy a hruškovité nádoby, které měly typické znaky pro mladší fázi StK. Dále pohárovité nádoby, podle kterých byl soubor datován. Nejméně bylo nalezeno hrnců.

U osteologického materiálu nebyla provedena odborná analýza. Bylo zde málo materiálu. Zde to platí i u štípané industrie, která nebyla navracena AO MVČ.

13. Resume

The main aim of this bachelor thesis was the evaluation of archaeological material from three neolithic objects, belonging to the younger period of scattered ceramics. They were investigated by the archaeological rescue research in 1988 in Černožice before building a canteen hall in the district of Hradec Králové. The lead researcher was Dr. Vít Vokolek, then head of the archaeological department of the ICR.

In the report, objects were not included in any of the cultures, but due to the typical features found on the ceramic material, we could incorporate them into a potted culture.

There were three objects found on the site that were clearly recognizable. The first one was a small oval pit that intersected into the secondary parcel. The second object was an extensive loam pit¹⁵⁹ that contained a great deal of material. The third object had the character of a pit pit with the absence of finds. Object No. 2 was a large loam pit, irregular in shape, and lacking any internal arrangement.

The vast majority of archaeological material comes from loam pit. It contained a large number of shards (1 063 fragments weighing 10 kg and 311 g), chipped industry (unfortunately not returned), 18 fragments of polished industry, fragments of daub (2,204 g) and 24 g of bones. 27 fragments come from the systematic collection of the surface. All fragments belonged to the StK, except for one that was medieval. There were 7 fragment fragments weighing 152 g, 1 stone weighing 28 g, 2 g bones, and 670 g grease. The whole set represents 1080 ceramic fragments (10,463 g). A large number of them could be physically associated with another fragment, or they had already been glued. They were attached based on decoration, material and color.

Objects 1, 2 and 3 predominate in fine material (order No. 1: 100%, volume 2: 73%). To a lesser extent, gross material (order No. 1: 0%, volume 2: 27%) is represented. The representation of the two-pronged fragments is fairly large (volume No. 1: 100%, volume 2: 93%), whereas the three-pronged in a small quantity (order No. 1: 0%, volume 2: 7%).

¹⁵⁹ Zdroj překladu – JOHN, Jan – CHVOJKA, Ondřej – KRIŠTUFOVÁ, Tereza. Česko-anglicko-německý slovníček pro studenty archeologie. Plzeň, 2009.

The surface of the containers is most often not decorated, less polished. The polishing was poorly preserved on the containers, but on some fragments it was recognized (only 9% found that the fine material container was glazed).

In Object No. 2, a ceramics culture ceramic residue was found to a minor extent (obj 2: 1%). The fragments were in a very poor condition. Their presence is no exception. In the monitored area, the settlement of the culture with the LnK has already been found.

Bowl shapes predominate (44%). In pear shaped shapes, it was difficult to recognize the shape of the container, but a large number (27%) was recognized in the set. The other most common shape was cupola (19%). The smallest pot and boiler vessels were 8%.

The monitored set contains 2 232 g of stones, of which 28 g comes from object 1 (1%) and 2 204 g from object No. 2 (99%). Furthermore, 26 g of bones from object No. 2 (1 layer 8% and 3 layers 92%).

Daub material was found only in object No. 2, which weighed a total of 1,252 g. Most lay in the first layer, namely 670 g (54%). 244 g (18%), 268 g (22%), 30 g (3%) and 40 g (3%) were found in the second layer.

More landmarks of StK culture are known on the site (Table 42). The first one is located on the plot No. 534, the second in Nádražní street in front of houses No. 44 and 171, the third in Hradecká street. Additionally, at the ZAV in the road section of the village Semonice - Černožice, which is parallel to the railway line Jaroměř - Hradec Králové, there were found objects and at least three loam pits, which unfortunately were destroyed. Last but not least, the StK was found on the occasion of an extension in the garden of the retirement home, on the street Na Stezkách. They were housing estates, there is no evidence of burial, but we can assume reciprocal contacts with the same data.

From other archaeological finds we can name two pots, in addition to ceramic fragments, and untreated stones.

The monitored set is relatively large in terms of the number of ceramic shards from which it was possible to determine specific containers. Most were bowls and pear-shaped containers that had typical features for the younger StK culture. Next cups according to which the file was dated. At least the pots were found.

No expert analysis was performed on osteological material. There was little material. This is also true for the cracked industry that was not returned to the AO.

14. Použité zdroje

14. 1. Publikace

ANONYM. Zprávy: Schůze archeologického sboru Musea království Českého. In *PA* 9, 1873, s. 476.

ANÝŽ, Roman a kol. Pravěké osídlení krajiny východních Čech. In *Živá archeologie* 7/2006, s. 25 – 34.

BLÁHA, Radek - KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří. Přírůstky archeologické sbírky MVČ Hradec Králové v roce 2007. In *Zpravodaj MVČ* 34, 2008 – 2009, s. 4

BLÁHA, Radek. Terénní akce registrované v archivu ARÚP do konce roku 2009. In *Výzkumy v Čechách* 2008, 2011, s. 34.

BLÁHA, Radek. Terénní akce registrované v archivu ARÚP do konce roku 2010. In *Výzkumy v Čechách* 2009, 2012, s. 27 – 28.

BLÁHA, Radek. Terénní akce registrované v archivu ARÚP do konce roku 2011. In *Výzkumy v Čechách* 2010, 2013, s. 25.

BLÁHOVÁ, Zuzana. Možnosti a problémy rekonstrukce pravěkých obytných staveb. In *Rekonstrukce a experiment v archeologii* 4, 2003, s. 11 – 39.

BOČEK, Jan. Záchraný výzkum v Černožicích. In *Zpravodaj KMVČ* XV, 1988, s. 34 – 41.

BŘÍZOVÁ, Veronika. *Neolitické sídlištní situace a nálezy z parcel č. 838/1 a 837/21 v Libiřanech*. Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická.

BURGERT, Pavel – KAŠPÁREK, František. Příspěvek k neolitickému osídlení v katastru Libiřan (okr. Pardubice). In *Východočeský sborník historický* 16, 2009, s. 3 - 62.

BURGERT, Pavel – VOKOLEK, Vít – ŘÍDKÝ, Jaroslav. Prostorová analýza a datace dvou ohrazení v sídelním areálu z mladšího neolitu v Plotištích nad Labem, okr. Hradec Králové. In *Archeologie ve středních Čechách* 20, 2016, s. 925 – 933.

BURGERT, Pavel. K vnitřní chronologii sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Libiřanech (okr. Pardubice). In *AVČ* 4, 2012, s. 5 - 54.

BURGERT, Pavel. *Neolitické osídlení v katastru Libiřan. Okres Pardubice*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická.

BURGERT, Pavel. Sídlní areál kultury s vypíchanou keramikou ve Starých Jesenčanech, okr. Pardubice. In *Archeologie východních Čech* 5, 2013, s. 5 – 45.

BURGERT, Pavel. *Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická.

BURGERT, Pavel. Stanice kultury s vypíchanou keramikou v Pardubicích „V úzkém“. In *Východočeský sborník historický* 15, 2008, s. 3 – 37.

DEMEK, Jaromír (ed.). *Hory a nížiny*. Brno, 2006.

DOMEČKA, Ludvík. Předhistorické nálezy v severo-východních Čechách. In *PA* 20, č. 1, 1902 - 1903, s. 207 – 214.

FALTYSOVÁ, Helena - MACKOVČIN, Peter - SEDLÁČEK, Miroslav a kol., *Královéhradecko*. In: P. MACKOVČIN – M. SEDLÁČEK (eds.): *Chráněná území ČR. Královéhradecko, svazek V*. Praha 2002.

FILIP, Jan. *Pravěké Československo*. Praha, 1948.

HABRMAN, Filip. *Eneolitické osídlení Chrudimi*. Pardubice, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická.

HOLUB, M. – KOČÁR, Petr. – KOČÁROVÁ, Romana a kol. Nové sídliště lidu kultury s vypíchanou keramikou v Rouchovanech na Třebíčsku. In: *Archeologie západních Čech* 6, 2013, s. 1 - 15.

KALFERST, Jiří – NOVÁK, Miroslav. *Podklady pro archeologickou památkovou péči*. Správní obec Jaroměř. Rukopis uložený v archivu AO MVČ Hradec Králové, 2005.

KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří – VOKOLEK, Vít. Nové archeologické přírůstky KMVČ v Hradci Králové v roce 1989. In *Zpravodaj KMVČ XVII*, 1990, s. 3 - 21.

KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří – VOKOLEK, Vít. Přírůstky archeologické sbírky KMVČ 1986. In *Zpravodaj KMVČ XIV/1*, 1987, s. 3 - 25.

KALFERST, Jiří – VOKOLEK, Vít – SIGL, Jiří. Archeologické přírůstky v Muzeu východních Čech v Hradci Králové 1990 – 1991. In *Zpravodaj KMVČ* 18, 1991 – 1992, s. 47 - 51.

KALFERST, Jiří. Druhá sezóna neolitického kulturního areálu v Holohlavech. In *Zpravodaj KMVČ XI*, 1984, s. 13 – 18.

KALFERST, Jiří. Neolitický kruhový příkop v Holohlavech okr. Hradec Králové. In *Zpravodaj KMVČ X*, 1983, s. 12 – 14.

KONČELOVÁ, Markéta. Struktura osídlení lidu s lineární keramikou ve východních Čechách. In *AR* 57, 2005, s. 651-706.

KŘEPINSKÁ, Veronika. *Dva objekty z doby laténské v Malých Čičovicích (okr. Praha – západ) v kontextu dalších laténských nálezů v regionu*. Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická.

KVĚTINA, Petr. Neolitické osídlení Chrudimska. In *AR* LIII, 2001, s. 682 - 703.

KUNA, Martin (ed-) atd. *Archeologie pravěkých Čech 1*. Praha, 2007. ISBN 978-80-86124-75-9.

LIČKA, Milan. Otvory ve stěnách nádob kultury s lineární keramikou v Kosoří, okr. Praha – západ. In *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity* 14 – 15, 2009 – 2010, s. 131 – 148.

NĚMEČEK, Jan a kol. *Půdoznalecký průzkum půd ČSSR – Půdní mapa okresu Hradec Králové 1 : 50000*. Praha, 1996.

NĚMEČKOVÁ, Věra – SEJBAL, Jiří. *Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic*. Hradec Králové, 2006.

NĚMEČKOVÁ, Věra. Mezi Hradcem (Králové) a Jaroměří – studie k dějinám středověku. In *Východočeské listy historické*, č. 21 – 22, 2003 – 2004, s. 21 - 32.

NEÚSTUPNÝ, Evžen. *Metoda archeologie*. Plzeň, 2007. ISBN 978-80-7380-075-8.

NOVÁK, Miroslav. Registrace terénních akcí v roce 2006. In *Výzkumy v Čechách* 2006, 2009, s. 28.

NOVOTNÝ Bohuslav. Soupis zpráv. In *Nálezové zprávy StAÚ* 1919 – 1952, 1992, s. 29.

PAVLŮ, Ivan – ZÁPOTOCKÁ, Marie. *Archeologie pravěkých Čech 3*. Praha, 2007. ISBN 978-80-86124-71-1.

PAVLŮ, Ivan – ZÁPOTOCKÁ, Marie. Současný stav a úkoly studia neolitu v Čechách. In *PA* 70, 1979, č. 2, s. 281 – 318.

PAVLŮ, Ivan. – VOKOLEK, Vít. The Neolithic Settlement at Holohlavy (Hradec Králové). In *PA* 87, 1996, s. 5 – 60.

PAVLŮ, Ivan. Obživa v neolitu na základě studia mlýnů. In: *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník příspěvků z 19. pracovního setkání badatelů zaměřených na výzkum neolitu a eneolitu České a Slovenské republiky*. Plzeň 9. - 12. 10. 2000. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2001 s. 118-122.

PAVLŮ, Ivan. Současný stav bádání neolitu ve východních Čechách. In *Praehistorica* XXXIII, č. 1-2, 2016, s. 307 – 312.

PLEINER, Radomír. – RYBOVÁ, Alena. *Pravěké dějiny Čech*. Praha, 1978.

RULF, Jan. K výzdobě české neolitické keramiky. In *AR* 50, 1998, s. 20 - 34.

RULF, Jan. Přírodní prostředí a kultury českého neolitu. In *PA* 74, 1983, s. 35 – 95.

ŘÍDKÝ, Jaroslav. *Rondely a struktura sídelních areálů v mladoneolitickém období*. Praha, 2008. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická.

SIGL, Jiří – WOLF, Vladimír. Záchraný výzkum v Lochenicích /II. část/. In *Zpravodaj KMVČ VIII*, 1981, s. 50 - 71 .

SKLENÁŘ, Karel – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana. – SLABINA, Miloslav. *Encyklopedie pravěku v Čechách a na Moravě*. Praha, 2002.

STEKLÁ, Marie. Třídění vypíchané keramiky. In *AR 11*, 1959, s. 211 – 260.

STOCKÝ, Albín. *Pravěk země české. Díl I, Věk kamenný*. Praha, 1926.

ŠNAJDR, Ludvík. *Počátkové předhistorického místopisu země české*. Pardubice, 1891.

ŠVIHÁLKOVÁ, Kateřina. *Pravěké osídlení Úhřetic (okres Chrudim) (zpracování materiálu ze záchranného archeologického výzkumu 1961 a 1971)*. Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice v Pardubicích. Fakulta filozofická.

TICHÝ, Radomír. Dlabané čluny. Příspěvek experimentální archeologie k poznání dávné vnitrozemské plavby. In *(Re) konstrukce a experiment v archeologii*, č. 3, Hradec Králové 2002, s. 40 – 71.

VÁVRA Miloš. Registrace terénních akcí. In *Výzkumy v Čechách 1973, 1975*, s. 7 - 186.

VÁVRA Miloš. Registrace terénních akcí. In *Výzkumy v Čechách 1976 – 7, 1981*, s. 4 - 167.

VÁVRA, Miloš. Dva neolitické objekty ze Smiřic. In *Praehistorica XXXIII*, č. 1-2, 2016, s. 435 – 440.

VÁVRA, Miloš. Neolitická plastika z Černožic. In *AR XLV*, 1993, s. 212 – 219.

VÁVRA, Miloš. Pozdně neolitické sídliště v Chrudimi. In *AR 33*, 1981, s. 241 – 257.

VENCL, Slavomil. Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě. In *Sborník Národního muzea - řada A, XIV*, 1960, s. 1 – 91.

VOKOLEK, Vít – SIGL, Jiří. Záchraný archeologický výzkum na „přístavbě výrobního závodu Kimberly Clark a. s.“ v Jaroměři v r. 2000. In *Zpravodaj Muzea v Hradci Králové 27*, 2001, s. 73 - 80.

VOKOLEK, Vít – ZÁPOTOCKÁ, Marie. Neolithische Gräber und Gräberfelder in Plotiště n. L. und Předměřice n. L., Bezirk Hradec Králové. In *PA LXXXVIII*, 1997, s. 5 – 55.

VOKOLEK, Vít. *Počátky osídlení východních Čech*. Hradec Králové, 1993.

VOKOLEK, Vít. Pravěk. In ŠEBEK, František a kol. *Dějiny Pardubic. I díl*. Pardubice, 1990, s. 1 - 26.

VOKOLEK, Vít. Záchranný výzkum na trase silnice v Semonicích a Černožicích. In *Zpravodaj KMVČ* 16, 1989, s. 20 – 25.

VOKOLEK, Vít. Záchranný výzkum v Lochenicích, část I. In *Zpravodaj KMVČ* VII, č. 1 – 2, 1980, s. 29 – 64.

ZÁPOTOCKÁ, Marie. Chrudim. Příspěvek ke vztahu české skupiny kultury s vypíchanou keramikou v malopolské skupině Samborzec-Opatów. In *AR* LVI, 2004, s. 3 – 55.

ZÁPOTOCKÁ, Marie. K interpretaci dílenského odpadu v neolitických objektech. In *Archeologie nenalézaného*, 2002, s. 291 - 299.

ZÁPOTOCKÁ, Marie. Loděnice, okres Beroun: Objekty z doby kultury s vypíchanou keramikou a začátek fáze StK IVb. In *Archeologie ve středních Čechách* 5/1, 2001, s. 41 - 105.

ZÁPOTOCKÁ, Marie. *Neolitické sídelní regiony v Čechách (cca. 5300 – 4400 př. Kr.)*. Region Litoměřicko. Praha, 2009, s. 102. ISBN 978-80-87365-25-0.

ZÁPOTOCKÁ, Marie. Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace. In *AR* 30, 1978, s. 504 – 534.

14. 2. Prameny

Nálezová zpráva v Archivu AÚ ČSA č. j. 4945/79 ze dne 25. 7. 1979 – výstřižek z regionálního tisku Pochodeň – autor dr. Spurný V.

Nálezová zpráva v Archivu AÚ ČSAV č. j. 5412/57 ze dne 29. 11. 1958 – autor Sakař V.

Nálezová zpráva v Archivu AÚ ČSAV č. j. 2792/61 ze dne 29. 5. 1961 – autor Vokolek V.

Návrh vedení evidence sbírkových předmětů v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.

VOKOLEK, Vít. *Záchranný výzkum 1988, Černožice – Havlíčkova ulice, parc. č. 504/1*. Archiv nálezových zpráv Muzea východních Čech v Hradci Králové.

14. 3. Internetové zdroje

URL:<<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=1868683602&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>>

URL < <https://mapy.cz/zakladni?x=15.8375332&y=50.2821939&z=12>>

VINŠOVÁ, Zuzana. *Sídliště únětického lidu ve Šlapanicích*. Bakalářská diplomová práce [online]. Dostupná z WWW: https://is.muni.cz/th/109269/ff_b/text.txt

ZUBROVÁ, VLADISLAVA. *Usazené horniny – úlomkovité* [online]. All rights reserved [cit. 2. 6. 2017]. Dostupné z WWW: <http://slideplayer.cz/slide/3017604/>

Seznam použitých zkratk

AO MVČ – Archeologické oddělení Muzea východních Čech

AR – Archeologické rozhledy

č. j. – číslo jednací

KMVČ – Krajské muzeum východní Čech

LnK – kultura s lineární keramikou

MVČ – Muzeum východních Čech

PA – Památky archeologické

p. p. – pracovní plocha

StAÚ – Státní archeologický ústav v Praze

StK – kultura s vypíchanou keramikou

STRE - středověk

VČ – východní Čechy

15. Přílohy

Tab. č. 1. Zobrazení oblasti výzkumu¹⁶⁰

160

URL:<<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=1868683602&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>>

Tab. č. 2. Georeliéf Královehradeckého kraje¹⁶¹

¹⁶¹ NĚMEČEK, Jan a kol. Půdoznalecký průřez púd ČSSR – Půdní mapa okresu Hradec Králové 1 : 50000. Praha, 1996.

Tab. č. 3. Vzdálenost lokality od vodního zdroje¹⁶²

¹⁶² URL: <<https://mapy.cz/dopravni?x=15.8729428&y=50.3140124&z=16&l=0> >

krabice	číslo sáčku	číslo objektu	sektor	vrstva	datum výzkumu	váha (g)	fragmentů	jedinců	materiál		úprava povrchu		druh vpichu				plastická výzdoba						část nádoby			typ nádoby			průměr nádoby							
									jemný	hrubý	leštěný	nezdobený	dvojvpich	trojvpich	LNK	jiná	zalomená výduť	přesekávaný okraj	vnitřní výzdoba (výzdoba)	pupky	roh	ucho	reparační otvor	okraj	tělo nádoby	dno	miska	pohár	hruškovitý tvar	5 - 10 cm	11 - 15 cm	16 - 20 cm	21 - 30 cm	30 a více		
458	40	1	0	0	12.9	152	7	0	3	4	0	4	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	41	sběr	0	0	6.9.	0	9	0	6	3	0	8	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	44	sběr	0	0	12.9	0	18	0	2	16	0	13	1	0	0	STRE	0	0	0	0	1	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tab. č. 4. Objekt č. 1. a sběr z plochy. Tabelární přehled keramického materiálu

krabice	číslo sáčku	číslo objektu	sektor	vrstva	datum výzkumu	váha (g)	fragmentů	jedinečů	materiál		úprava povrchu		druh vpichu				plastická výzdoba						část nádoby			typ nádoby			průměr nádoby						
									jemný	hrubý	leštěný	nezdobený	dvojpích	trojvpích	LNK	jiná	zalomená výduť	přesekávaný okraj	vnitřní výzdoba (výzdoba)	pupky	rohy	ucho	reparační otvor	okraj	tělo nádoby	dno	miska	pohár	hruškovitý tvar	poklička	5 - 10 cm	11 - 15 cm	16 - 20 cm	21 - 30 cm	30 a více
447	1	2	V	2	19.9	18	16	15	11	5	3	6	7	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	7	1	1	6	0	5	0	0	0	2	0	0
	2	2	V	2	19.9	1	3	0	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	3	2	V	2	19.9	67	61	0	55	6	0	26	27	1	0	0	3	0	0	0	1	0	0	2	56	3	2	0	2	0	0	0	1	0	
449	4	2	Z (J jáma)	2	12.9	65	67	0	43	24	4	41	18	3	0	0	2	1	1	2	0	0	10	55	0	2	3	2	0	3	0	0	3	1	
	7	2	Z (J jáma)	2	12.9	442	60	1	48	12	2	31	25	4	0	0	1	0	0	1	0	0	5	53	0	2	2	2	0	2	3	1	1	0	
	9	2	Z (J jáma)	2	12.9	314	28	8	25	3	1	12	12	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	4	24	1	0	0	0	0	1	2	1	0	0
450	10	2	V	1	13.9	1162	129	9	99	30	0	80	46	3	0	0	2	0	0	1	2	0	0	14	76	10	0	0	0	0	2	5	9	1	0
	12	2	V	ornice	13.9	18	2	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0

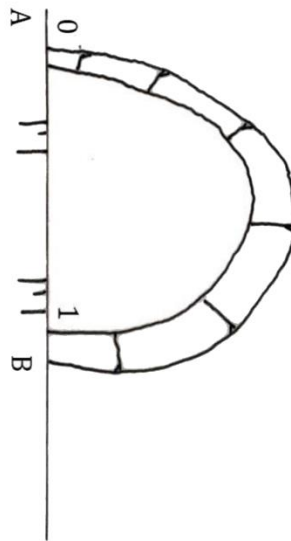
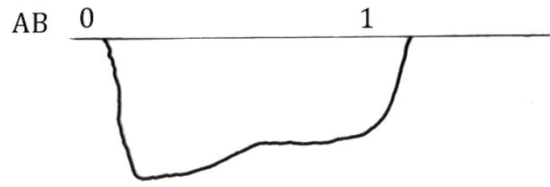
Tab. č. 5. Objekt č. 2. Tabelární přehled keramického materiálu

krabice	číslo sáčku	číslo objektu	sektor	vrstva	datum výzkumu	váha (g)	fragmentů	jedinců	materiál		úprava povrchu		druh vpichu				plastická výzdoba						část nádoby			typ nádoby				průměr nádoby					
									jemný	hrubý	leštěný	nezdobený	dvojvpich	trojvpich	LNK	jiná	zalomená výduť	přesekávaný okraj	vnitřní výzdoba (výzdoba)	pupky	rohy	ucho	reparační otvor	okraj	tělo nádoby	dno	miska	pohár	hruškovitý tvar	poklička	5 - 10 cm	11 - 15 cm	16 - 20 cm	21 - 30 cm	30 a více
451	13	2	Z	1	12.9	901	79	2	31	48	1	48	19	0	0	0	2	0	0	3	1	0	0	6	72	4	2	2	2	0	0	3	0	0	0
	15	2	0	1	0	532	69	0	24	45	0	51	17	2	0	0	2	0	0	2	0	0	0	7	60	2	3	3	1	0	0	1	0	0	0
	17	2	Z	1	12.9	482	22	17	13	9	0	13	8	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	7	8	2	2	2	3	0	3	1	0	0	0
452	18	2	V	3	19.9	474	43	37	20	23	0	0	19	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	11	31	3	4	3	4	0	2	1	1	4	0
453	21	2	V	3	19.9	832	20	14	12	8	1	10	6	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	8	8	1	3	2	3	0	2	2	4	0	0
	22	2	V	3	19.9	958	82	0	54	28	0	52	38	1	0	0	1	0	0	3	0	2	0	12	73	3	8	1	1	0	0	1	6	1	0

Tab. č. 6. Objekt č. 2. Tabelární přehled keramického materiálu

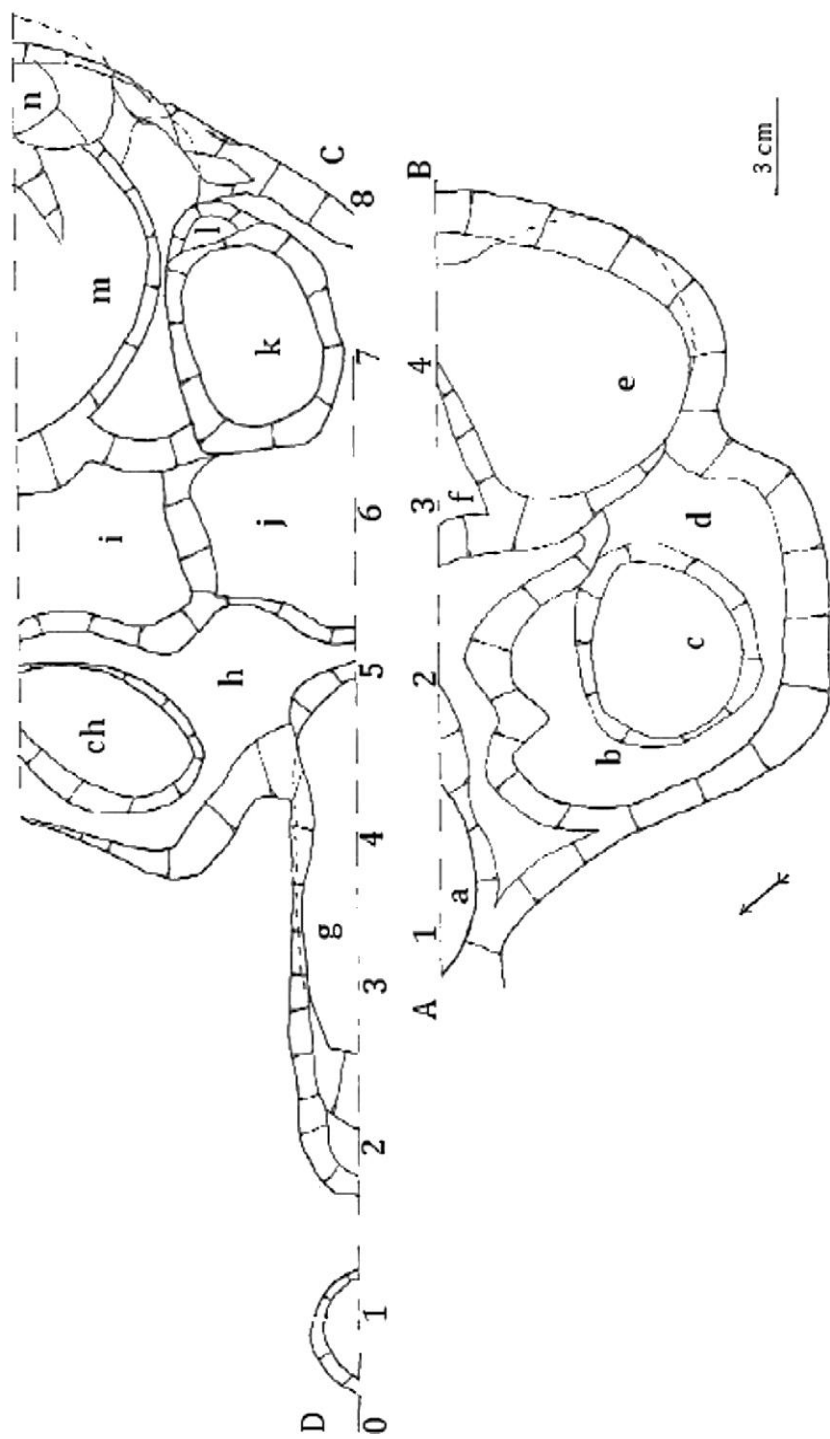
krabice	číslo sáčku	číslo objektu	sektor	vrstva	datum výzkumu	váha (g)	fragmentů	jedinců	materiál		úprava povrchu		druh vpichu				plastická výzdoba						část nádoby			typ nádoby				průměr nádoby							
									jemný	hrubý	leštěný	nezdobený	dvojvpich	trojvpich	LNK	jiná	zalomená výdut'	přesekávaný okraj	vnitřní výzdoba (výzdoba)	pupky	rohy	ucho	reparační otvor	okraj	tělo nádoby	dno	miska	pohár	hruškovitý tvar	poklička	5 - 10 cm	11 - 15 cm	16 - 20 cm	21 - 30 cm	30 a více		
454	23	2	V	4	21. 2	220	27	3	25	2	4	11	13	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4	21	3	3	0	1	0	0	0	2	2	0	0
	26	2	V	5	21. 2	65	6	1	6	0	0	4	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
455	27	2	Z	2	12. 9	662	19	15	13	6	6	0	11	0	0	0	3	0	1	0	0	0	0	0	12	5	1	6	3	3	0	6	3	0	4	0	
	28	2	Z (J jáma)	3	12. 9	332	30	4	24	6	24	0	6	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	3	26	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0		
	30	2	Z (J jáma)	4	13. 9	14	3	0	2	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	2	1	5	0	0	0	0	0	0	3	0	0	
457	34	2	V	2	19.9	480	51	0	41	10	0	25	21	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	12	49	2	7	3	1	1	1	2	3	2	2		
	36	2	V	2	19.9	918	112	0	94	18	18	60	33	2	0	0	1	0	0	1	2	0	0	1	89	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
	38	2	V	2	19.9	874	96	0	59	37	0	77	22	0	0	0	1	1	0	3	0	0	1	12	84	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
459	45	2	/	EF	21. 9	400	23	0	6	17	0	19	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	46	2	/	AB	13. 9	14	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	47	2	V (S výběžek)	/	19. 9.	34	9	0	8	1	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	48	2	/	CD	21. 9.	32	5	0	1	4	0	4	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	50	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	

Tab. č. 7. Tabulární přehled keramického materiálu

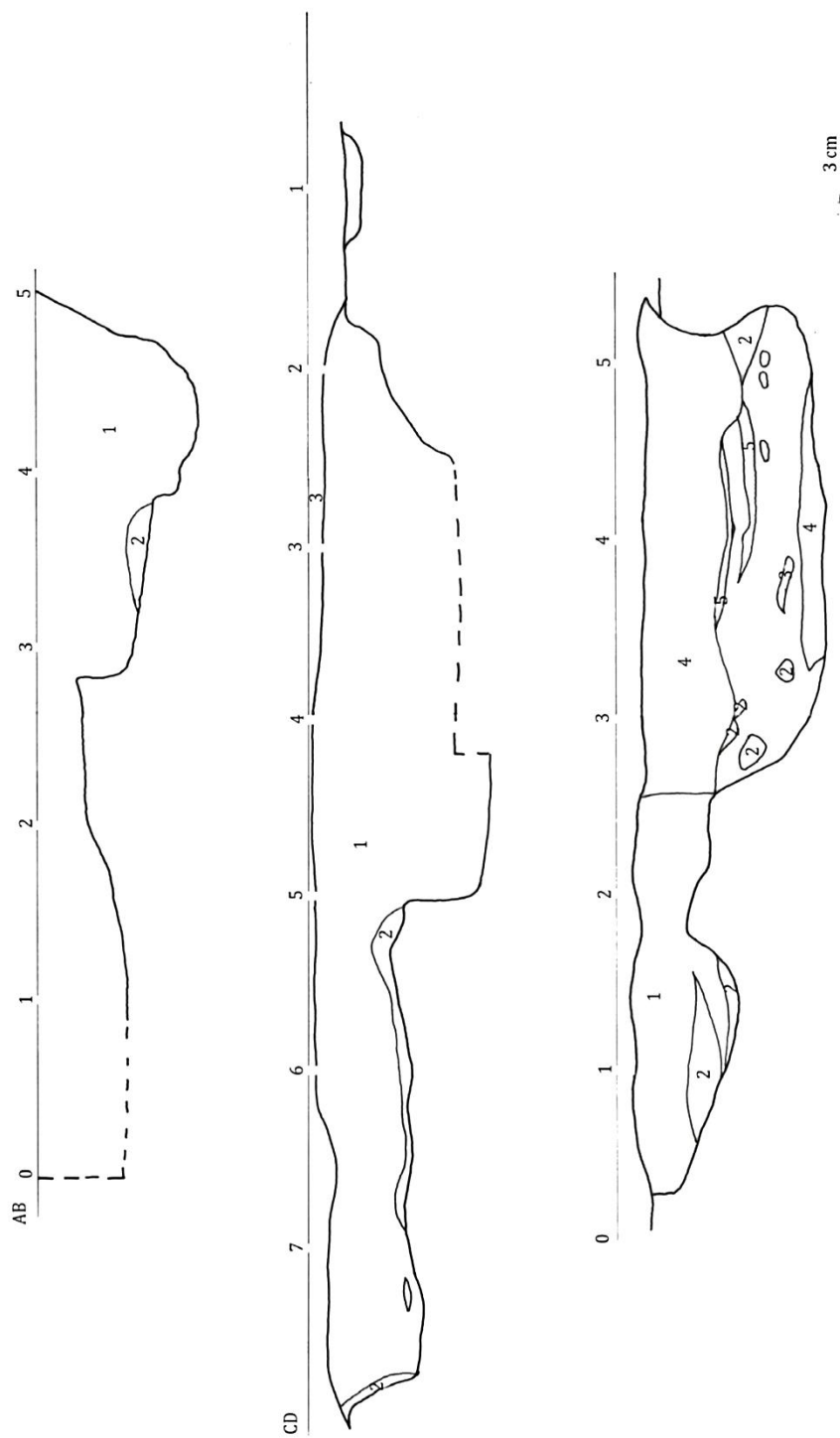

3 cm

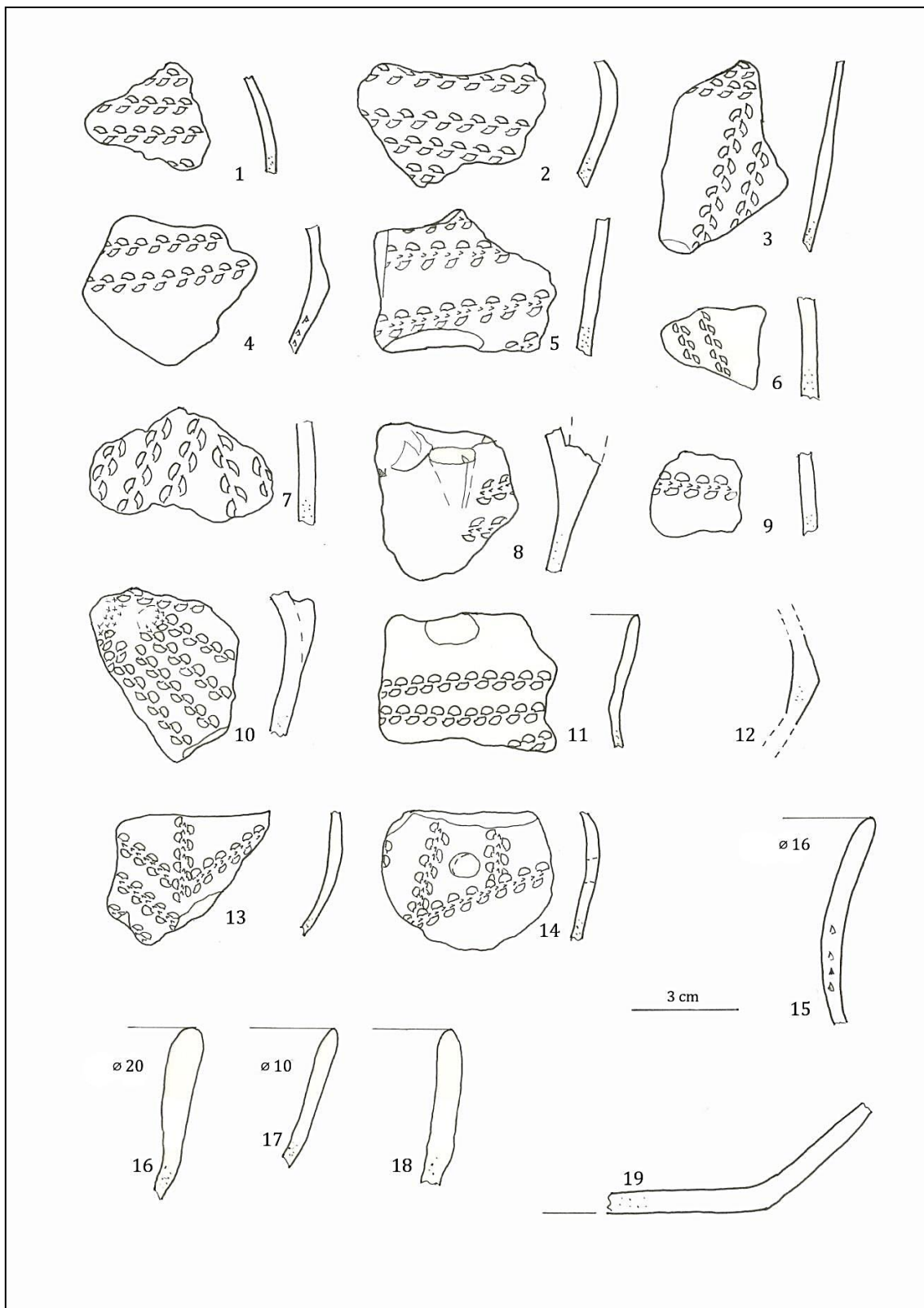
Tab. č. 8. Objekt číslo 1

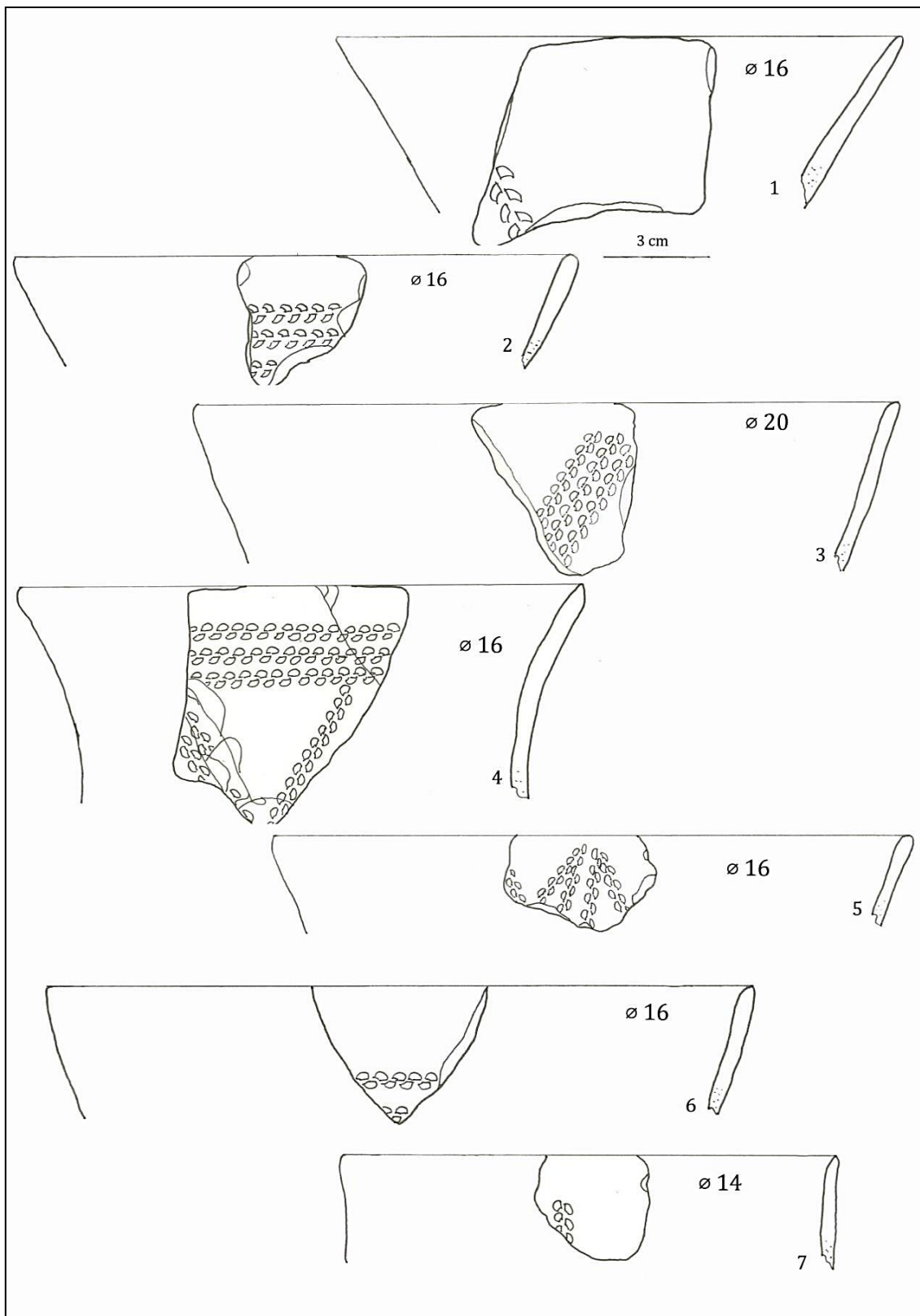
Tab. č. 9. Objekt číslo 2 – pohled seshora

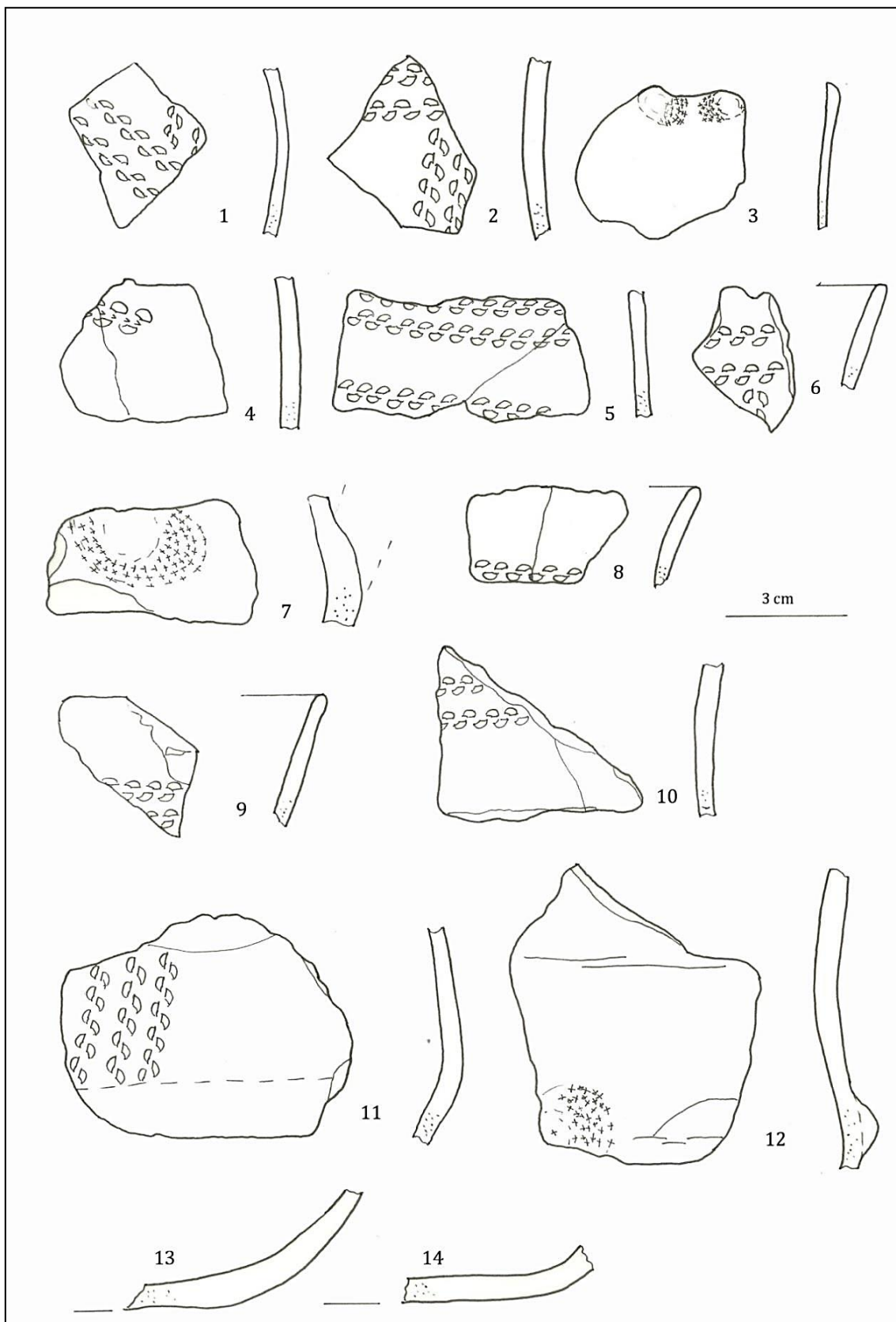
Tab. č. 10. Objekt číslo 2 – profil hliníku

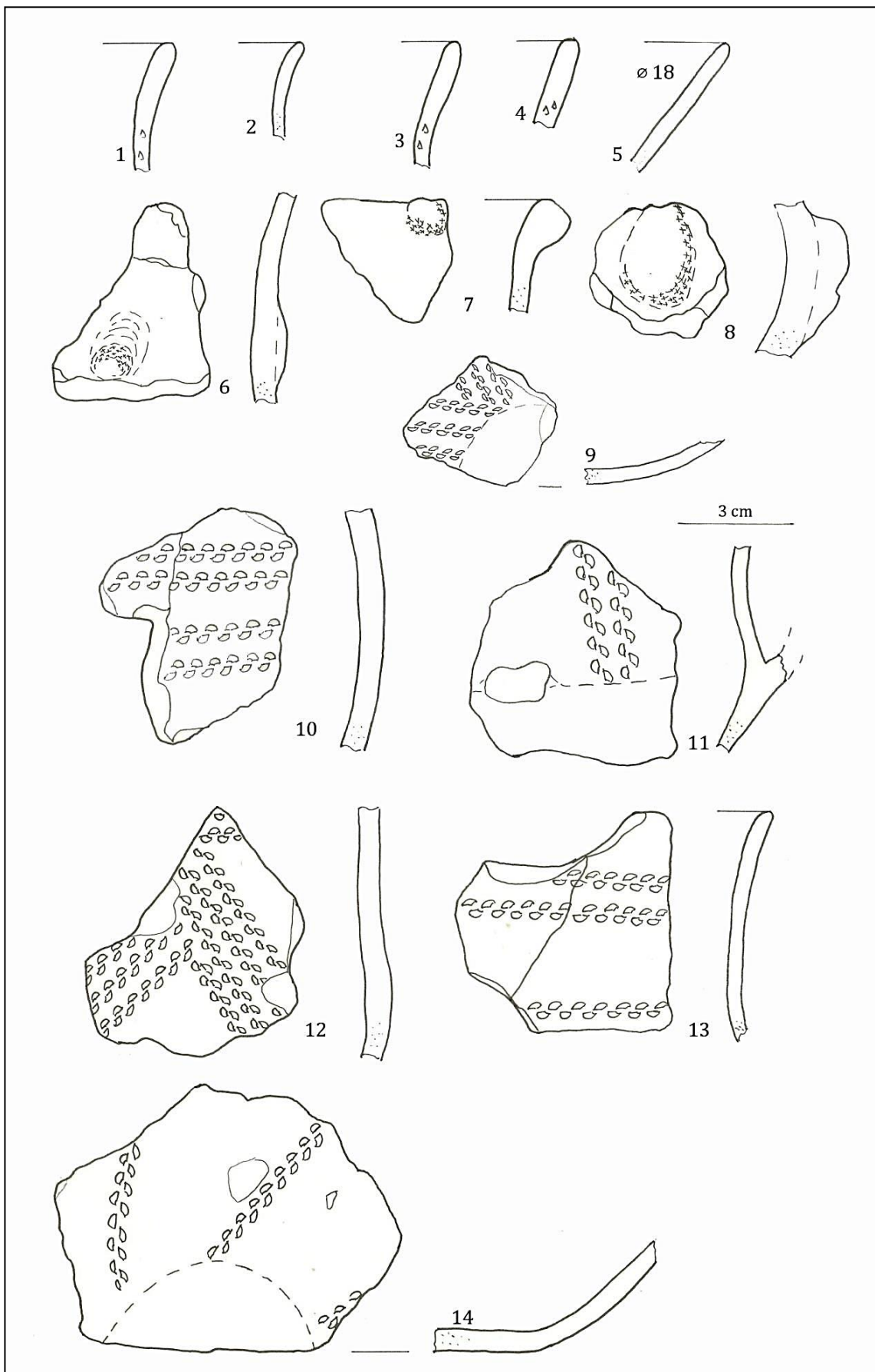
Tabulka č. 11. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 1, východní část.

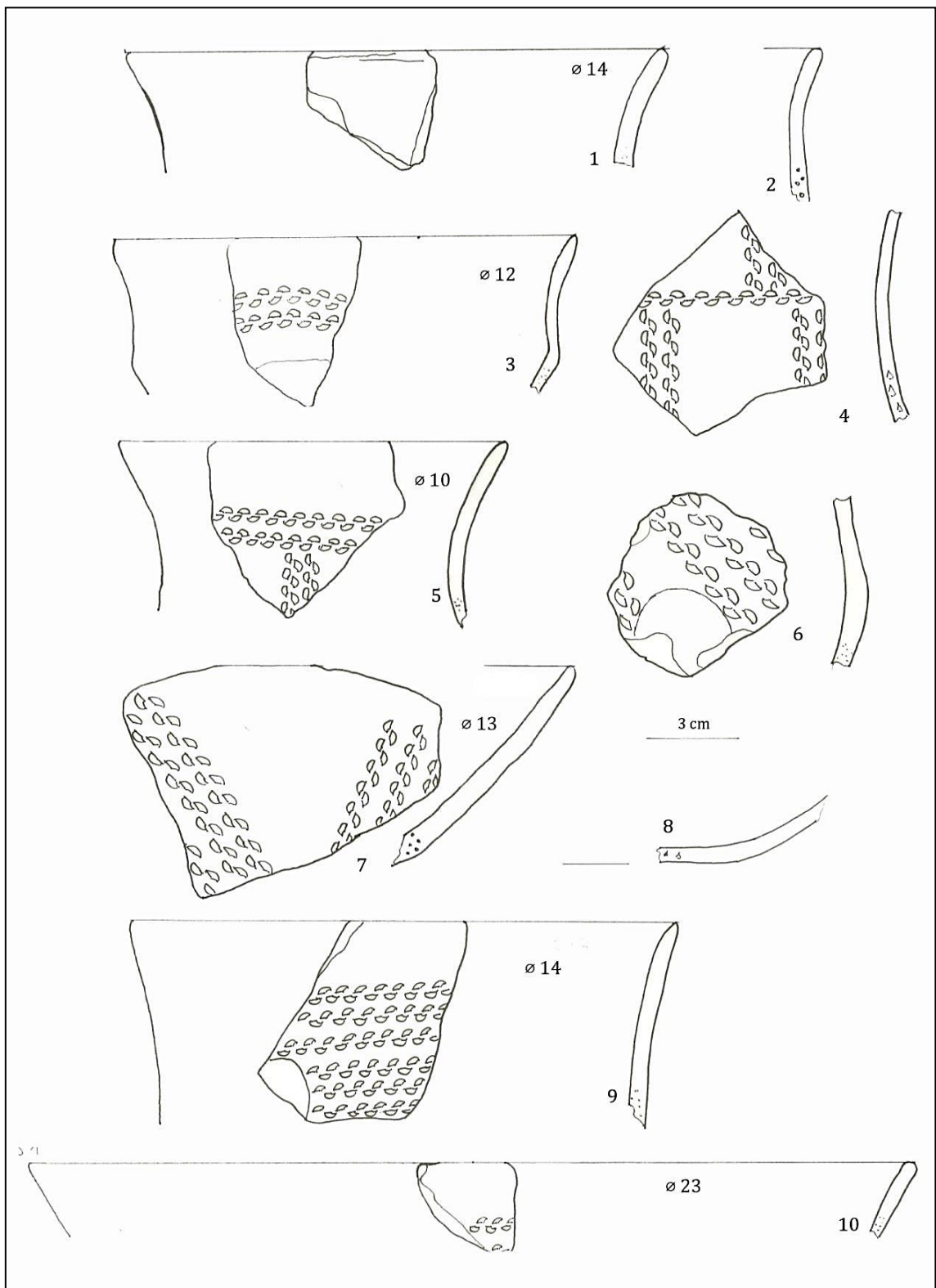
Tabulka č. 12. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 1, východní část.

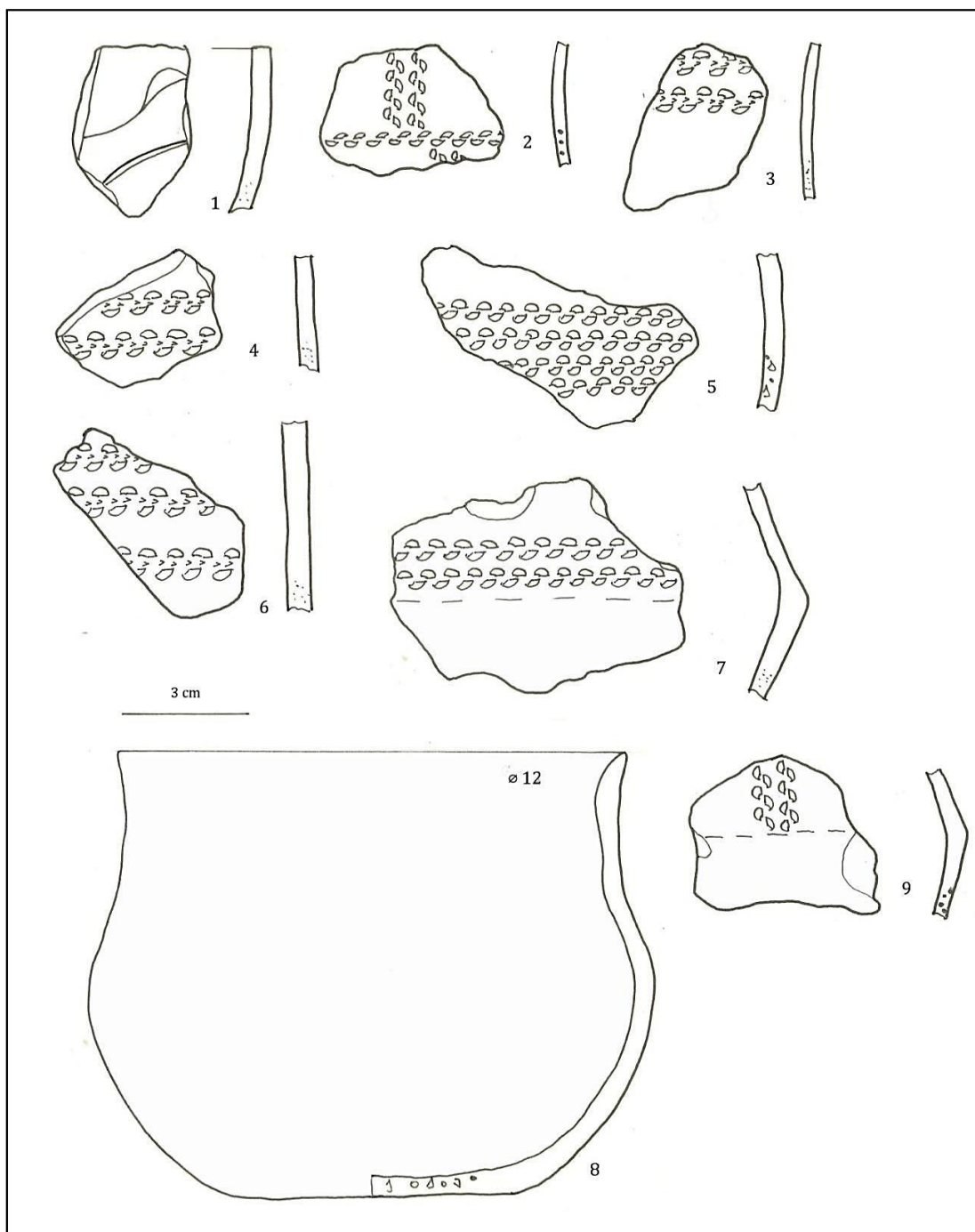
Tabulka č. 13. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 1, západní část.

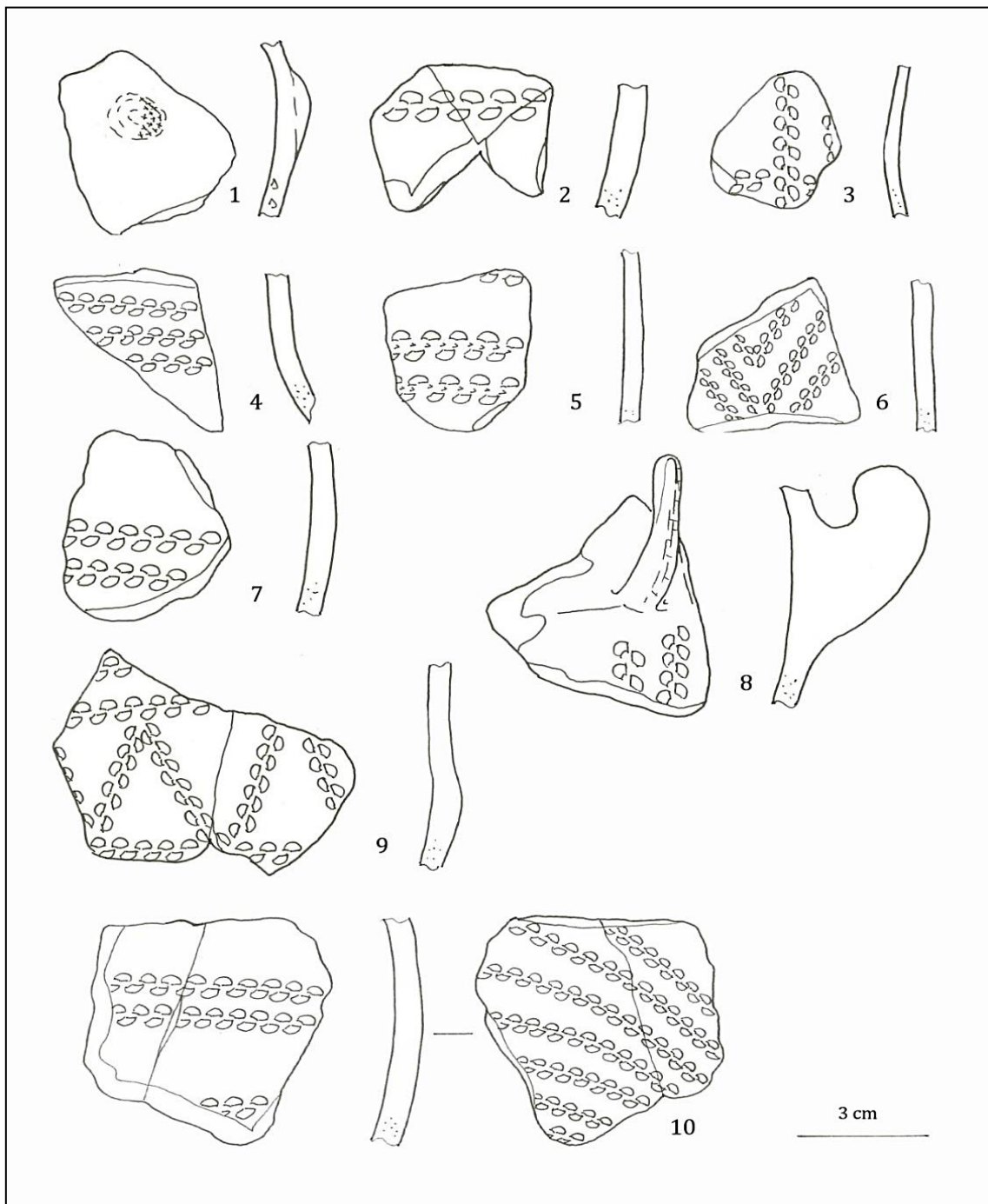
Tabulka č. 14. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 1, západní část.

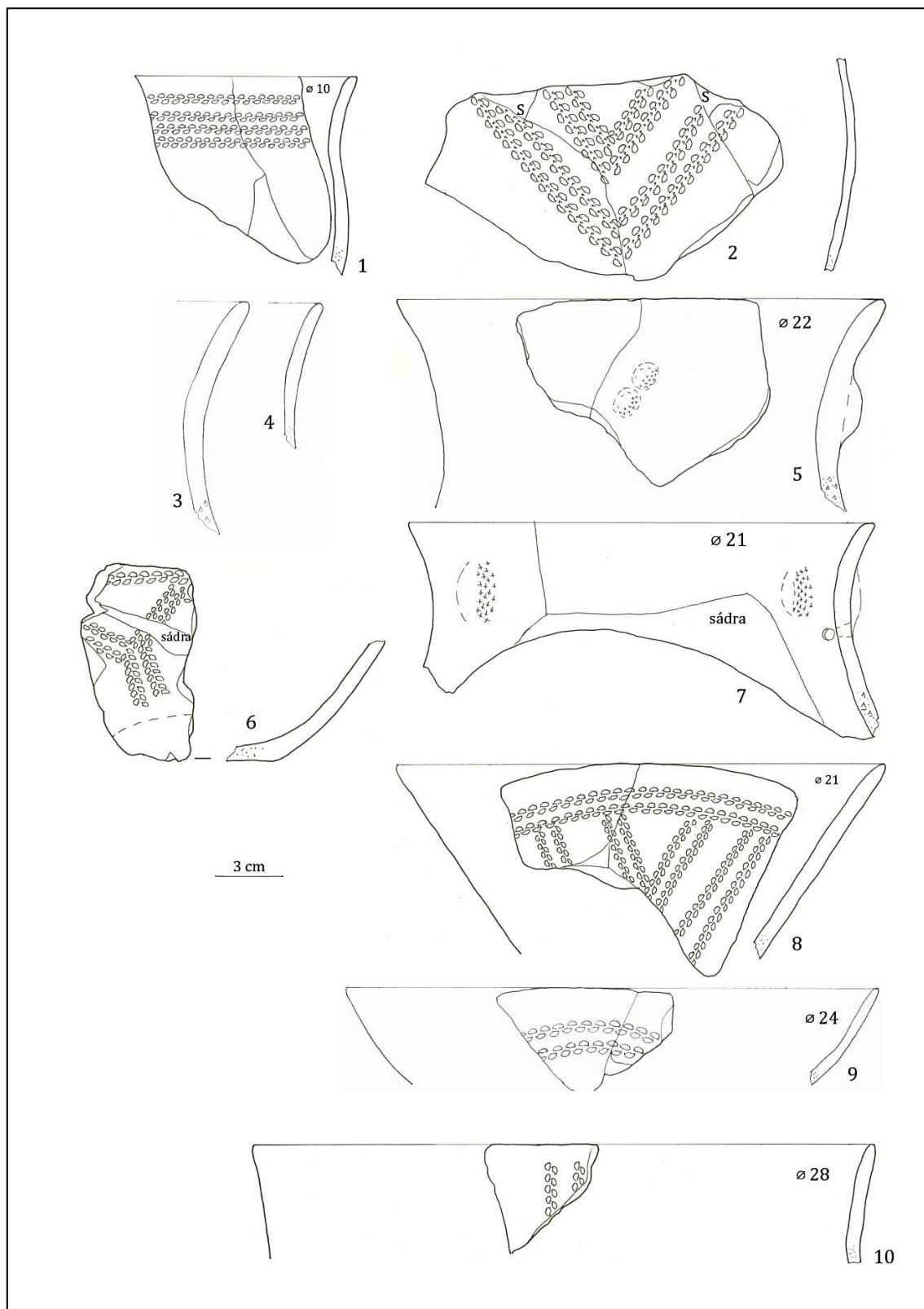
Tabulka č. 15. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, západní část.

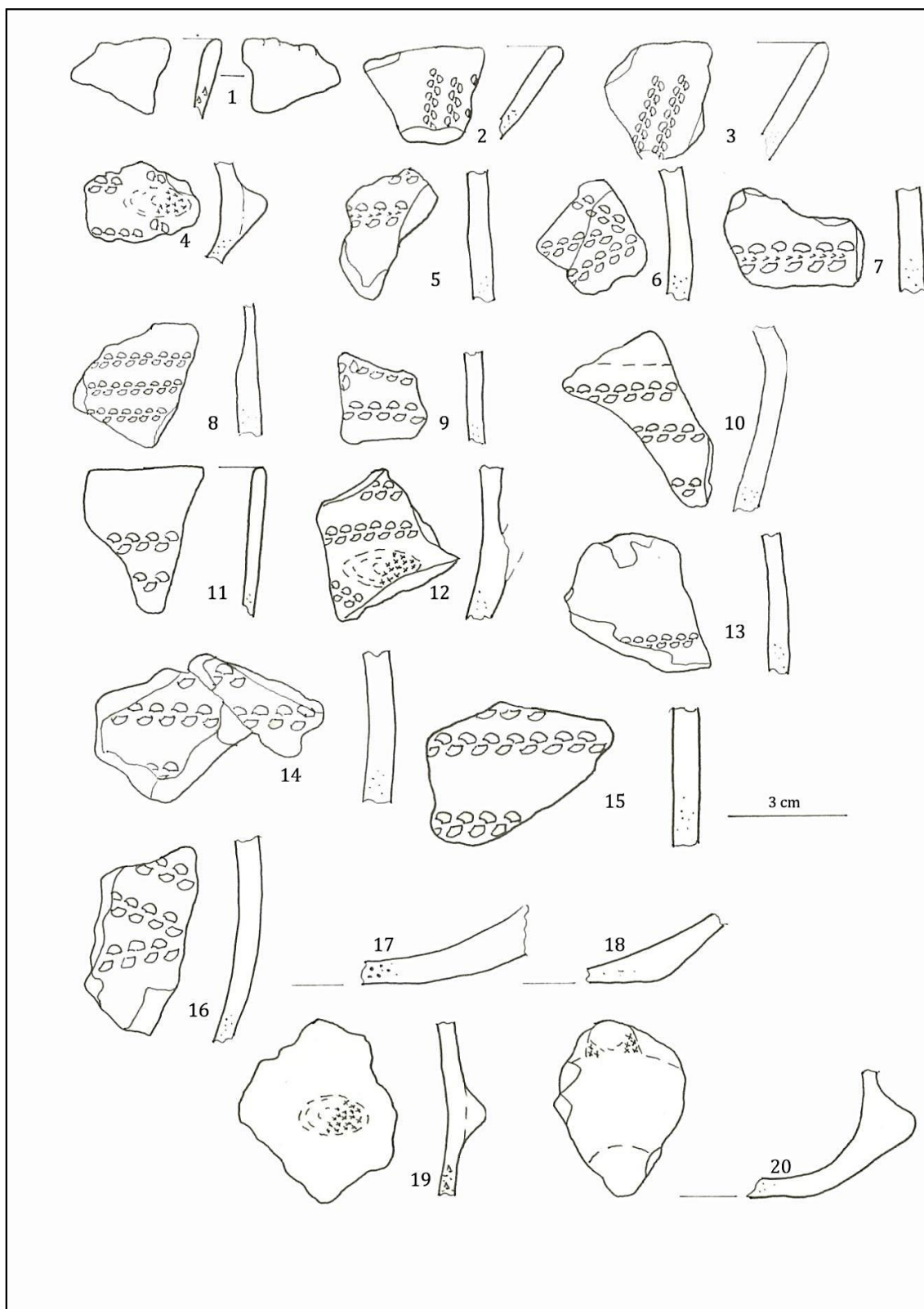
Tabulka č. 16. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 1, západní část.

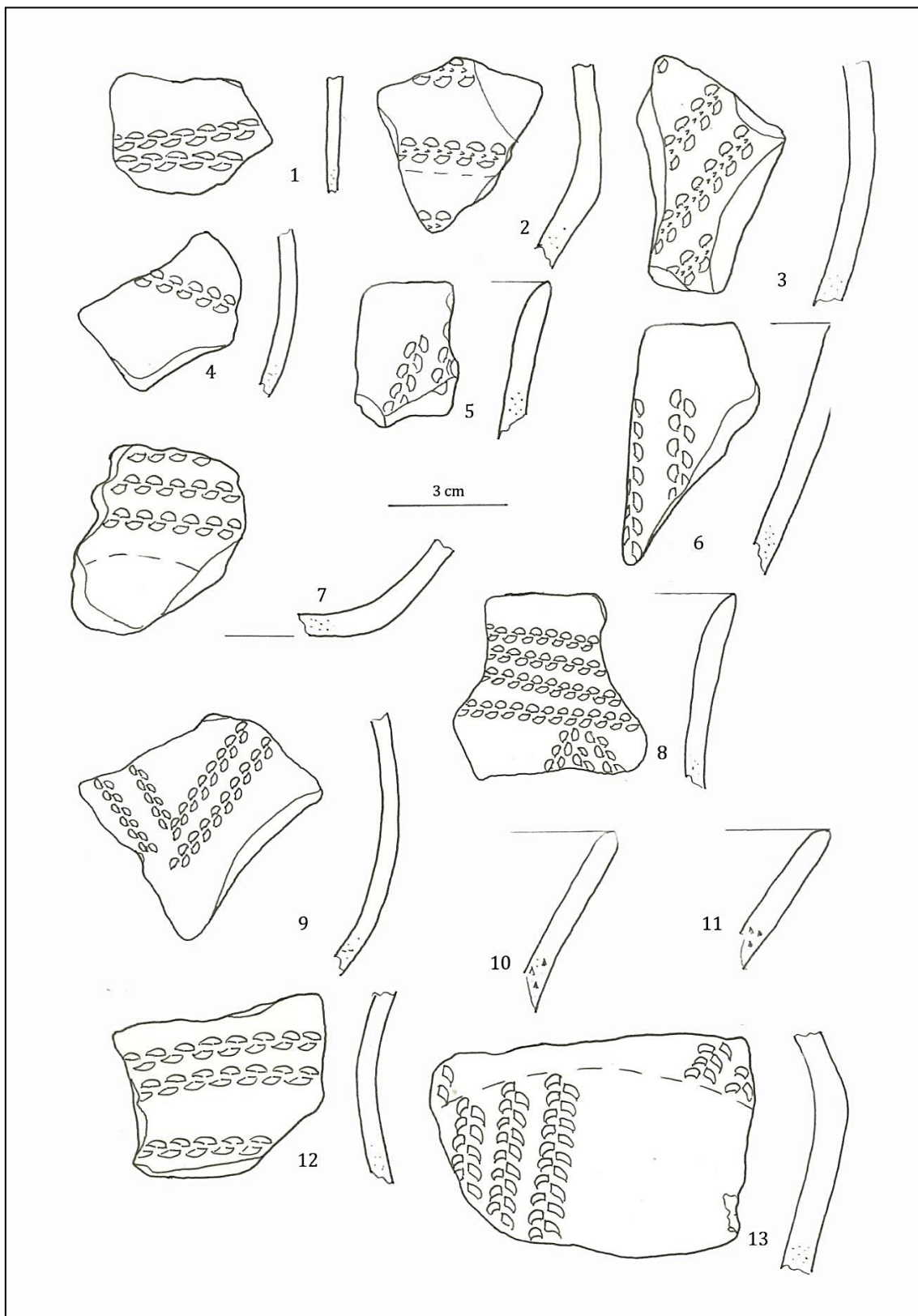
Tabulka č. 17. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, východní část.

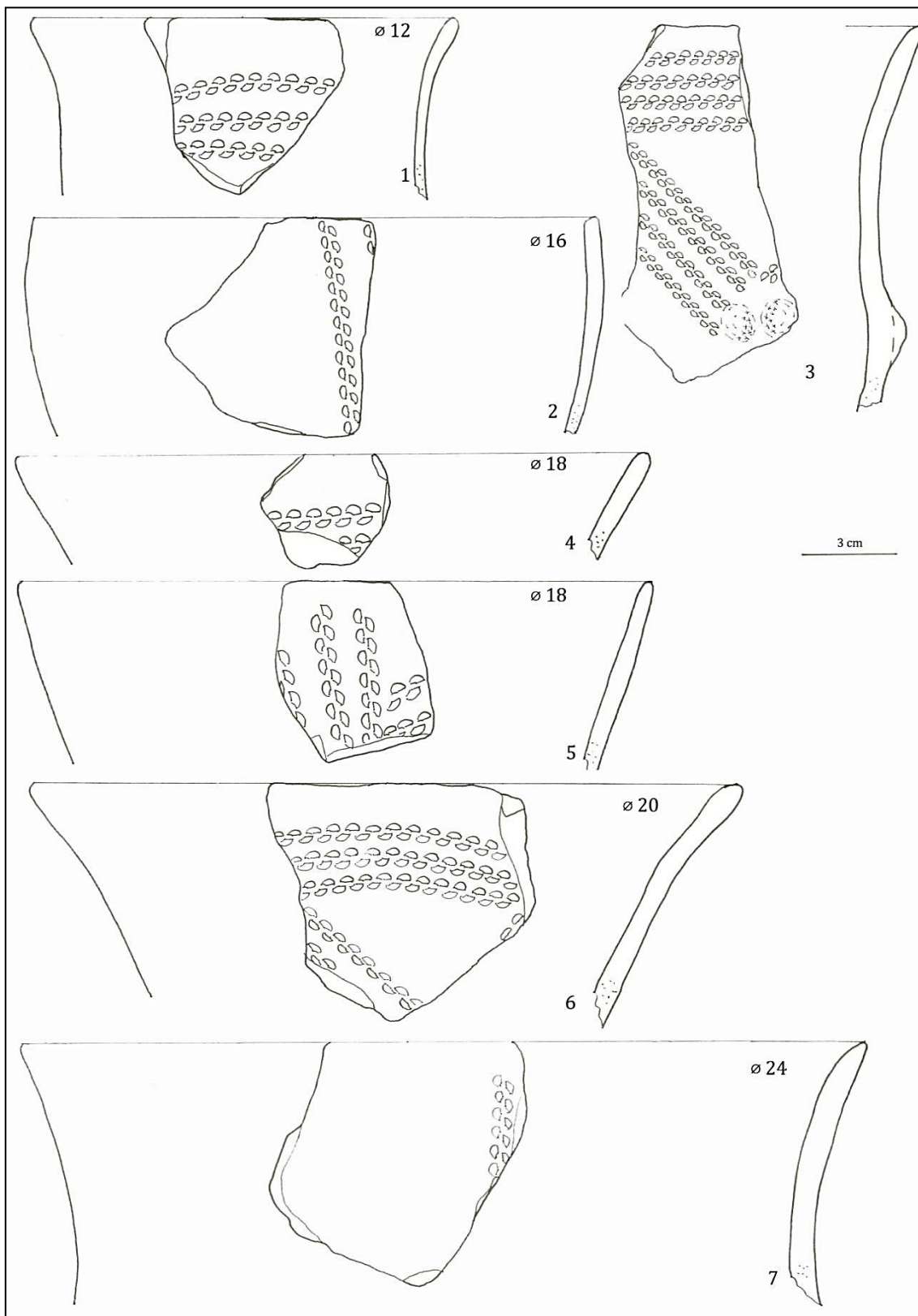
Tabulka č. 18. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, východní část.

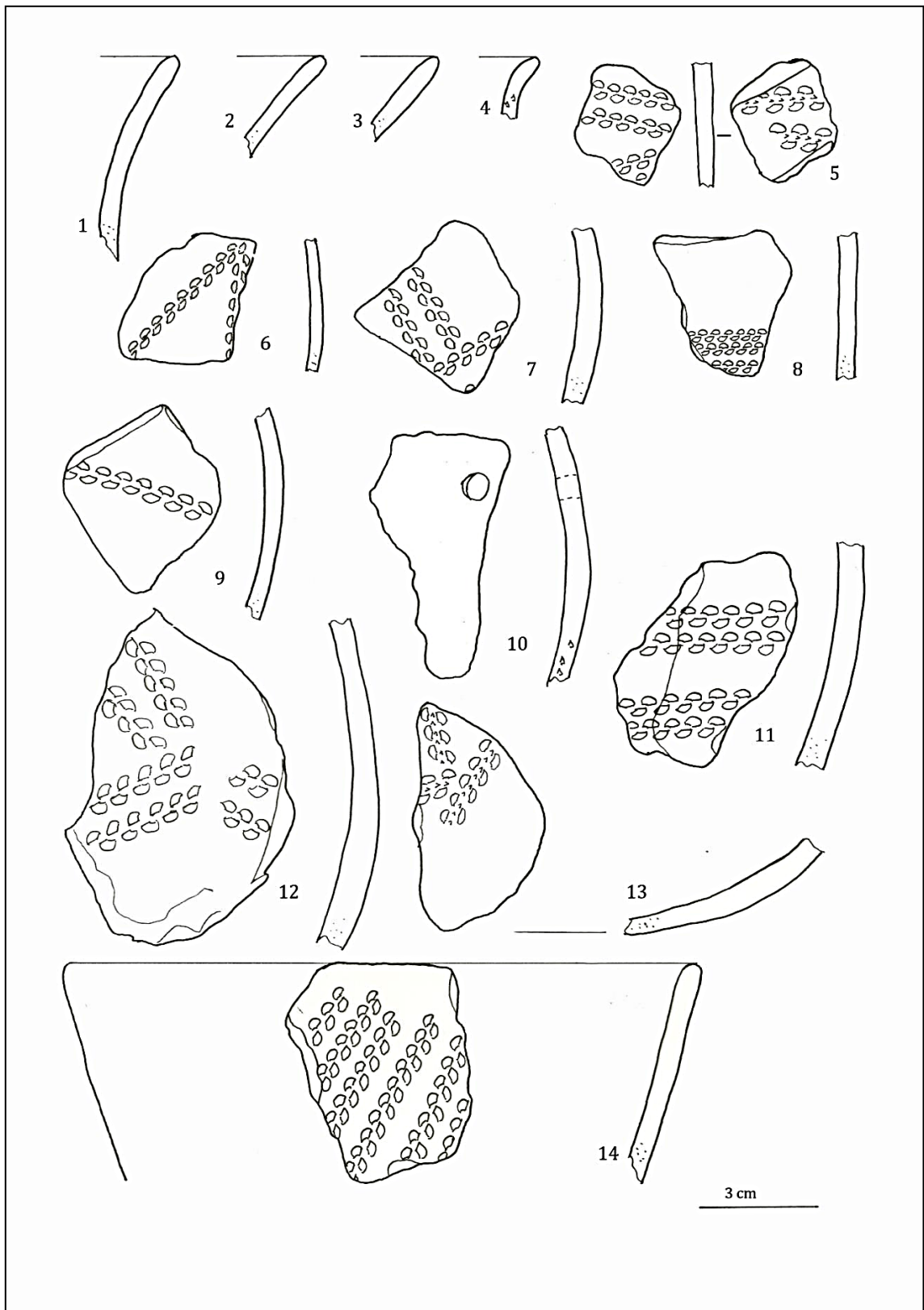
Tabulka č. 19. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, východní část.

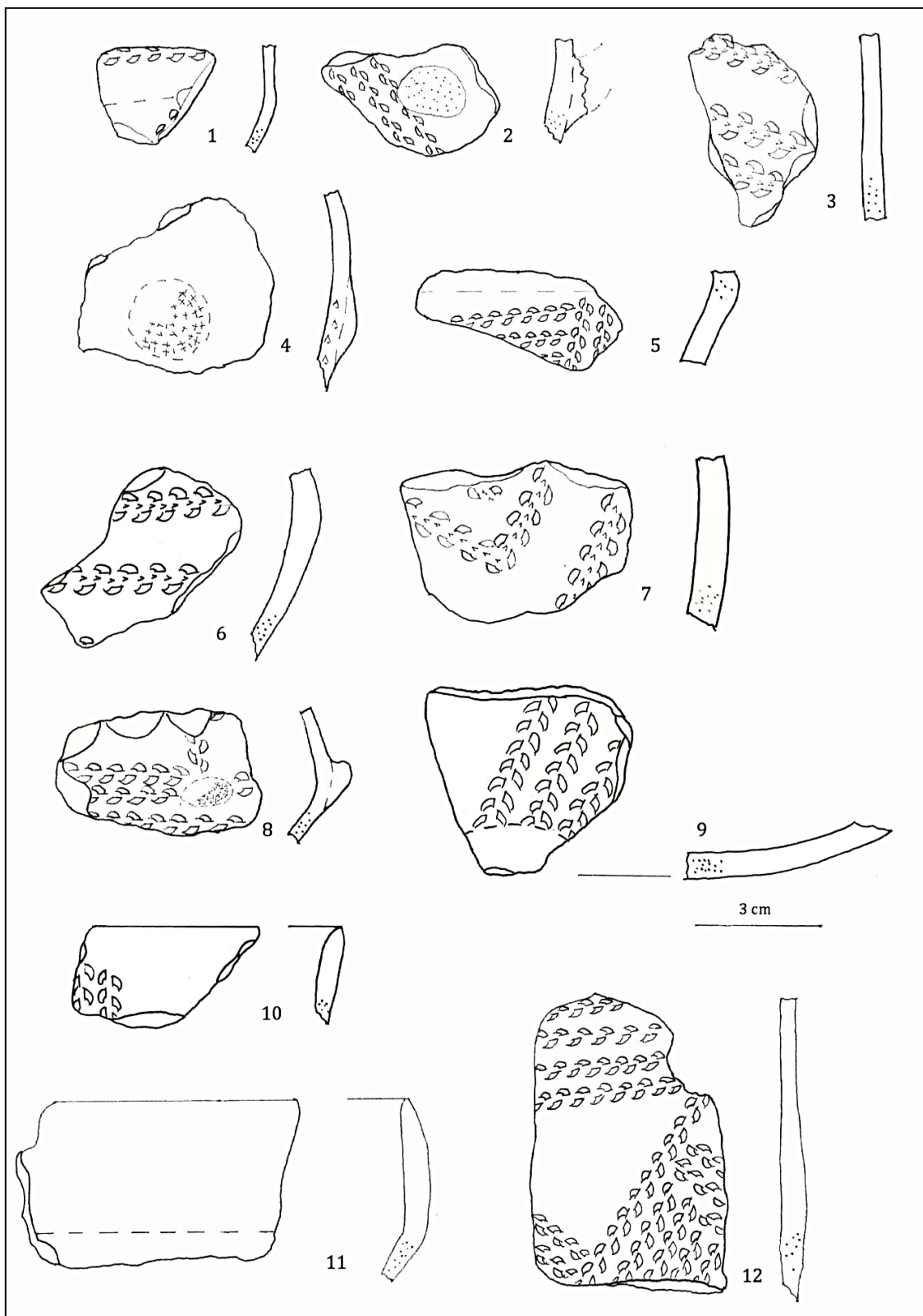
Tabulka č. 20. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, východní část.

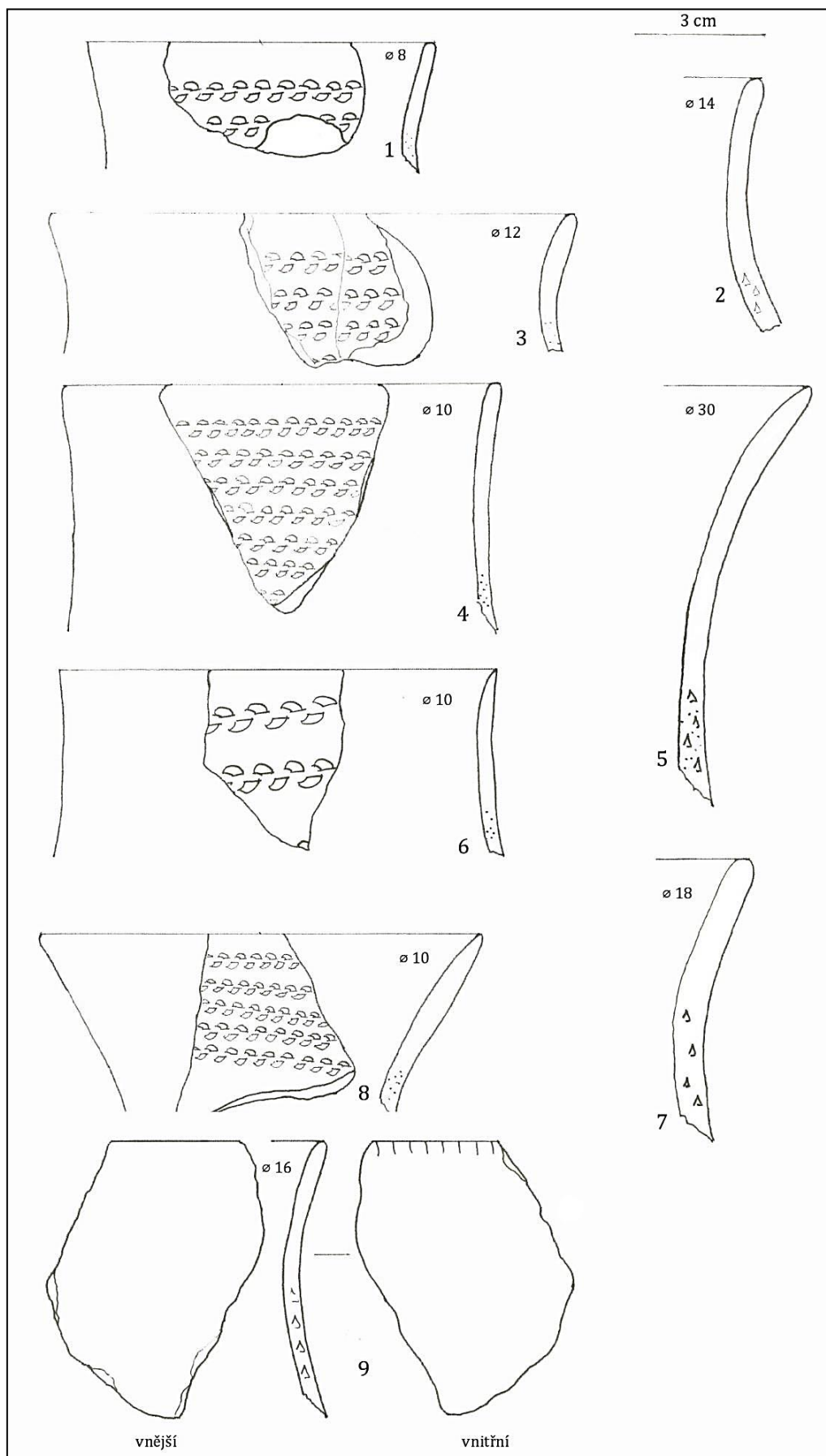
Tabulka č. 21. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, východní část.

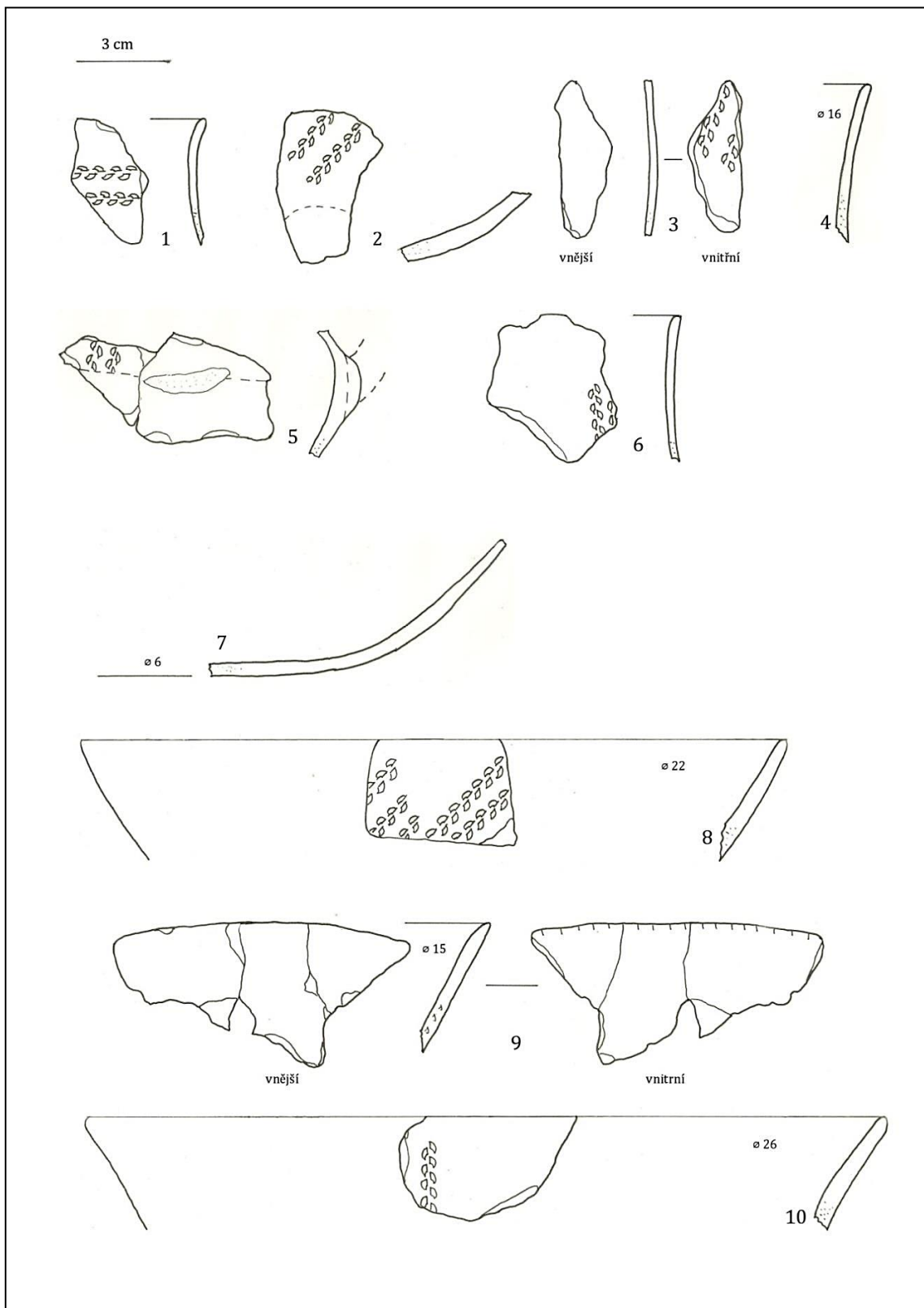
Tabulka č. 22. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, východní část.

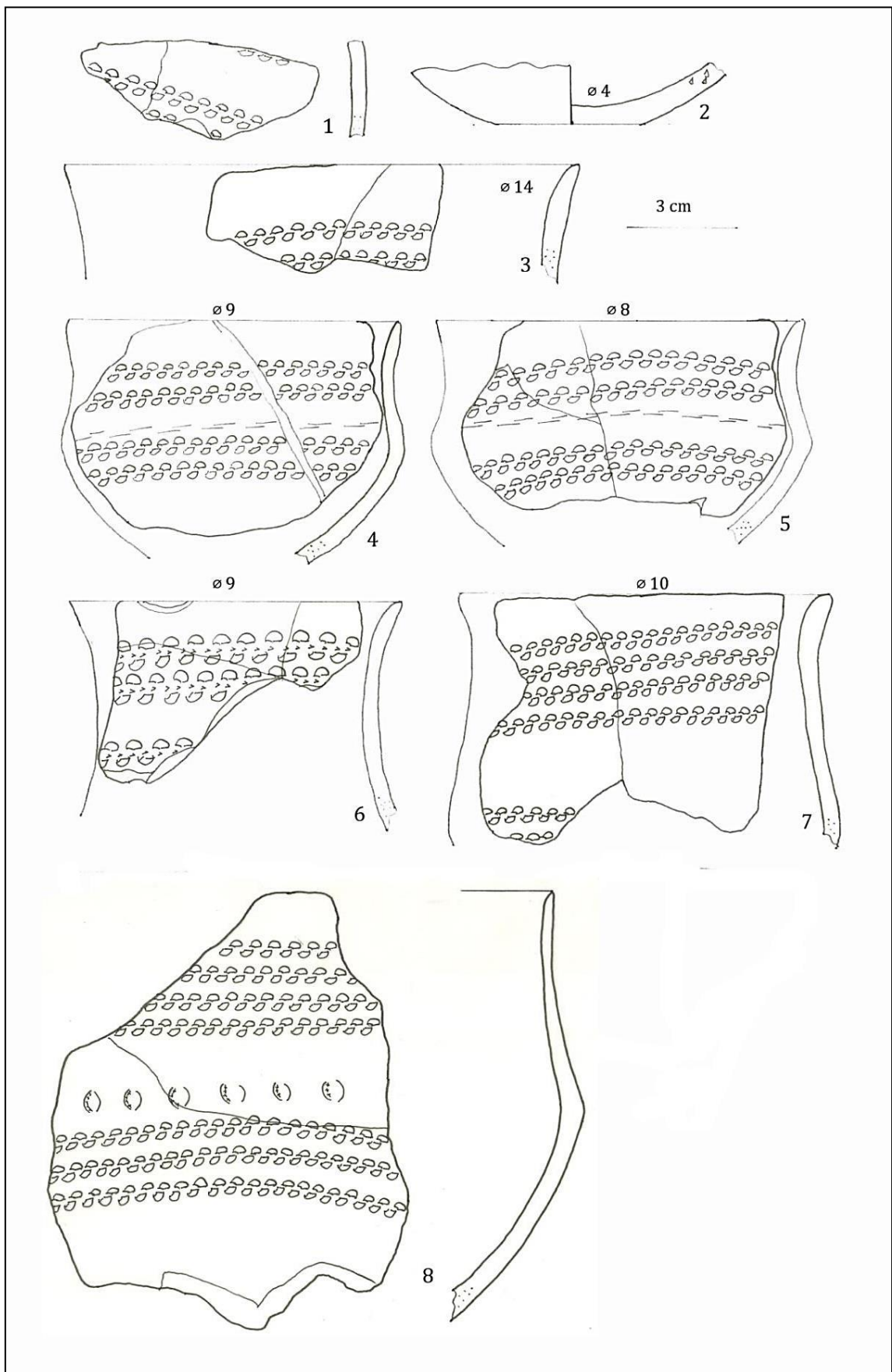
Tabulka č. 23. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, západní část.

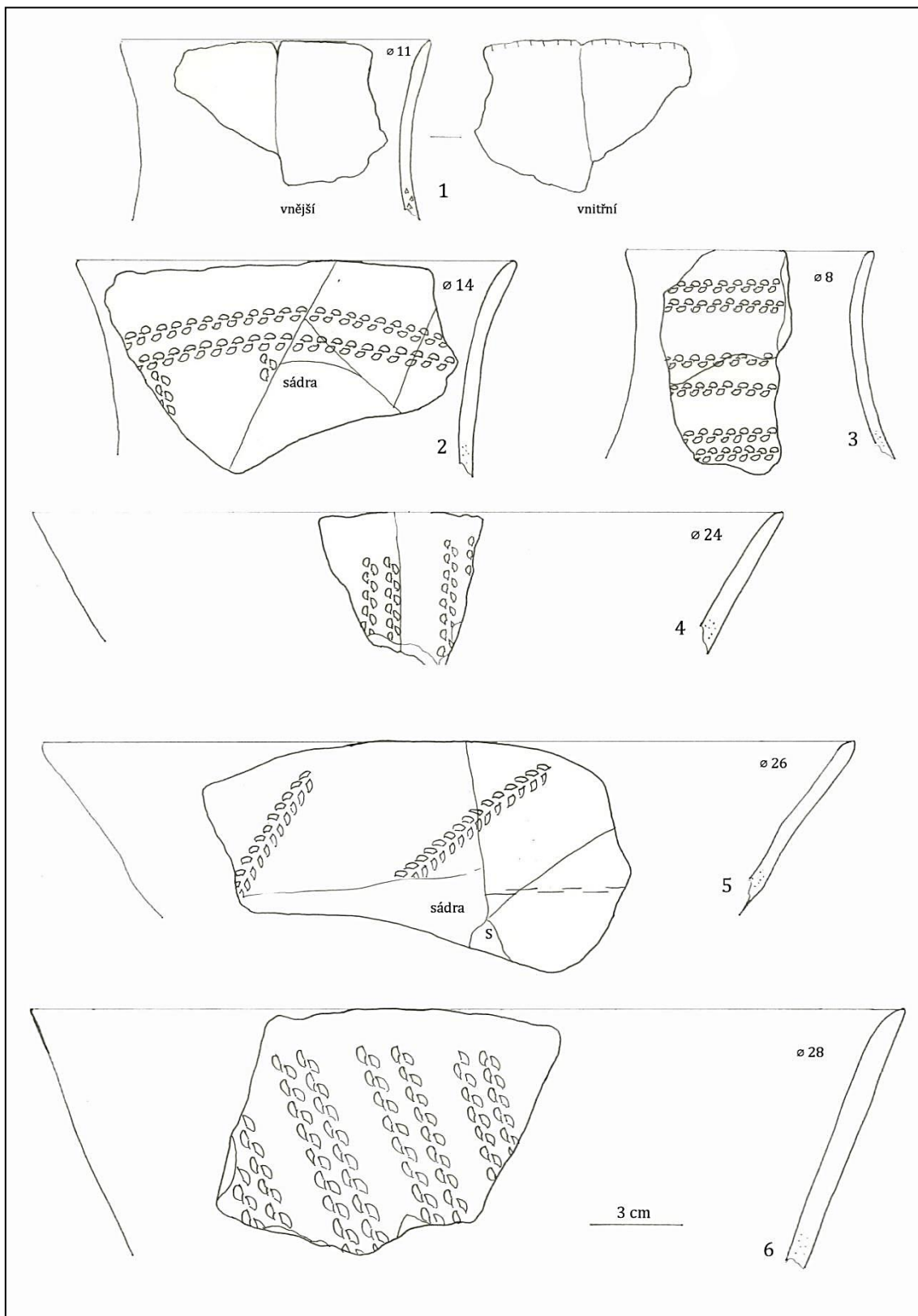
Tabulka č. 24. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, západní část.

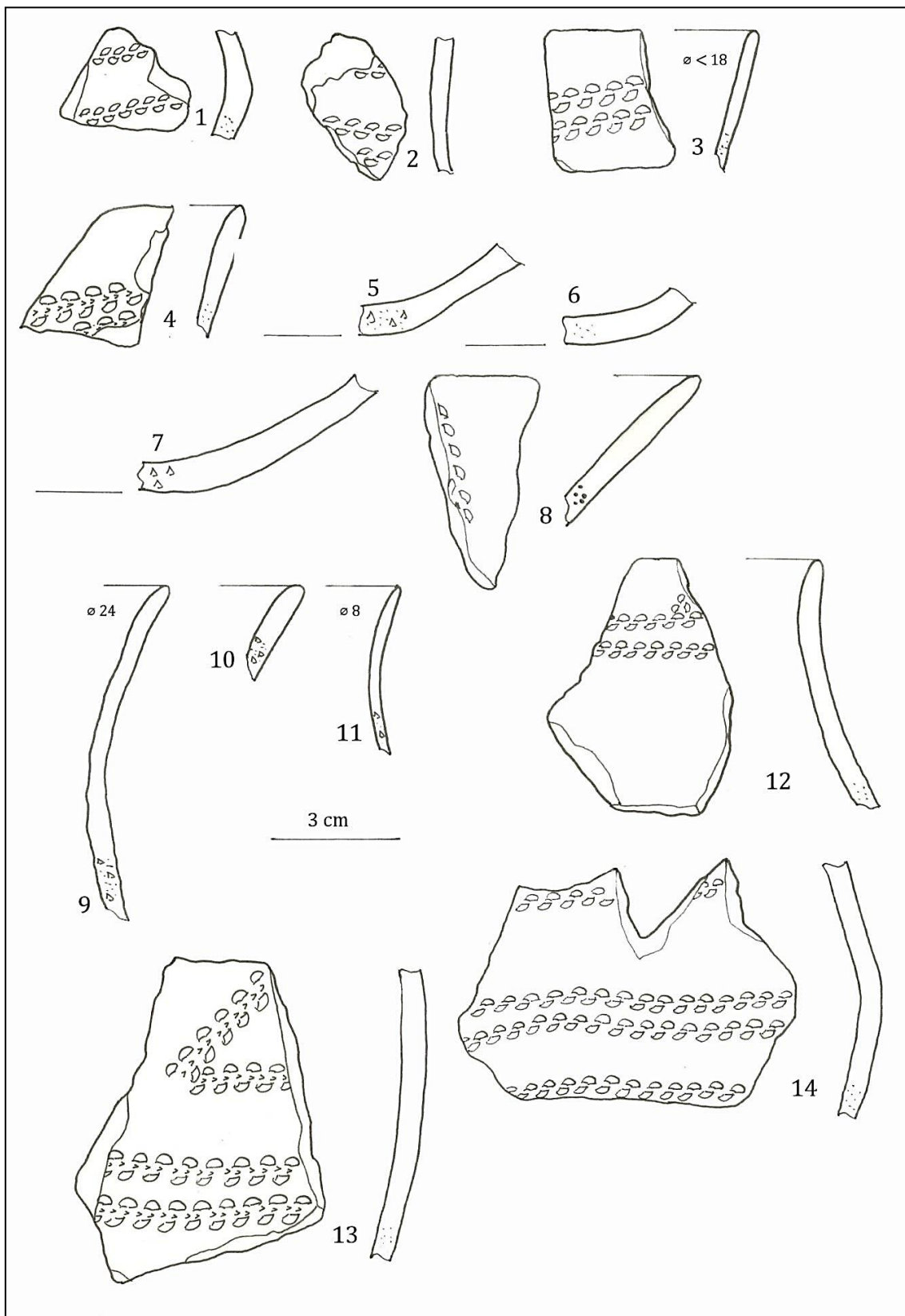
Tabulka č. 25. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, západní část.

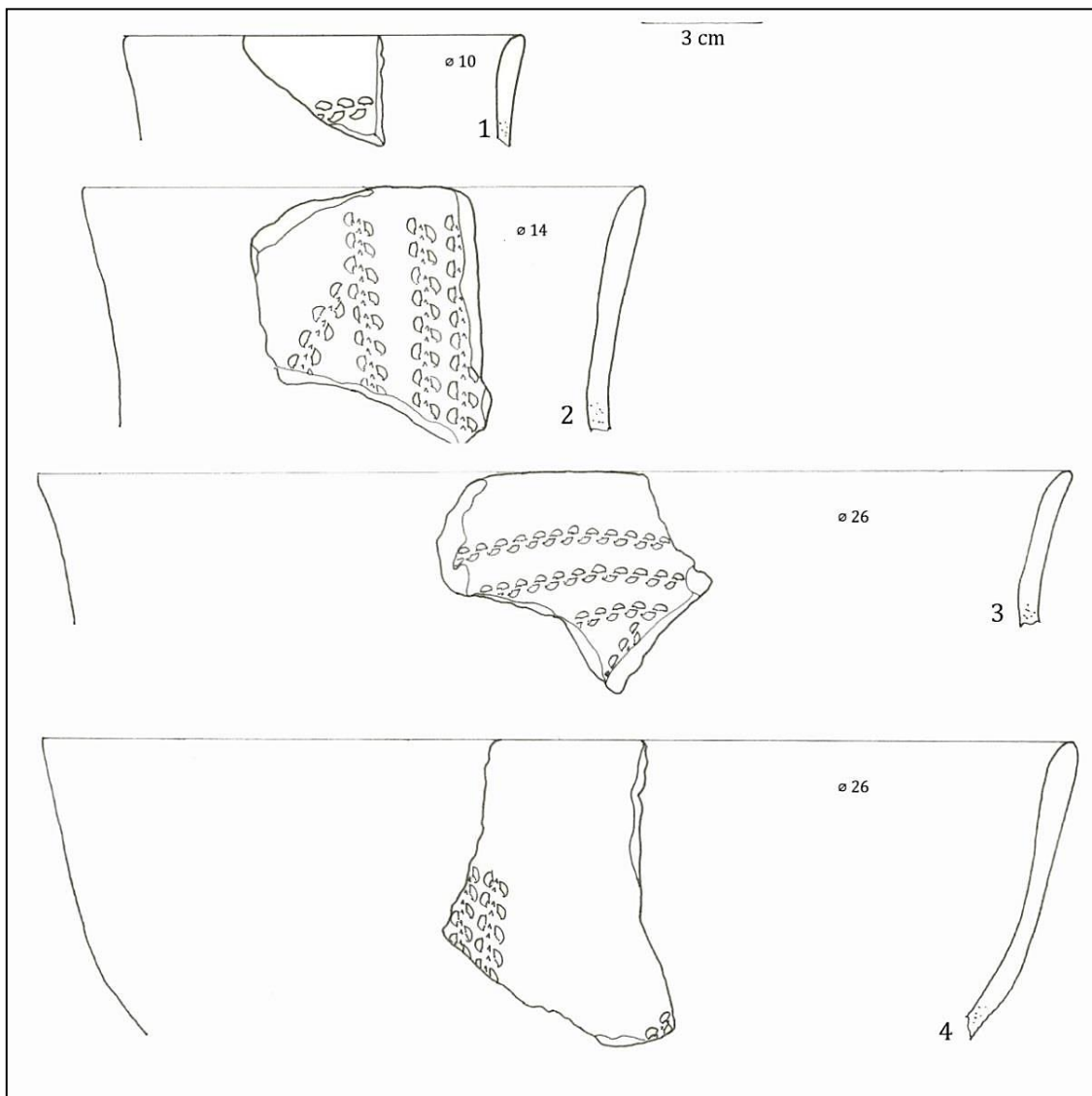
Tabulka č. 26. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, západní část.

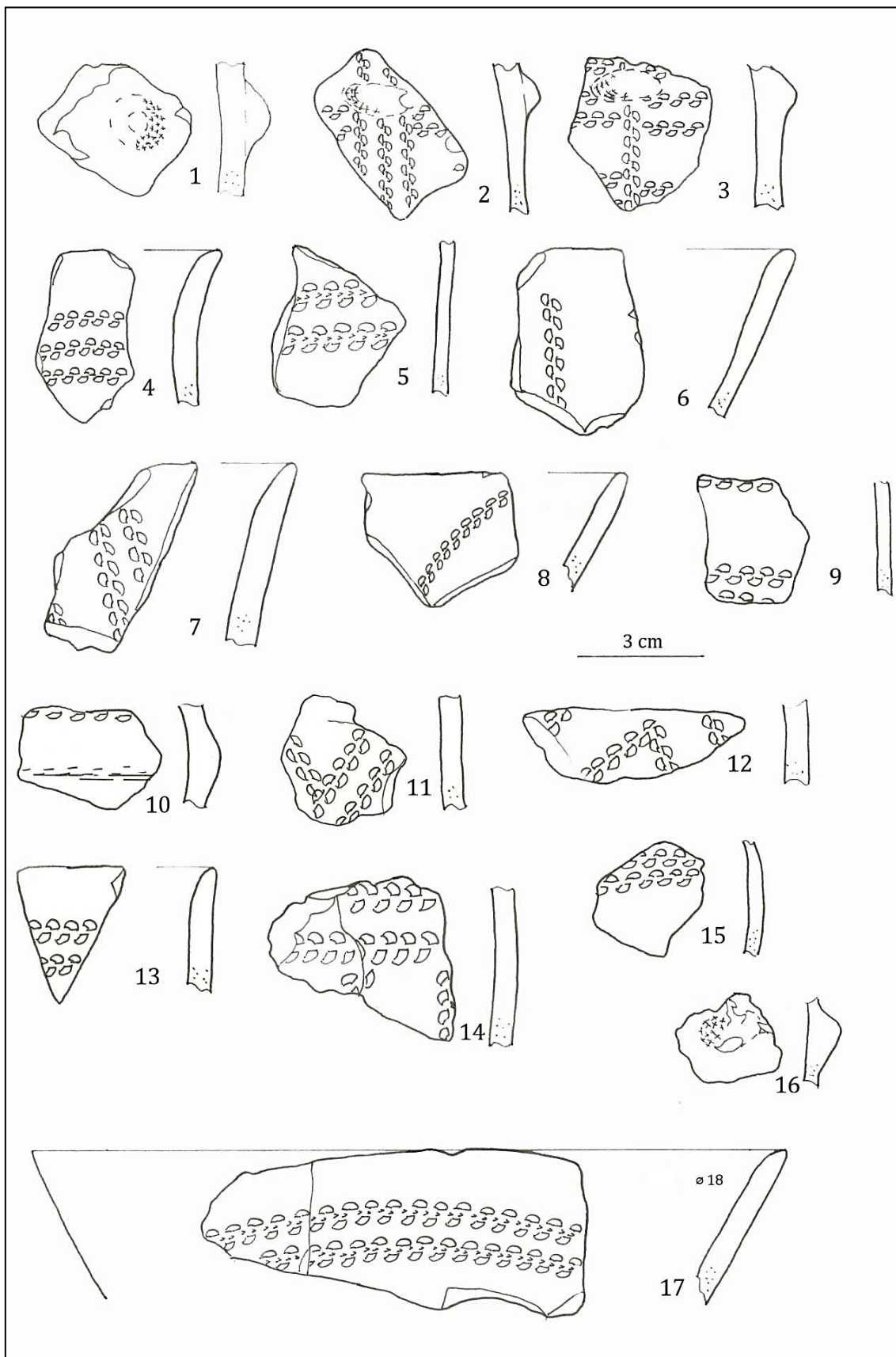
Tabulka č. 27. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 2, západní část.

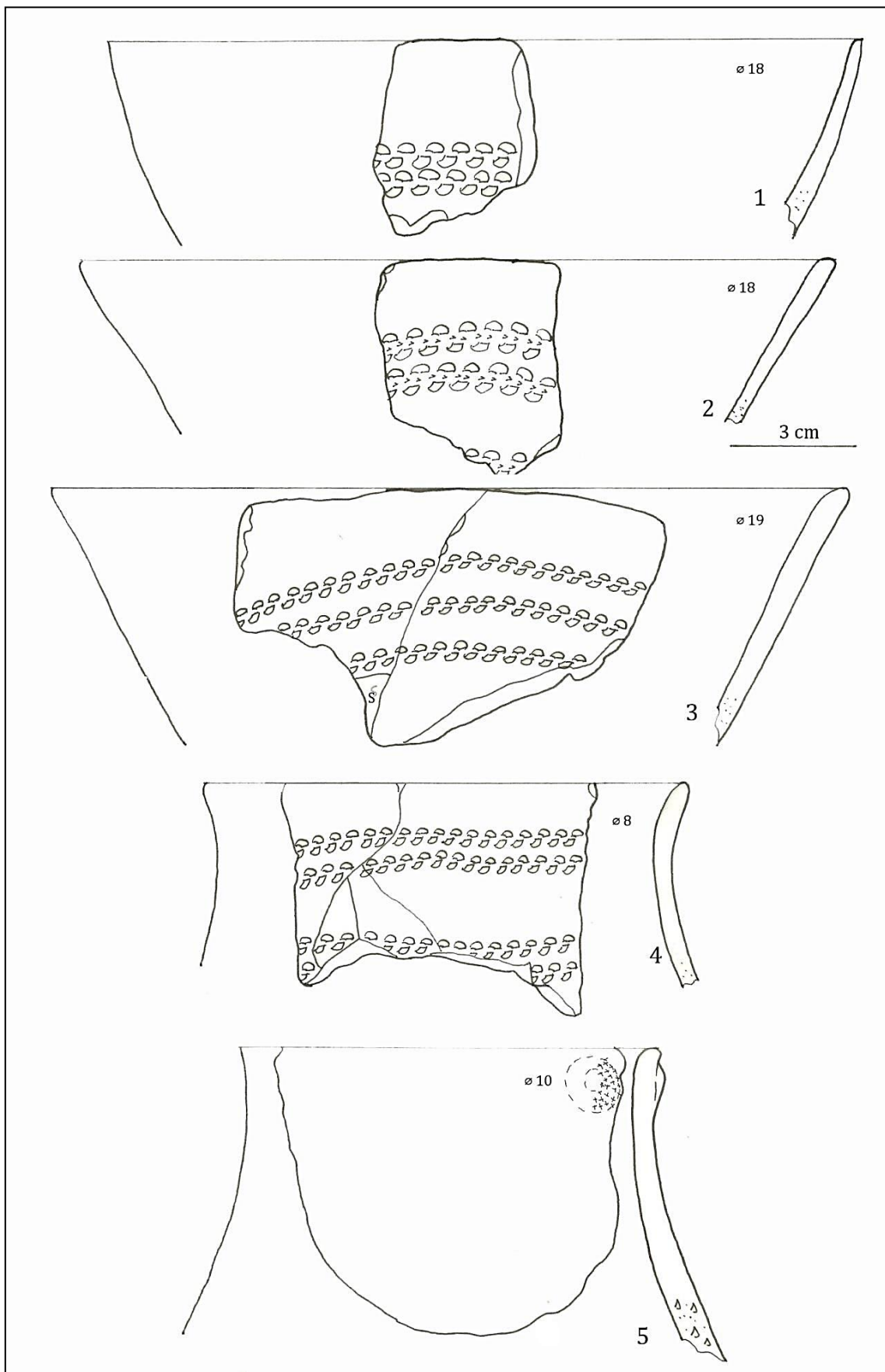
Tabulka č. 28. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, východní část.

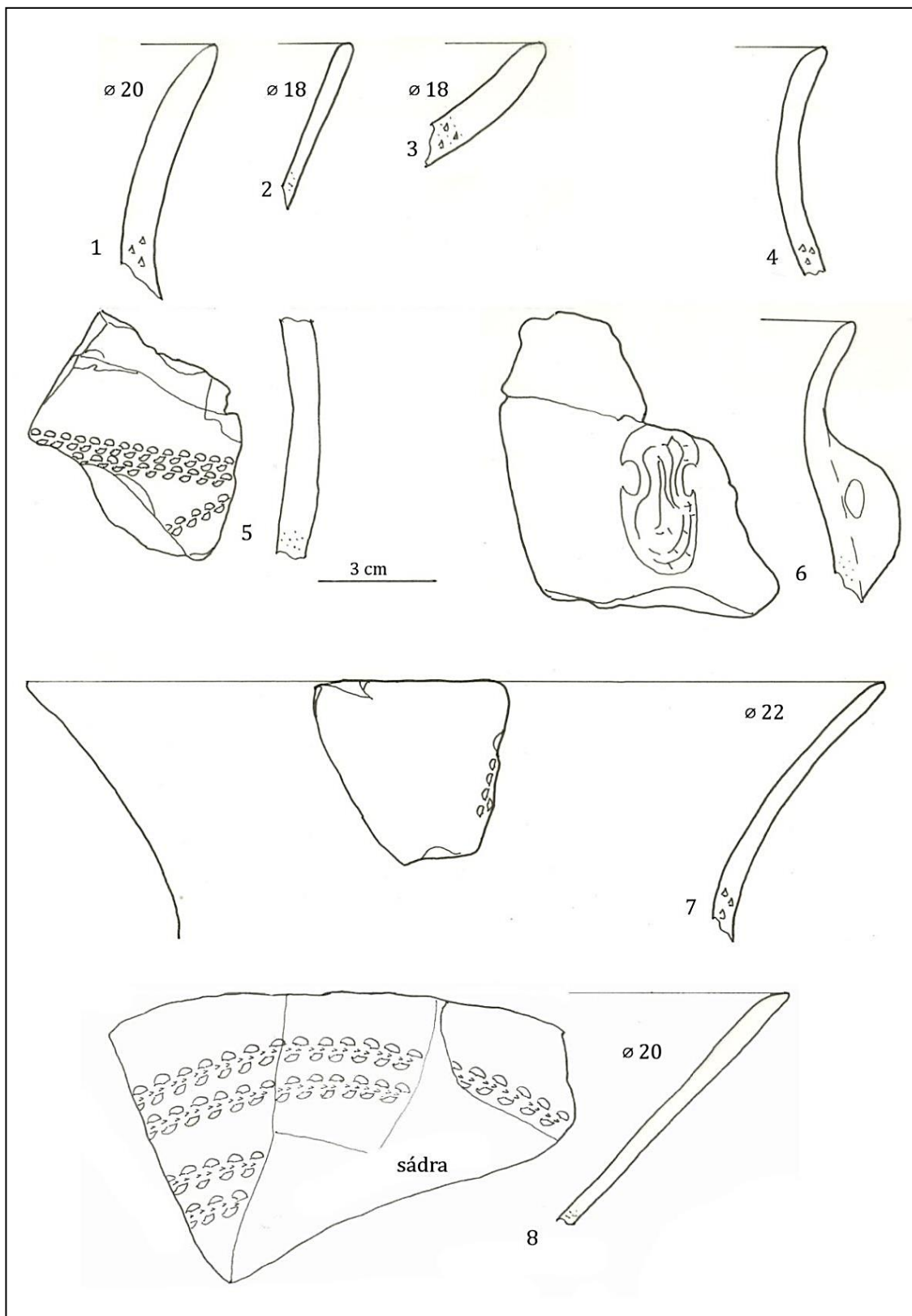
Tabulka č. 29. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, východní část.

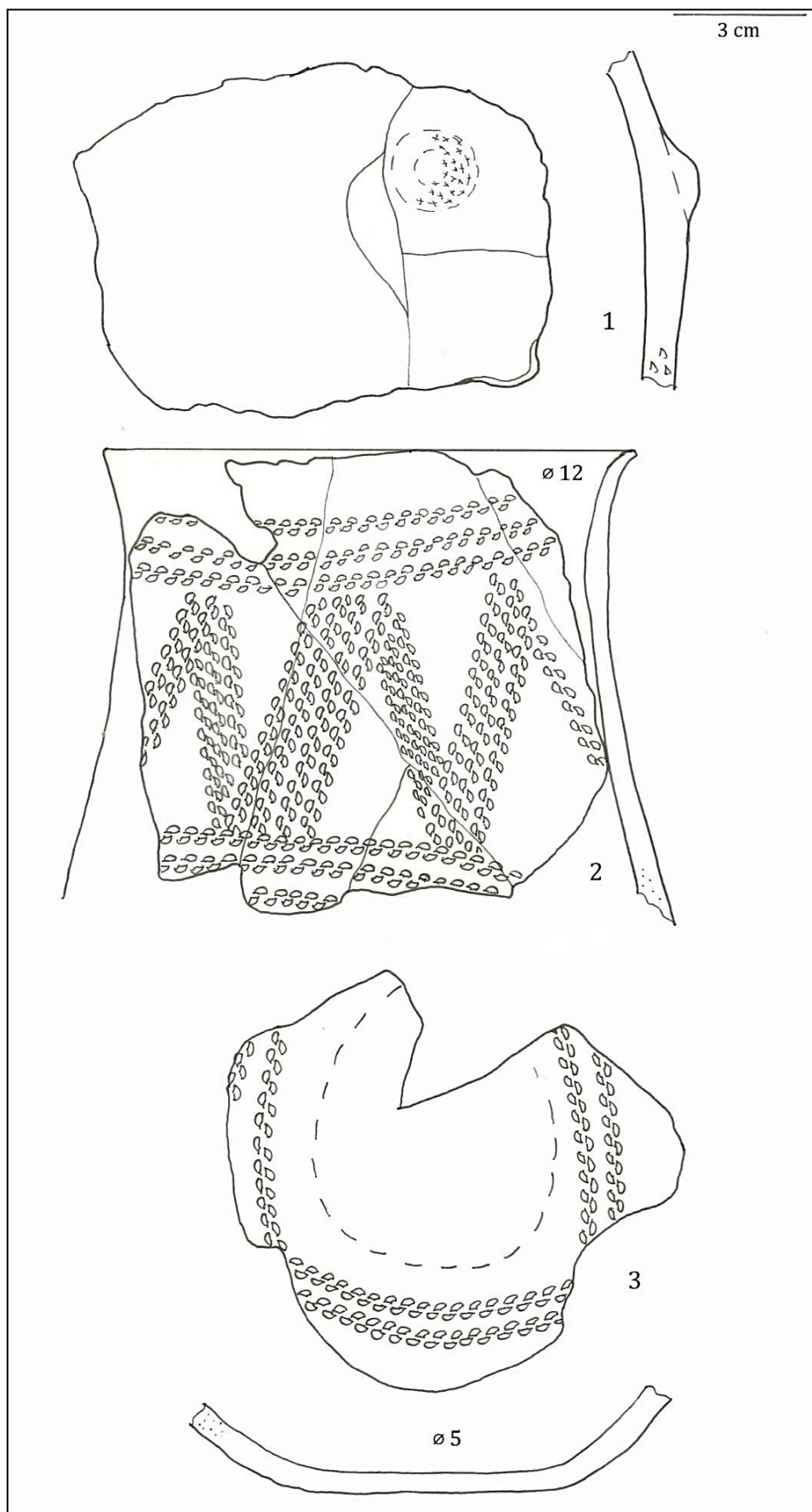
Tabulka č. 30. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, východní část.

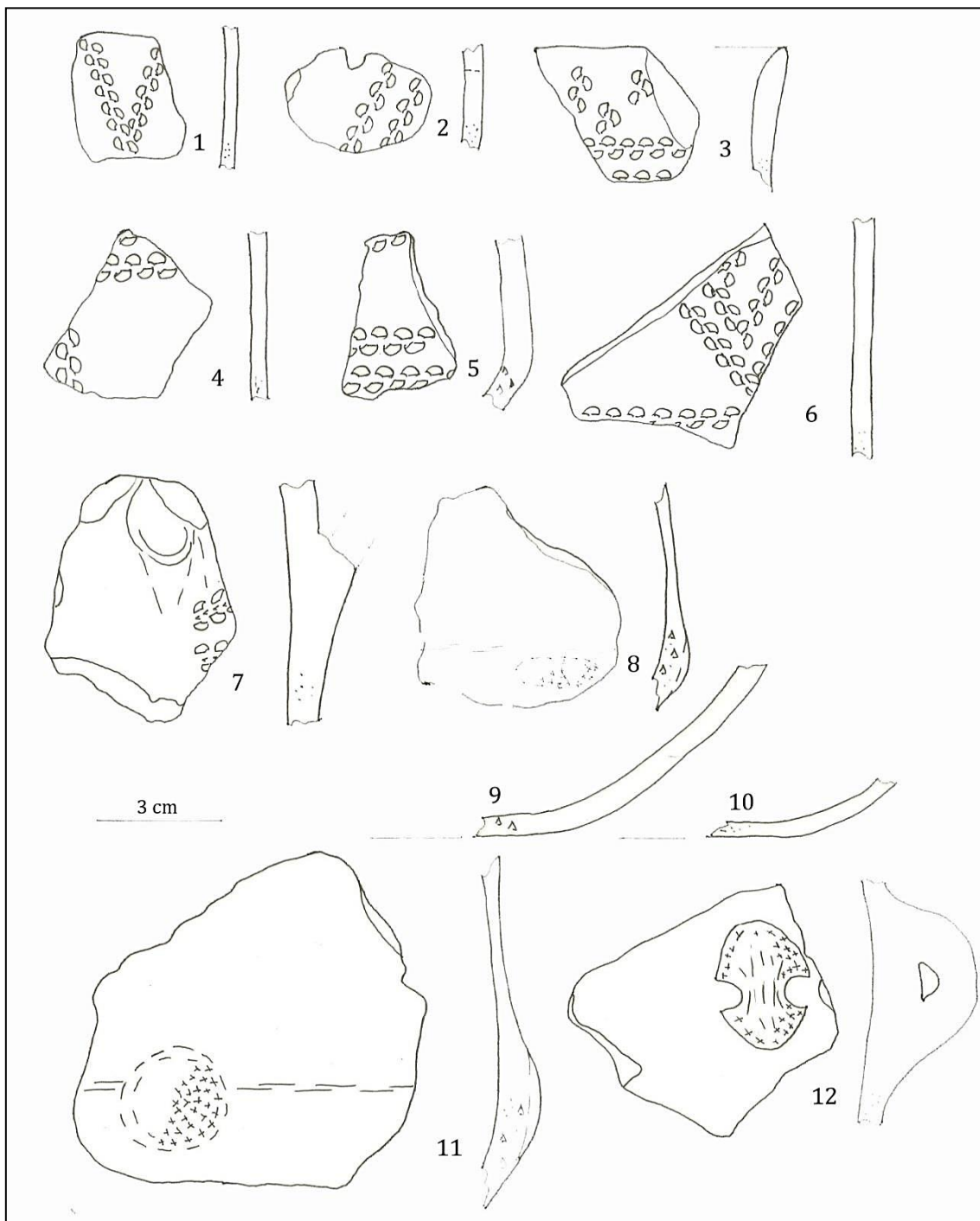
Tabulka č. 31. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, východní část.

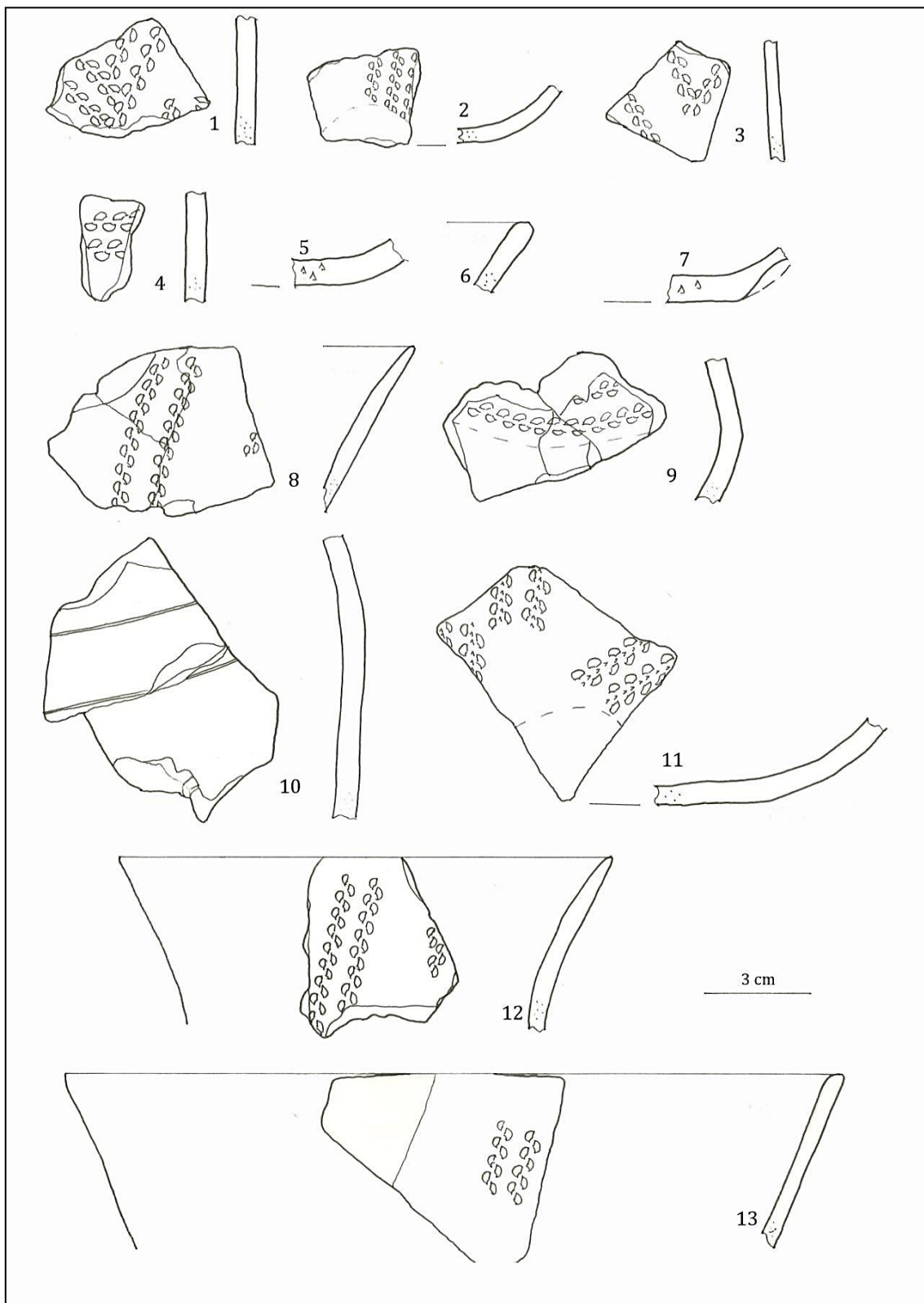
Tabulka č. 32. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, východní část.

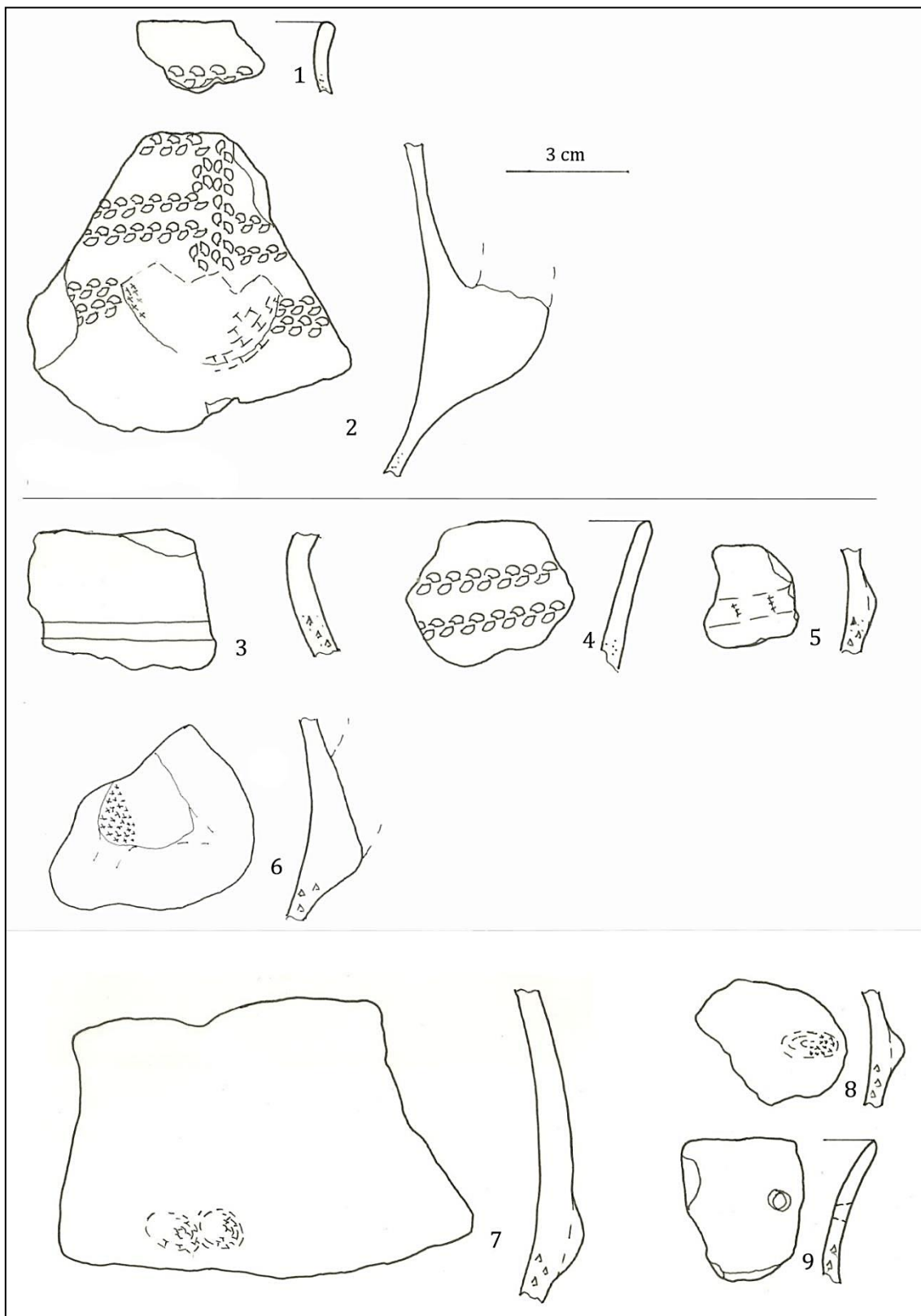
Tabulka č. 33. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, východní část.

Tabulka č. 34. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 3, západní část.

Tabulka č. 35. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1. Archeologický materiál z objektu číslo 2, vrstva 4, východní část.

Tabulka č. 36. Černožice (okr. Hradec Králové), parc. č. 504/1.

1. část - Archeologický materiál z objektu číslo 1.
2. část – Archeologický materiál ze sběru
3. část – Archeologický materiál z objektu č. 2 – profil AB, CD, EF.

číslo objektu 1			
Vrstva	Počet keramických fragmentů	Sektor	Váha
	7	504/1	

číslo objektu 2			
Vrstva	Počet keramických fragmentů	Sektor	Váha
ornice	2	V	18

1	124	V	1162
1	148	Z	1 433
1	22		482

2	1361	V	2 417
2	188	Z	1 483

3	155	V	2 264
3	30	Z	332

4	5	V	220
4	3	Z	14

5	6	V	62
---	---	---	----

profily	24	EF, AB, CD	446
	9	V	34

Sběr	27	504/1	nezváženo
------	----	-------	-----------

Tab. č. 37. Soupis keramických fragmentů

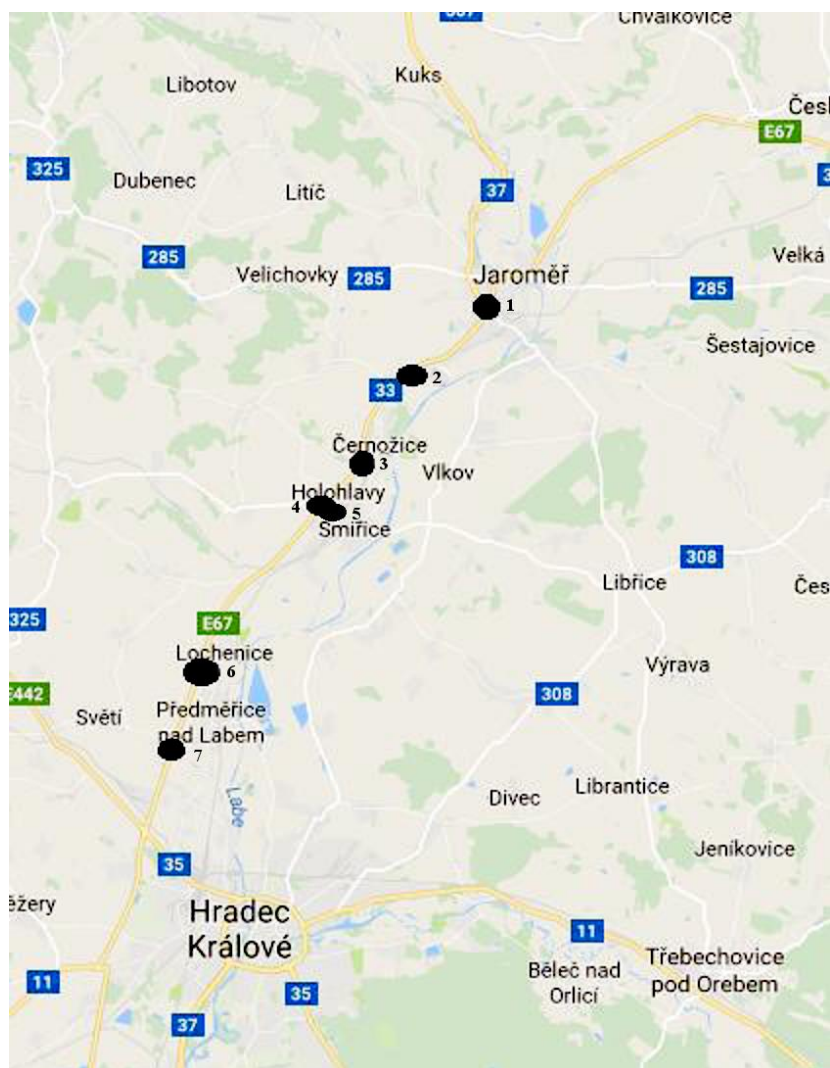
Objekt č. 1							
vrstva	váha (g)	sektor	šířka	délka	výška	materiál	poznámka
0	28	0	27	29	14	jemný	ostrá hrana

Tab. č. 38. Kamenné nálezy z objektu č. 1

Objekt č. 2

vrstva	sektor	šířka (mm)	délka (mm)	výška (mm)	materiál	poznámka
1	Z	33	67	30	hrubý	zahnutý, uhlazený
1	Z	57	58	45	jemný	uhlazený, roh ?
1	0	53	25	27	hrubý	uhlazený, zahnutý
2	Z	39	48	19	hrubý	zahnutý, uhlazený
2	V	78	94	64	jemný	rovný
2	V	35	40	15	jemný	rovný, úštěpek ?
2	V	45	52	15	hrubý s kaménky	rovný, zahnutý
2	V	48	54	29	jemný s kaménky	zahnutý (roh?), rovný a uhlazený
2	V	69	104	24	hrubý s kaménky	2 strany uhlazené (nebroušené), roh ?
2	V	67	87	40	hrubý s kaménky	rovný
2	V	54	71	42	jemný s kaménky	sbroušen
2	V	48	8	24	hrubý	hladký
2	V	46	59	20	hrubý	neopracovaný
2	V	39	60	28	hrubý	uhlazený, nesbroušen
2	V	53	63	31	hrubý	uhlazený, nesbroušen
2	V	29	72	23	hrubý	roh ?
2	V	87	99	26	hrubý	neopracovaný
2	V	32	54	16	jemný	rovný, otvor
2	V	21	32	7	jemný	ostrá hrana - úštěpek ?

Tab. č. 39. Kamenné nálezy z objektu č. 2

Tab. č. 40. Vyobrazení¹⁶³ neolitických nalezišť po toku řeky Labe

1. Jaroměř – sídliště StK mladší fáze v areálu Kimberly - Clark
2. Semonice - ZAV při stavbě silnice Semonice - Černožice
3. Černožice - sledovaná oblast – ZAV při stavbě haly konzervárny
4. Holohlavy – ZAV při budování železnice k objektu čističky
5. Smiřice – ZAV v Hankově ulici čp. 56 na parcele č. 6
6. Lochenice – ZAV při budování železnice Hradec Králové – Jaroměř
7. Předměřice nad Labem – systematický výzkum sídliště a pohřebiště StK

¹⁶³ URL < <https://mapy.cz/zakladni?x=15.8375332&y=50.2821939&z=12>>

Tab. č. 41. Vyobrazení dalších neolitických nalezišť po toku řeky Labe

- 8. Libišany
- 9. Staré Jesenčany
- 10. Pardubice
- 11. Úhřetice
- 12. Chrudim

Tab. č. 42. Černožice¹⁶⁴ – vyobrazení nálezů kultury s vypíchanou fáze IVb.

- 1.ZAV na zahradě domova důchodců při ulici Na Stezkách v r. 2009
2. ZAV v Nádražní ulici před domy čp. 44 a 171 z r. 1972
- 3.ZAV v Hradecké ulici při kanalizačním průkopu v r. 1977
- 4.ZAV v Hradecké ulici na parc. č. 504 – sledovaný soubor

164

URL:<<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=1868683602&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>>